Boże w Troycy Swiętey iedyny, prosiemy Cię &c. *iáko ná Jutrzni.*

NA NONE.

Boże pośpiesz się ku wspomożeniu nie-
mu &c. *iáko n*

H Y

B Iczmi y wołow
Bez litości of
Skątowana w
wrzucona,

202

Corko od Oyca,
wydana, Mo
Panno żelaznemi
Pánno po ranac
nácierana, Modl się zá námi,
Panno po ulicach sromotnie, włoczo-
Modl zá n

my ieść, álbo co będziemy pić,
wiem Ociec wasz Niebieski wie,
go potrzebuiecie (*Marci* 6.
Złoż ná P nie Twoie,

záchw

litwy m
Ciebie &

207

uią iákimkol-
bawienia dusz
odsiępuy przy

SORTKA m.

Do Rany lewey Ręki Odku ielowey.

Panie, Zbawicielu

POLAK

SENSAT W LISCIE,

w komplemencie Polityk,
Humániſtá w Dyſkurſie,
w Mowách Státyſtá,
náprzykład dany

SZKOLNEY MŁODZI

od X. Woyciecha Byſtrzonowſkiego
Societatis JESU.

Zá pozwoleniem Stárſzych

w Drukárni Lubelſkiego Collegium Societatis JESU
Roku 1737.

JLLUSTRISSIMIS
Sangvine
Nobilissimis Origine
Perillustribus Magnificis DOMINIS
D. ADAMO KALINOWSKI.
CAPITANEO MUKAROVIENSI
ET
JGNATIO KALINOWSKI.
VEXILLIFERIDÆ HALICIENSI.
Lublinensis Lycæi Societatis JESU.
PALÆSTRITIS

JN STEMMA Jllustrissimæ KALINOVIANÆ DOMUS.

I. Pro Patria lacerata, voles ſublimè Sagitta;
Fila, pharetratus nervus, Honoris erunt.
II. Non dubito, Veſtram ſublimè volaſſe Sagittam;
Cælorum ſtellas, poſt ſua terga, tenet!

JUVENES LECTISSIMI

POlonus in erudito instructus campo, Vestræ Domûs, Iuvenes Lectissimi pulsat atria. Domum, ut pote humanissimam, pulsanti, opinor recludetis; à quo, animus se vester, sciendi avidissimus excolat; indoles capacissima, erudiat; mens expoliat sagacissima. Cum verò lucem publicam videre ambiat? hanc, tum à Vestro purpureo annorum mane, tum ab avitis fulgoribus, derivabit: eò illustriorem, quia Vestram. Magnum hoc sanè, quod noctes Atticas Prima Athenæi Lumina, stemmatis

 Vestri

Vestri serenatis stellâ: qua Duce, vix eruditus Sarmata in lucem prodit; jam sibi, viam regiam ingredi videtur, illudq; iter terere, quod soles decurrunt trabeati. Tantum scilicet diem publicum Sarmata hic à Vestra Domo vendicat; ut majorem hôc non exoptet, quem videt. Illustrissima etenim KALINOVSCIORUM Domus, aut solis Regia est, aut luminum Patria: ubi quotquot Viri, tot sidera primæ magnitudinis, & Patriæ lumina purpurea. Accepimus ex annalibus AUSIUM KALINOVA, Virum inter Primates Bohemiæ Principem à Polono orbe salutatum. Venit primus eodem passu, cum Serenissimo (quia intimus coronis & cor Regium) Rege VENCESLAO: hic thronum Lechici Regni, excussô Vladislaô Lochicô, ille famam Nominis, tum virtutibus, tum meritis in Patriam, possedit optimam. Ab hoc ceu à fonte, diadematibus coronando, purpurei sangvinis latices profluxêre: ita grandes radios Parente Phæbo nasci vidimus.

ANDREAS KALINOWSKI in Moldavia ad Obertinum, strenuus pro Patria Stator, occubuit: ubi hactenùs, aggestâ humô extat tumulus, deploratq; sublime funus magni

Viri,

Viri. Superstes tamen, etiam, post fata in sua spirabat Prole, ADRIANO, ac JOANNE in Dziatkovice & Kamionka hærede; qui tres procreavit Filios JOANNEM primum, cujus Filiam Illustrissimus Prusinowski in sociam vitæ duxit primo voto ab Illustrissimo NICOLAO POTOCKI habitam. Secundum MARTINUM hæredem in Husiatyn, Humince, Nefedovce, Damankowce, sub illustrissimo Jazłowiecki Duce Hectorem Polonum. Ex Sophia Andreæ Sieciecha de Horodnica, Szczawinski Tribuni Camenecensis Filia, progeneravit Illustrissimam Lanckorońska, ac Filium VALENTINUM ALEXANDRUM Generalem Podoliæ, Capitaneum Braclaviensem; cui Capitaneo protunc Vinnicensi, maxima in Patriam persolvens merita, hæreditario jure cessit Constitutio Regni 1609, oppidum Humań, & desertos in Ukraina fundos, ad 30 milliaria latè fusos. Demum A 1516, summam 300000 millium, per Serenissimum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Poloniarum Regem, ante unionem Ducatûs Lithvaniæ cum Regni Polonici corpore, in Capitaneatum Vinnicensem transfusam, sed favente tandem SIGISMUNDO 3tio, Eidem VALENTINO applicatam, ex

urbe Vinnica tunc castrensi, in Bona Miziakow, Chyzince, Szałasze, Słobody, Czwizin, Nodwidka, Sunnik, annuente totâ Republicâ transtulit SIGISMUNDUS. Urbem Vinnicensem ab eadem summa levavit, ac in præfatis Bonis VALENTINO Ejusq; successoribus ab urbe transcriptam, inscripsit. Arcem Vinnicensem ceu Thebas melior Amphion aureo propriæ summæ concentu, erexit à fundamentis. Ad oppidum Guzow, quâ Regiam Majestatem dexterrimè defendit, manu hâc saucius. Scythas ingenti clade domuit, ac in pluribus arenis grandi robore, invictum se probavit Achillem. Ne tamen immortalis videretur, ad Ceceram, Duce invictissimo ZOŁKIEWSKI, prostratis hostibus, gloriosus fato jacuit. Verum hunc minima JESU Societas, nusquam oblivioni intumulat, ut pote suo Fundatori gratissima. Persolvitq; perennes gratias, olim Collegium Vinnicense, hodie Residentia, ad cujus primam plantam, ut promptior excresceret, 30 millia affudit. Surgenti quoq; Camenecensi Collegio, auream porrexit manum. Cum HELENA Strusiowna de Komorowa Capitaneide Halicienfi &

Chmiel-

Chmielnicensi Consorte proba, quatuor Filias generavit, SOPHIAM POTOCKA Palatinam Cracoviensem Ducissam Regni, ISABELLAM STADNICKA, MARIANNAM PRUSINOWSKA, succamerariam Betzensem 1mo voto, Castellanam Sendecensem 2do; quæ palatium suum in Conventum PP. Reformatorum, Lublini consecravit: Et HERBUTOWA Castellanam Camenecensem. Filios verò tres, idest ADAMUM Capitaneum Bractaviensem & Vinnicensem, Lubecensem & Lojoviensem, Fundatorem PP. ordinis Prædicatorum in Russia Nestervari. Hic contra Osmanum Orientis Imperatorem ad Chotimum: contra Hanum Cantamirum & Scythas, ad Czartkoviam, Smangovce, Halicium, Leopolim & Bursztynum: contra rebelles Cosacos ad Crucovum: contra Gustavum ad Mevam; contra Abazy Bassam, ad Camenecum; cum numeroso exercitu, quem proprio ære conscripserat, bella gessit: ubiq, Victor gloriosus, ubiq; Heros, ut pote singulari cultu Aciei Castrorum ordinatæ Virgini Divinissimæ devotus. Ingemuerant hostes sub gravi ferro ADAMI, sed aureas lambebant hastas pauperum miseriæ, quorum

indigentiis

indigentiis largissimos succursus dabat. Subiit tandem pretiosam mortem, pro fatali cupresso, triumphali coronatus laureâ, & non tam in saxo conditus, quàm luctu publico Nestervari, 1638.

GEORGIUS Frater Illustrissimi ADAMI ingenio ac judicio insignis: cum Palatinide Mazoviæ Warszycka vixit sterilis. Legatus ad Regni comitia 1626. inde ad Tribunal Radomiense Deputatus.

MARTINUS Palatinus Czerniechoviensis Dux Campestris Regni, tertius Filius Illustrissimi GENERALIS Podoliæ: una cum Fratribus in Lovaniensi Academia, eloquentiæ dedit operam. Redux in Patriam, amplexus Castra; conscriptoq; nuper à Parente suo, militi, per centenas probato clades, præfuit; ac Domûs suæ Famam ad bellicos lituos clariorem fecit. Attrito verò, pro integritate Patriæ decertans, militari sago, purpuram Palatinam Czerniechoviensem induit. Hujus elogio subscripsit Castellanus Camenecensis Illustrissimus POTOCKI: in avertendis servilibus bellis, in propulsandis scythicis incursionibus, raro vigilantiorem nostra vidit ætas. *In quolibet Campamento adeo nume-*

rosus

rosus apparuit, ut quotquot Magnates erant, minores viderentur. Susceptâ minori clavâ, ad Corsunum æq; ferri ac mentis acie scytharum ac Cosacorum rabiem edomuit. Tunc etiam, cum plurimi timore percussi, terga darent hosti, ille impavidum pectus opposuit; præclusitq; iter adverso Marti, quod turpi fugâ, meticulosi martes reclusêre, ibiq; optimi Ducis, strenuiq; militis ipsemet (qui unus castra fuerat) retulit officia. Læsus tamen cranio, non animo; & in manu, quâ cæsas mortes ad millenos hostes deduxerat, recepto vulnere; cum paucis in triumphale cessit hosti spolium. Ex ferrea tandem servitute, aureæ libertati redditus, ducalem clavam, pretioso distinctam adamante, appendit thaumaturgis MARIÆ aris Czestochoviæ in anathema. LADISLAUM 4tum Poloniarum Regem, contra Moschorum acies expeditum, secutus; cùmq; Exercituum prævolaret Aquilis, primus in aperta pericula rueret, intra viscera recepit vulnus pro Patria, non fatale tamen, ut longior viveret communi bono. Conflixit cum Bohumo 20 millibus Cosacorum præduce; at, quem âëris inclementia, & temporis incom-

moda

moda delere non permiſerant, deſperatum de belli ſui alea, monaſterio Vinnicenſi, impulit ac incluſit. Polona verò caſtra à Cameneco ad Sokalum, ſecundo Marte ſub ſigna regia manuduxit, ſuperato in ſuum militem Chmielniccii & Scytharum ſtratagemate. Teſte quoq; Cluverio didicimus, ab JLLUSTRISSIMO DUCE, captam à Coſacis Vinnicam libertati reſtitutam, quos vindice ferro tanquam turpes victoriarum prædones ad extremam damnavit cladem. Ad reportandam etiam victoriæ Bereſteczenſis palmam, forte brachium tulit. Meruit tantis triumphis victor glorioſiſſimus, poſt fata Jlluſtriſſimi NICOLAI POTOCKI Caſtellani Gracovienſis Magni Ducis Regni, majorem clavam heroâ ferre dexterâ; aſt ante clavam Sereniſſimus Rex Poloniarum, Exercituum commiſit regimen, eumq; voluit, ut ceu vigilantior Antipater liminum Patriæ haberet curam. Cùm ergo diviſa Caſtra, ac diſtanti locata campo, ſecuritati providendo, colligere optaſſet ad Batochow; interea votum Ducis, quæ inundantia Boriſthenis impedivit, Chmielniccio in Heròem Jlluſtriſsimum conſpirato hoſti, opportunum ad

cladem

cladem tempus aperuit. Divisum etenim Polonum Martem Augusti Ducis, tota mole numerosissimi hostis, obsedit Chmielniccius ac delevit. Ceciderant fato singuli, at Illustrissimus KALINOWSKI stabat adhuc pro Patria, totisq; Castris unum se propè opponebat; ut tamen bono publico, immori crederetur, fatis cessit, columen Poloni Martis fractum, prima fax belli extincta, anima Heroum mortem subiit,

Castrorum Præfectus Capitaneus Czerniechoviensis Illustrissimus SAMUEL, non degenerem à Parente animum fovit pectore. Vir ad bella natus, in pluribus arenis, fusis hostibus triumphator. Uno cum Patre fato ad Batochow, animam cum sangvine effudit.

CHRISTOPHORUS Rothmagister S. R. M. Tertius Filius JOANNIS Illustrissimi, STEPHANUM BATHOREUM, ad thronum Regni venientem, in limitibus Patriæ, à Polono Marte, facundo salutavit Tullio. Ex MARGARETHA de Romanow, Swirska, quatuor Filias genuit, AGNETEM Swoszeska MARIANNAM STĘZYCKA, KURZANSKA & ULANICKA, Filios quinq; meritorum ac

gloriæ

gloriæ hæredes. MARTINUM qui in expeditione contra Moſchos ſub Sereniſsimo SIGISMUNDO 3tio, glorioſo fato occubuit. NICOLAUM Tribunum militum, Capitaneum Chmielnicenſem, ferrea morte in Kamionka trajectum: hic demum de Drogomiriis ADAMUM purpureo partu edidit, qui à ſcythis cum Capitaneo Chmielnicenſi Illuſtriſſimo Struś Captus ac mancipatus. Novem tamen elapſis annis, ſervitute excuſſa, ducentos Coſacos conſcripſit, ferrea veſte induit, ad Chotimum tandem, luctanti campo ſuccurrit. Tertius BARTHOLOMÆUS Illuſtriſsimi CHRISTOPHORI Filius Regimentarius Generalis, unicus, cum ſuo exercitu, conſumato conflictu, à partibus Ukrainæ, in corpus Patriæ ſe recepit. De SOPHIA Wierzbowſka, quatuor Filias ac Ægidium reliquit. Hic ingreſſus invicto marte Manſveldianos, pro Cæſare dimicaturus.

ADALBERTUS Venator Podoliæ, totos vitæ annos, per victorias & triumphos numeravit, plurima prole inclaruit, famamq; Nominis, auxit plurimùm.

VALENTINUS Filius 5tus, Tribunus Halicenſis

liciensis cum Serenissimo STEPHANO BATHOREO Heros probatissimæ virtutis ad Gedanum claruit. Hic cum EVA DWORZYCKA, duos Filios luci edidit, alterum JOANNEM sterilem, qui ad Cecoram hosti in prædam gloriosam ivit; pòst pro Turcia contra Persiam strenuus dimicavit, in præmiumq; virtutis bellicæ, donatus libertate. Tandem liminibus Patriæ insistens, omnibus insultibus pro bono Patriæ, infractum se murum opponens, Ensiferatum Braclaviensem pro inæstimabili labore in mercedem accepit honorariam. Alterum JACOBUM Tribunum Czervonogrodensem, Venatoremq; Podoliæ. Hic cum HEDVIGE SMIOTANCZANKA Vexilliferide Podoliæ, ANNAM SWIRSKA Filiam procreaverat, & JOANNEM Pincernam Haliciensem. Qui in vitæ Consortem EUPHROSINAM MYDLOSKA de stemmate Topacz, adlegit. Filiæ VALENTINI ex EVA de Dworzycciis BOBINSKA sterilis, BARBARA Czerminska, quæ MARTINUM & BARBARAM enixa. SOPHIA WASILKOWSKA, PROCOPII & SAMUELIS genitrix, ANNA ZYRAWSKA, WITWICKA,

CKA,

CKA, Parens ANNÆ BORZECHOWSKA.

Primus Filius VALENTINI JOANNIS Pincernæ Halicienſis de MYDŁOWSKIE noſtro ævo, MARTINUS Caſtellanus Camenecenſis; Cujus conſors ANNA TARNOSKA Vexilliferis Trębovlienſis, ſtemmatis Rolicz, quæ purpureis faſciis involvit LUDOVICUM Capitaneum Vinnicenſem. Duxerat hic in thori ſociam, primo voto illuſtriſsimam POTOCKA Capitaneidem Jabłonovienſem, Puzinæ Notarii M. D. Litvaniæ olim conſortem, altero voto ELISABETHAM PONINSKA Caſtellanidem Poſnanienſem.

Alter JOSEPHUS Vexillifer Halicienſis. Veſter Progenitor, *cujus niſi invidæ Parcæ, præcidiſſent vitæ ſtamen, per plurima honoris fila, inſtar Regni gemmæ volveretur. Vidiſſet Mars* Polonus *in acie Hectorem, vidiſſent Curiæ Catonem, comitia Licurgum, universi Titum, ideſt Amorem populi. Quo cultu adorem, quo ſtylo enarrem Jlluſtriſſimam* PARENTEM *VESTRAM* ANNAM *de* LANCKORONSKIE *olim FIRLEIOWA, Caſtellanam Caminſcenſem, probitati deditam: munificentiâ liberalem, prudentiâ inſignem, illam complexa virtutem, ut diſperſam per orbem, collectam tenere credatur. Jllu-*

Jllustrissimi Patrui Vestri, ALEXANDER Pocillator, JACOBUS & ANTONIUS Pincernæ Halicienses, fastos implêrunt meritis, arctârunt orbem rectefactis. Commune hoc vobis Jllustrissimi KALINOVSCII, ut optimè mereri de Patria, sic elogiis efferri. Canit perennis Fama gloriæ suæ lituo, virtutes vestras, perorat universus MAIORUM VESTRORUM merita, & orbis ferè integer in periodum se vobis componit ad encomia. Non præterea purpurato ore ab illustrissimo PAULO POTOCKI, KALINOVSCIIS dicatam panegyrim; Qui opes & fortunas sivè ornandæ sive vindicandæ devoverint Patriæ, oppidò in Polonia recensebis multos: qui abundantiùs & copiosiores sangvine, ejus defensioni litârint, præter KALINOVIOS, reperias neminem.

Et hæ Majorum Vestrorum Imagines, vestræ sunt ideæ, Juvenes lectissimi: *ad quas capacem formetis animum, componatis vitam. Vidimus* Domi Vestræ *quotquot Viros, tot amores Patriæ, quos pro pharetra, triumphalis arcus, & domestica sagitta designat. Tales esse voluerunt, cum præirent vobis; quos sequamini:*

ſequamini: grandia triverunt veſtigia, quæ decurratis. Neq; vanum formamus omen; ſuccedetis certè Anteceſſorum *gloriæ, æq; ſangvinis ac meritorum Hæredes. Jd enim, pulcherrimæ animi Veſtri dotes pollicentur: ſpondet morum maturitas in annorum flore, índolesq; capaciſſima. Indulgeant vobis ſuperi plurima vitæ tempora; & quos magnæ exſpectationis Filios, alit Domus, vota omniâ coronabitis.*

Jta precatur.

A. B. S. J.

POLAK

Senſat w Liście

Liſt ktorym ſię Sąmſiad, w przyiaźń Sąmſiedzką, wpraſza.

WIem że iáko *nulli amicorum ſatis eſt*, ták nigdy granic nie ſypie życzliwość przyiacielſka, ani *terminalne* eryguie koloſy z *non plus ultra*, ktoreby Braterſkiey propenſyi zápędy támowáć mogły. Boć ieżeli *Solem è mundo tollit, qui amicitiam*, toć iáko uniwerſalny ten Luminarz y wſzyſtkim amicum ieſt ſidus, ták ludzka przyiáźń, gárnące ſię do ſercá nie exkluduie affektá. Wiem y ia długi regeſtr amicorum nominum W. M. Páná, przecięż niewątpię, że w nim znaydę tyle mieyſca, ábym ſię indelebili Bráterſkiey życzliwości, mogł zapiſać charactere; y lubo w ſzeregu oſtátni, iednákże affectu & voto zechciałbym æmulari chariſmata meliora z pierwſzymi. Wpraſzam ſię tedy w Bráterſki áffekt W. M. Páná, áby, ktorych ſąmſiedzka ſociavit propinquitas, y zobopolna animorum unio, ściſła złączyła ſobie obligácya. W czym

ieżeli repulſam nie odbiorę, z tym ſię proteſtuię, że zechcę iáko jura vicinitatis, ták *immortale nomen amicitiæ*, záwſze w ſwoiey, poki życia będzie, konſerwowáć cáłości.

W. M. Páná &c.

Odpowiedź ná Liſt przeſzły

DAwny to o przyiáznych áffektách konkurrencyi ieſt ſentyment, że *optimam vitæ ſupellectilem, quisquis amicos comparat.* Jákoż to ieſt iedyne ſzczęście pożycia ludzkiego, więcey amica nomina, niżeli tyſięcy liczyć; to fortunna codzienney percepty intrata, nowe á nowe Bráterſkich áffektow ſkárbić ſobie życzliwości. Ale ultro to mię w domu moim potyka ſzczęście, kiedy W. M. Pan *aurum addit auro*, przydaiąc do drogiego ſąmſiedzkich innych Ichmościow życzliwości ſkárbu, nieoſzacowáną godney oſoby ſwoiey perłę, to ieſt amicorum unionem. Przyimuię ten drogi depozyt do ſerca mego, y ták ſię cieſzę, iákbym znalazł ſkarb naydroższy, gdyż to moie ieſt w tey mierze, co Petrarchy zdánie, że *theſaurum habet, qui amicum invenit.* Ze zaś *mutua viſceribus viſcera reddit amor*, y ia ták w zobopolną bliſkości ſąmſiedzkiey konjun-

konjunkturę, iáko y Braterſkiego affektu wpraſzam ſię zwiążek; áby uterq; hic nodus więcey był, niż Gordius nieprzerwány, chyba cum vitæ filo. Ná co ia ile z ſtrony moiey, te pacta conventa twierdząc, rękę daię, piſząc ſię.

W. M. Páná &c

Przyiáciel z dáwnym ſię Przyiácielowi oświádcza áffektem.

IAko zależáłe pole nullius bywa frugis, chyba tylko przynoſi *ſpinas & tribulos*: ták w niepámięć zárzucona przyiaźń, y niby odłogiem leżąc, do ſterilitatem częſtokroć życzliwych przedtym animuſzow przychodzi. Iákoż ieżeli *ignis amor eſt*, łátwo nietylko te iſkierki propenſyi, ále by też y pożary, w ludzkimby wygaſły ſercu, gdyby ſwoiey nie miały podniety. Umyśliłem tedy uczynić renowácyą, dawno życzliwych chęci moich ku oſobie W. M. Paná, dnia dziſieyſzego; áby ſtárego áffektu novitas placeat & delectet oſobę iego, z tym ſię proteſtuiąc, że zechcę záwſze *ambulare in novitate vitæ & amicitiæ*. Znam ſię prawda do tego, żem ieſt lubo ſtary przyiáciel, przecięż nie zaſtarzały. Nie

 ſukni

ſukni, lecz wina naturę, w Braterſkiey náśláduiac propenſyi; ktore tym lepſze im ſtarſze, żem tedy *uſq; adhuc ſervavi vinum bonum*: to ieſt wpełni moy affekt, ku godney oſobie W. M. Pana, y do zchyłku życia mego, że konſerwowáć będę, tym pieczętuię, y tam kładę *ſignaculum ſuper cor*, gdzie muſi bydź znak nie naruſzony, chyba z życia ſkazą. O podobną tylko konſerwacya mego affektu do Braterſkiego zoſtáie mi ſupplikowáć ſercá, áby ktoregoś uczynił raz incolam & inquilinum, nie chciał czynić exulem, iáko tego, ktory ieſt &c. W. M. Páná.

Odpowiedź ná Liſt przeſzły.

NIe ieſt to iáko Hemerobiuſza iednodniowe przyiáźni życie, áby tam ſię kończyć miało, gdzie ſię dopiero zaczęło. Ani według przeſtrogi Cycerona, *amicitiis eſt utendum ut floribus, tamdiu gratis, quamdiu recentibus*, iákoby z prętko więdnieiącym kwieciem, ná zawſze in primo flore zoſtawáć y kwitnąć nie miały áffektá Bráterſkie. Y lubo nie ták w codziennym używániu ſtworzone elementa, iáko życzliwości ludzkie bydź powinny, według owego zdá-

go zdaniá: *non tam aquâ, aëre, & igne fruendum, quàm amicitiâ*, przecięż ten chleb lubo powszedni, spowszednieć w swoiey nie powinien estymácyi. Zaczym o moiey práwie poprzysiężoney ku osobie W. M. Páná propensyi, że hoc violare Sacramentum nigdy nie myślę, tą oświadczam literą. Ale iákiem się scisley obligácyi y charitatis vinculis, raz obowiązał, ten węzeł, coraz mocnieysza usiłuię adstringere życzliwością. Ieżeli czyiá, to naszych *conjunctio animorum, maxima cognatio & affinitas est*: ta bowiem kolligacya y bliskość affektow, chyba ultima lineâ rerum, iáko dożywotnich przyiacioł, rozdzielona bydź nie może. Tey tedy ręce W. M. Páná y kochánego Bráta, ktoram w liście odebrał, zobopolnie moię przesyłam, stipulatam na to dáiąc manum, że raz ná záwsze zechcę dotrzymáć przyiáźni áffeku. Ná co piszę się.

&c. W. M. Páná

List oznaymuiący publiczną nowinę.

CO mi publiczna doniosłá famá, á powinná dyktuie życzliwość, to veloci pennâ kommunikuię W. M. M. Panu; wie-

dząc, że amicorum debent esse omnia communia. Dnia onegdayszego de data 4tà Septembris, miałem z Grodna, iż Seym nie tak zerwány, iáko raczey in præliminaribus scrupulis Seymikowania, coby był za Seym? przez kontrádykcye nie dopuszczony. Nie wiem, czy ná tę publicznych obrad rupturę ubolewáć Oyczyźnie nie przyidzie: czyli do iakiey nie przyidzie mizeryi, gdy Polskę nasza *sensus cum re consiliumq; fugit*. Atoli poźnieysza Gazeta przynośi, że Krol Iegomość in manibus zostáwił Xiążęciá Prymása Senatûs consilium. Jeżeli ták; á za przecię zdrowa ráda, że chce *rebus succurrere lapsis*: y po częśći to manus altera ædificare, co una destruxit. Więcey ieżeli co publicus rumor głośić będzie; nie omieszkam Braterskiey donieść wiádomośći. Teraz tylko to zostáie, ábym się dawnemu oddawszy respektowi, y łásce, z tym się oświádczył, żem iest.

W. M. Pana.

Odpowiedź ná List przeszły, oraz oznáymienie sekretu.

ZE też y o moie publiczna famá záwádziłá progi, W. M. M. Pánu, iáko iey manudukto-

manuduktorowi uniżenie dziękuię. Nie ták dwornym uchem głośney nowiny echo, iáko uprzeymość bráterſka chętliwym przyimuię ſercem. A iáko przyiacielſką ſię cieſzę litera y amplector manum, ták oraz ſię obawiam, áby ten immodicus libertatis uſus w poſpolitych obrad rwániu, ſervitutis, nie był occaſio. Czyli bowiem przewrotnych głow ten ieſt ſkutek? bać ſię trzebá, by nie byłá tá *perverſitas magnus infelicitatis artifex.* Czyli prywatnych intereſow ieſt eventus? tylko wyglądáć trzebá, rychło amor privati commodi, venenum ſię ſtánie boni publici. Ia też, ktore do tych czas wemnie miałem, otwieram arcana cordis W. M. M. Pánu: gdyż przyiaźń prawdziwa trzymáć ſię nie powinná owego; *ſibi ſolorum principium, ſecretum magnum mihi.* Ale amicus alter ego, między ſobą y życzliwym animuſzem, żadney nie czyni dyſtynkcyi. To zaś arcanum, ſeparatîs wypiſane includo. A lubo ſamá tego ſekretu náturá, ieſt ſilentium indicentis, przecięż y ia przyiacielſkie monitorium przydaię: upraſzáiąc W. M. M. Páná, áby to wſzytko było ſub roſa, áni *fiant iſta palam,* co in conclavi bráterſkiego

złożyłem

złożyłem fercá. Z tym tylko publicznie fię proteftuię, żem ieft. W. M. Páná.

Lift Winfzuiący Narodzenia Páńfkiego.

JEżeli kiedy facundus amor, to ofobliwie pod ten czas bydź powinien, kiedy famo Wcielone Słowo Oratorem pro domo W. M. M. Pána bydź mi káże. A lubo nie fam in perfona, przecięż ex brachio meo przez nuntiam manum ftawam w progach przyiacielfkich, áby ten interpres myśli y fercá życzliwe vota, y publicznego wefela z Swiąt chwalebnych wytłomaczył applauz. Winfzuię tedy W. M. M. Pánu partykularnym affektem pofpolitey z nowo národzonego Zbawiciela pociechy. Aby ściftym związkiem fkolligowany Bog z ludzmi, przyniofł inviolabile fædus, y nieprzerwáną wfzelkich fukceffow catenam. W długie wieki renafcantur wfzelkie fzczęśliwości, y lat fortunnych natales, krore troiákie dziś, na niebie zápala flońce, y nie iednym fplendorem dni wfzytkie wyiáśnia. Te moie apprekácye, áby fwoy fkutek miały, iáko Bofkim przyrzekam flowem, ták przyiacielfkim gruntuię affektem; pifząc fię. W. M. Páná &c.

List Winszuiacy Swiat Wielkonocnych

NIe iák z kámieniá mi idą, lubo od grobowcu Chrystusá, záwzięte vota, ále prędszym iák ná doł kámień impetem, w progi przyiacielskie dażąc, o swoie się opieraią centrum. Boć wielka by to życzliwey przyiáźni stáłą się wiolencya, gdy by ten áffekt, quô feror ku osobie W. M. M. Paná, iáką, álbo niepámięci, álbo niedbalstwá w swoiey propensyi zátámowáłá remorą. Nie chcąc tedy od pospolitego orbi orthodoxo wesela exkluzem czynić braterskie serce, singulari voto lubo uniwersalną tę rádość in solatium & sortem cáłego domu W, M. M. Páná explikuię. Intonuię naprzod wesołe Alleluia, zwołuiąc w progi iego *quotquot dispersa tenet solatia mundus.* Głoszę vocale classicum tryumfuiącego Bogá, áby nim záglůszone adversæ nieszczęścia potestates, zwyciężone W. M. M. Panu ná záwsze chołdowáły. Niech wielka Noc w długoletnie zámieni się sine nube dies: á grobowiec Chrystusow fatálnym będzie szkopułem, o ktory by się nátarczywe rozbiiały imprezy. Te krotkie vota wyráziwszy W. M. M Pánu, tysiąc innych, ktore nec lingva valet dicere

-ere, nec penna exprimere, bo záwfze przyiacielfki áffekt, plùs fignificat quàm dicit, w fercu moim zámykám, y tym kończę, żem ieft.

W. M. Páná &c.

Przyiaciel winfzuie Imienin.

SOlenne wielkiego Pátrona W. M. M. Páná Swięto, prawdziwie ieft feftum ad populum, á fzczegulnie do tych, ktorzy cultores będąc amicitiæ, ofobliwiey zádofyć fwoiey ufiłuią czynić obligacyi. Znáiąc tedy do fiebie, żem amicus ufq; ad aras, y wiedząc o moiey powinności, ktorą Bráterfkiey miłości wrodzone práwo y áffektu nieprzełámáne præceptum ná mnie włożyło, fingulari cordis pietate obchodzę tę uroczyftość Imienia W. M. M. Páná. Boć by to prawie śmiertelna temu ftáłá fię przykazániu kontrawencya, gdyby ten dzień miał bydź de feria, ktory nieták kościelne rubrum, iáko ferdeczny chárákter, nie w kalendárzu, ále w fercu iuż dawno zapifał. Więc præcipuo cultu adoro magnum nomen y ofobę W. M. M. Páná: iáko nayfolenniey winfzuiąc, doroczney Swiętego Pátroná uroczyftości. To ad cordis aram zawiefzam

ſzam przyiacielſkie votum: áby W.M.W.M. Pan, máiąc w niebie tutelarem, patronum, & advocatum, ták o wieczną iáko y doczeſną grał cum omni ſucceſſu fortuny, á w żadney nigdy nieupadł ſpráwie. Na wiązánie zaś, oprocz ſiebie ſamego, y amoris vincula, nic nie znayduię; ten tylko dáwney obligácyi nexum, dziſiay bárdziey adſtringo, chcąc ſobie bráterſkie W. M. M. Páná ſerce przy tych imieninách ściśley obowiązać. A iáko æternum chcę być mancipium oſoby iego; ták od tego związku wywiązánia ſobie nie życzę, ále ſię piſzę żem ieſt ná záwſze.

W. M. M. Páná &c.

Przyiaciel winſzuie Senatorſkiey godności.

ZE tandem cáłego Domu y godney w Woiewodztwie náſzym oſoby W. M. Paná merita, ſwoie, lubo nie de condigno, ále przynaymniey de congruo odebrały præmium, dignum & juſtum bydź, chyba ten nie przyzna, kto ad iniquam lancem judicii; álbo inwidyi, álbo przeciwney przyłożył abſq; ſcrupulo emulácyi. Gdyż, ieżeli *umbra eſt virtutis honos*, iáko Słońce umbrę, álbo ſłonę-

bo słonecznik, chryzolit złoto, á ciągnie żelazo mágnes; toćby się stáłá wielka wiolencya, gdyby ták zasłużona y tyle rázy probata virtus osoby W. M M. Páná, miałá do tych czás inhonorata zostáwáć. Jeżeli *fructus bonos oneris*, toć nie należało sterilescere godnym zasługom y pracom. W. M. M. P. ále w te honoru pożytkowáć godności. Słuszna aby káżdy digna factis recipiat, á zátym to *pretium sat vile laborum*, pracom y wysługom około dobrá pospolitego, y Woiewodztw nászych W. M.M.Pánu, ex justitia distributiva należało. I lubo *ipsa sibi præmium virtus*, dość z siebie miała honoru godność rectefactorum y Imienia W. M. Páná, ani *tanquam mercenarii* były *dies eius*, ktorych nieták propriæ fortunæ faber, iák oyczyzny we wszystkich zábiegách upatrywał dobra. Przecięż godzien był W. M. Pan, iák wysłużony *operarius mercede sua*, ábyś po tylu chwalebnych trudach, tot gravis meritîs & talentîs, ná tym záśiadał subsellium. Wielkie tedy Numen Woiewodztwá naszego prono adoro cultu. Winszuię W. M. Pánu tey præeminencyi, á raczey Oyczyźnie, y honorowi osoby iego, że w Jego się ręce dostał, *in cujus manibus*

sortes

fortes eius, tego życząc, áby ten pierwszy stopień, gradus był W. Páná ad altiora. Mnie záś lubo minorum gentium, z tego altum, wiem że non despiciet W. M, Pan, ani honores iego, mutabunt morem, dawney propensyi y áffektu bráterskiego, ku życzliwemu sobie. Ale iáko w moiey pámięci y obserwie *semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt*, ták też W. M. Pan mnie sługę swego w pierwszym zechcesz respekcie konserwowáć, ktoremu się oddawszy, iestem

Przyiaciel winszuie przyiacielowi, że mu się Syn urodził.

NA sobie dziś experimentuię Quinktyliáná zdanie: *nihil tam difficile est, quàm differre gaudia.* Więc ad intra z żywey W. M. Páná pociechy, concepi solatia, z temi się in sæpia wylewam: winszuię nowego tytułu Patris, *quo non beatior ullus*, że W: M. Pan Imienia, sławy, y fortuny masz tego sukcessora, in quo & post fata vives. Toto będzie Æneas, ktory Patrem Anchisen całym soba wynosić będzie. Y nie vanus augur wrożę, że sami majores rość będą in hoc nepote. Jeżeli ktory, to ten *corona Patris Filius*, zá rożany wianek, ták Oycowskiey

stánie

ſtánie głowie, iáko y Domowi ſwemu zá ozdobę. Jákoż tego ſię po nim ſpodziewáć, bo *fortes creantur fortibus, nec imbellem progenerant aquilæ columbam*, ták godnego Oycá, tylko tákiey nádziei y ſkutku hæredem wnoſić ſię godzi. Więc nic tu po interrogacyách *quis putas erit iſte puer?* bo komukolwiek wiádoma rzeczy y imienia W. M. Páná zacność, łátwo pozna co to zá obraz; że ieſt y będzie viva Patris imago. Ja tylko z bráterſkiey ku temu Domowi propenſyi, to iedyne w pieluſzki záwięzuię votum, żeby przy czerſtwym zdrowiu *creſcat puer annis*. A nie wątpię, że per conſequens, rość będzie *Sapientiâ, gratiâ apud DEUM & homines*. Vivat tedy ſolatio Patris, y wſzyſtkich iego życzliwych ta pociecha. Czego ia, oraz dálſzego od Bogá błogoſláwieńſtwá, boć nie ieſt *abbreviata manus Domini*, Bráterſkim życzę áffektem, iáko ten, ktory ieſtem &c.

Przyiaciel záprąſza Senátora ná ſenatûs Conſilium.

JAko niegdy Rzymſkiego Páńſtwá Capitolium; ták wſzyſtkich Monárchii, tak y náſzey Oyczyzny cáłość iedynie ſię ná

głowách

głowach funduie. Jákoż ieżeli ná tym fundámencie zchodzi, cále ná lodzie, álbo ná piáſku náſze máchiny y ſtruktury zoſtaią, ktore ladá turbo y przeciwny ſpiritus; o oſtátnią przyprawić może ruinę; áni ſiła porádzi, gdzie nie ſiła rády, zá zdániem Horácyuſzá *Vis conſilii expers mole ſua ruit:* Wiádoma rozumiem W. M. Pánu publicznych obrad in bonum Oyczyzny, y Woiewodztw náſzych konwokácya, pro die 4ta Maji do Wárſzáwy, gdzie Pan náſz Senatûs conſilium ſkłádáiąc, chce teráźnieyſzym rzeczy exigencyom, publiczna ſuccurrere obrádą; toć ſłuſzna langventi Patriæ z rádą zdrową przybyć, á żeby doctore Conſilio álbo à malo præſervare, álbo z początku dálſzym y cięższym zabiec pároxyzmom. Znáć że włáſna głową ruenti cœlo patriæ; ten Atlas wyſtárczyć dáley nie może, toć należy ábyśmy ſuccurramus Hercules. Záczym W. M. Páná iáko magni conſilii Angelum y w Woiewodztwie náſzym práwie pierwſzą intelligencyą, ná ten kongres, y ia z ſtrony moiey zápraſzam. Prawda currenti nietrzeba calcar addere, áni W. Pánu perſwádowáć, u ktorego prima cura patriæ. Przecież żeby żadnych intereſſow remora

nie zátámowáłá expedycyi, álbo iák *Leo in via* nie ſtánął, temi wſzyſtkie obices uprzątam rácyámi. Wielkie naprzod lumen y illuſtrácyą W. Pan iáko luminare majus Woiewodztwa ſwego, rebus obſcuris Oyczyżnie przynieſieſz, gdy ná horyzoncie publicznych záiáśnieieſz obrad, ktorego we wſzyſtkim primum mobile, wiem że ſwym zdániem minora ſequentur aſtra. *Illuminare* tedy *his qui in tenebris*. Do tego wielkich by koniektur ſequelę, niebytność W. Páná w krytycznych ſpráwiłá głowách, á żałość y teſknicę bráterſkim ſercom, gdybyś nas beatifica prezencyi ſwoiey miał privare viſione. Expectans tedy expecto prezencyi W. M. Páná, ábyś ad tantam tylu Imciow coronam, ſzácowna áffektow bráterſkich eſtymácyą przybył gemma, ktorego powtorną wokácyą egredere de domo tua zſwoich wywoływam progow: oraz ſię piſzę &c.

Przyiaciel záprasza do zwiazku.

VCiſnąwſzy ruina damnis Patriæ poſpolite bonum, y prywatne nas wſzyſtkich fortuny, za czaſem iednoſtayną wolnośći miłość długim záſypiáiącą letargiem nie

niepámięci, ocuciła, ábyśmy junctîs manibûs y zprzyfiężonymi barkámi upadáiącą dzwignęli Oyczyznę: á ingravefcenti coraż bárdziey malo, præfentiffimo zabiegli remedio. Już Sacrofanctum, bo pro Patria vinculum, tyle IMCiow, ktorzy non inani fzczycą fię Oyczyzny vocabulô, temu fię obowiązáło zwiazkowi, aby tá *unita virtus fortior*, przeciwnym publicznemu fzczęściu mogła fię oprzeć imprezom. Samego prawie W. Páná do zobopolney gremium nafzego korony, niedoftaie, ktorego communia wfzyftkich vota wzywaią, Pietas in Patriam wokuie, y oczekiwa. Chciey tedy W. Pan do tey przyść unionem animorum & armorum, gdyż iedynie ieft ná ozdobę korony nafzey; rozumiem *hac concordiâ* res lubo nie *parvæ*, ieszcze bardziey *crefcent*, y upadaiące dobro pofpolite, ná nogi ftáwia, gdy mu fortem podamy manum. Boć by to cale nie zdobiło tam fimulare vela, gdzie remîs velîsq; ufiłuia drudzy, á żeby z oftatniey toni Rzeczypofpolitey onerariam, do dobrych nadziei przywieść portû. Ieżeli *communis omnium parens Patria*, toć wrodzoną ku tey Mátce miłość, káżdego ná áffekt zaB2 klina

klina Syná, á żeby o iey fortunę, iáko o swoię zastáwiał się hæreditatem; áni też żadnego podeyżrzanego scelus ma fœdus nász e, ktore by wstrętem bydź mogło Braterskiey W. Pana lidze. Nie iest Katyliny konspiracya, iákobyśmy mieli temerario ausu, albo swoię propinare krew, álbo sitire cudzey. Nie Gigantonomachia przeciw Bogu y Niebu, álbo Vicarias ná ziemi Numinum Majestates, ále *pro aris & focis, pro lege & grege* chwalebna unia: ktorego tedy to justitia legalis, to pietas in Patriam, to wszystkich nas vota zapraszaia, tego y ia że się doczekam, nie wątpię, wiedząc ze z prezencyą W. Páná, vis, ratio & consilium, do naszey się przyłączy konjunktury; desideriô tedy desidero osoby iego, iáko ten ktory zawsze.

W. M.M. Páná &c.

Syn zaprasza Senátorá, ná pogrzeb Oycá swego.

NAgła pospolitego dekretu śmierci ná Rodzicu moim exekucyą osierocony, á naywiększą *unicus ego & pauper*, w sukcessyi wziáwszy łez affluencyą, y żálow hæreditatem, ex hac valle lachrymarum, piszę

do

do W. W. M. Mciá Páná 'y Dobrodzieia, nie ták inkáustem iák pullato colore, tanti doloris, ktory ad intra iest ordynuiąc interpretem. Zostáię *in tenebris* grubey żáłoby *& in umbra mortis* po śmierci S. P. Oycá mego. Recurro tedy ad Illustrissimum lumen Woiewodztwá nászego, á żebyś J W. Dobrodzieiu dobroczynnego łáski swoiey użyczył radium. Wiem że uniwersalny ná nászym Horyzoncie Phæbus exoratus, semper exoreris. Nie wątpię, że y mnie dzień szesnasty Márcá lubo żałobney y feralney trágedyi, bo pogrzebu Oycá mego, przecież nie będzie dzień Eclypsis, gdy swoią záiáśnieiesz prezencyą, J. W. Dobrodzieiu w Poznániu, ktorego dniá y ná ktorym mieyscu exuwiom Rodzicá mego justa persolvere umyśliłem. Jáko tedy z nisko osoby iego weneracyą, ná pogrzebowy akt uprászam, ták dufam, że nie zechcesz J. W. Dobrodzieiu, do cięszkości żalu *jugum aggravare super jugum* niebytnością swoią: ále przy żałobnym Oycá mego requiem, requiem doloris cáłemu domowi memu, y ná czás przynaymniey uczynisz sercu folgę. Wyglądam tedy pupillus lumen oculorum meorum J. W. Dobro-

dzieia, nowe záciągáiąc ná ſię debitum wſzelkiey obligácyi, ktore chyba cum ultimo vitæ debito, codziennie ſię wypłacáiąc, doſtátecznie non perſolvam. Jáko ten ktory żyć y umieráć debitor gratiarum J. W. Dobrodzieia życzę ſobie y na to ſię piſzę.

Syn zapraſza Samſiáda, ná pogrzeb Oycá ſwego.

WIem że fatalnego piorunu echo, ktorym magni dextra Tonantis ná S. P. Rodzica mego rzuciłá, y o uſzy W. Páná ſię obiło; boć ten proximus Ucalegon, ktory ták jura vicinitatis, iáko y amicitiæ za życia konſerwował; z W. Pánem y życzliwym ſobie Bratem, maligna febry zapalony nie omylnie dał ſię ſłyſzeć, y rozumiem wielki gwałt życzliwemu uczynił ſercu, gdy oſtatni puls wybiiał życia, á daleko większy, gdy iuż zgaſł y oſtygł, mnie, to rozſtanie, ta dysjunkcya kochanego Oycá mego práwie ad diviſionem ieſt animæ, y ledwie nie in hoc morior per quem vivo, gdy mi życ przeſtał. Iedyne *infelicitatis refugium amicus*, zoſtáie mi oſoba W. Pána, gdy ſuccedo in bona dobrey przyiáźni z nim, iáko ſukceſſyi, in

onera

onera śmierci Rodzicá mego, oraz wypłacenia się z długu obligacyi, ktorey ia hæres y cáły Dom moy, zawdzięczać się obliguię æviternè. O iedyną iescze łáskę *sangvis* Oyca mego *clamat de Terra*, to iest o ostatnią przysługę, á żebyś W. Pan tego chciał ná rámionach swoich pod grobowy zánieść kámień, ktoregoś za żywotá w sercu tibi intimum nosił. Dzień zaś tey feralney sceny 16. Martij w Poznaniu, ná ktory lugubris Orator pro Domo mea uprászam W. *Pána*, wyświadczoną łáskę prezencyi iego, żem odwdzięczáć winien, ná cáłym zápisuię życiu, W. *Pana* N. N.

Syn zaprasza Krewnych, ná pogrzeb Oycá swego.

NIe wątpię otym: że fatale vulnus, ktore immatura zádały fata S. P. Stryiowi naszemu, y W. Pan per affectionem, ná sercu swoim czuiesz, y iáko ná serdeczną ubolewasz ranę. Boć nic cięższego iáko od obumarłey krwi, żyiących ieszcze serc oppressya. *Ta mors ultima linea rerum*, ktora się y W. Páná bliskiey lineam tycze domûs w Stryiu moim. Nie tylko Synowskiemu rozumiem, ále wszytkie *quos tam sangvis, quàm*

ſociavit amor, za nie znośną ſtanie trabem, ále coż czynić, iuż to certus dolor, irrevocabile damnum. Iedyna poſthumis zoſtaie nam obligacya, abyśmy tego, ktory de domo de cognatione wyſzedłſzy, in domum æternitatis poſzedł, nie ták łzami, iáko pîis proſequamur affectibûs, y pozoſtáłym ciáłá reliquiom honeſtam uczynili ſepulturam. Zápráſzam tedy W. Páná ad Domum luctûs, ná dzień 16. Marca, zkąd śmiertelne exuvias do Lublina ad ſepulchrum Patrum noſtrorum zawieść umyślono. Tak trzymam że y W. *Pan* tey kompanii dobrey śmierci zechceſz aſſyſtowáć, ktoremu ſamo vinculum kolligacyi do tego powodem będzie. Ia lugubri ſtylô cáłego Domu wyráziwſzy deſideria, prezencyi iego oczekiwam.

W. Mości Páná N. N. &c.

Liſt uniwerſalny, oznaymuiący śmierć, y zapraſzáiacy ná pogrzeb.

NIc ci prawdá nowego, áni weſołego, bo commune fatum, y żałobney famy śmiertelne requiem præſentibûs donoſzę W. M. Pánu. Jednák życzliwey przyiáźni w tym záwiſła punctualitas, weſela, czyli

ſmutku

ſmutku bráterſkie czynić uczęſtnikiem ſerce. Zgaſło nam owo amicum lumen, á tym ná życzliwe okropniey áffekta, im niespodzianiey w śmiertelne zápádło cienie. Albowiem dniá N. currentis J. M. *Pan* N. oſtátnim dekretow Boſkich przyciśniony wyrokiem, peremptoriè ná terminie życia ſtanął, wſzyſtkim nam żałobne zoſtáwiwſzy vale. A lubo ſię z regeſtru żyiących J. M. Pan wymazał, przecięż non ex elencho nas ſobie życzliwych, bo æternum amicitiæ nomen, nieśmiertelne w pámięciách y braterſkich áffektach żyć powinno. Daſz tedy W. M. W. *P.* żywey w ſercu ſwoim propenſyi dokument, ku ś. p. amicum à corde, gdy oſobą ſwoią tam ſię ſtáwiſz gdzie oſtátni raz uſłużyć prima & principalis życzliwości nota. Tym żałobnym ceremoniom dzień N. w Lublinie náznáczony. Ták trzymam że lugubris hoſpes, & ſpectator przybędzieſz W. M. W. M. Pan ná Trágiczną ſcenę, ktoremu oprocz inſtinctum naturæ dawna przyiáźń, godność, y wyſługi Nieboſzczyká caicar będą. Ja teraz invitatoriam przeſławſzy manum, ſpodziewam ſię, że powitam tego, ktorego expansîs czekam brachiîs.

Liſt

List oznaymuiący śmierć Stryiá.

WIem w prawdzie, że ledwie nie ad divisionem animæ, będzie ten litery moiey stylus: przecięż nie wątpię: iż W. M. W. M. Pan intimô go przyimiesz pectore, ile że od przyiacielskiey pochodzi ręki. Scribo amaritudinem gorzkiego żalu synowcowemu sercu iego poś. p. Stryiu, ktory po długiey chorobie tandem w Lublinie godziny trzeciey po południu 27. currentis z tym się rozstał światem; grubą ták przyiacielskim áffektom, iáko y cáłemu domowi zostáwiwszy żałobę po sobie. Rozumiem że tá obumárła krew cięszką uczyni sercá iego oppressyą! ále niech folgą będzie powszechna tá fatorum necessitas; poniewasz rigidum jus est, & inevitabile mortis. A do tego boni moriuntur, ut vivant, żyie y żyć będzie w bráterskich áffektách y pámięciach zasłużony Woiewodztwá nászego incola, ktory imienia swego y chwały W. M M. Páná, iáko nepotem, ták y successorem, iż nam zostáwił, wielkie solatium po tákiey utrácie nam zostánie. Samemu zás W. M. Pánu post hos luctus, niech sporządzi mille gaudia; á mnie weselszą materyą do applau-

zu po tey

zu po tey żałobney kondolencyi, iáko temu ktory iestem.

W. M. Páná N. N.

Ociec záprasza krewnych ná wesele Corki.

ZEm nie iest ow Galba, ábym gárnącą się w dom moy fortunę, zá progi moie miał rugowáć, y konkurruiące miał alienowáć szczęście; dla czego przyiąłem nova vincula sortis, & amicitiæ w dom kolligácyi nászey, gdym Corkę swoię záślubił IMcią Pánu N. N. Boć rozumiem że *thesaurum inveni*, gdy dożywotniego przyiacielá Corce moiey, ktoremu godność Imienia, rowność fortuny, nec minor dat pretium virtus. Wiem że y W. M. Pan zechcesz mieć ratum y gratum to Sacramentum y tę unionem animorum, ktora nexum ták alti sanguinis, iáko wszelkich Talentow nervum z kolligowáłá domowi nászemu, in libra Judicij poważáć będziesz. Weselnemu áktowi náznáczyłem dzień 12. kwietnia w Poznániu. Ze záś to wesele cáłego Domu być powinny Hilaria, uprászam, in partem solatii osoby W. M. Páná, bo bez niego *misceventur hæc gaudia luctibus*, y práwie iáko

sine

ſine ſole dies, ták ten bydź ledwie może dzień weſela. Wyglądam tedy tego wſchodu, ktory y mnie y weſelnemu áktowi uczyni ſine nube diem. Boć to nie u nieprzyiáznego Tyeſtá uczta, ábyś W. M. Pan drugi Phæbus miał ſwoiey uinknąć prezencyi. Ale u tego ktory ieſt.

W. M. Páná N. N.

Pan Młody, zapraſza krewnych ná weſele.

IUż dáley in Lábyrinto áffekow błąkáć ſię przeſtáię Thezeuſz, gdym znalazł, á rozumiem że ex filo Boſkich predeſtinacyi Aryadnę. I ſtánąłem tandem in meta votorum konkurrencyi moiey; álbowiem mam záślubione ſłowo Jey MCiam Pánny N. N. ktore tylko publicô zoſtáie potwierdźić Sacramentô. Rozumiem że W.M.W.M. Pan zechceſz confirmare hoc Fædus Amicitiæ, y nową z domem náſzym kolligácyą, boć nubo pari. Jeżeli ktora to náſzá co do godności, wychowána, fortun y *æqualitate conſtat amicitia.* Gdyżem nie ták o złoto z Atalantą iáko do áffektu mety konkurował Hippomenes. Ani ſam *has dedit cenſus amicitias,* ále oprocz zácności Imienia y

obyczáiow,

obyczáiow, *rara concordia famæ atq; pudicitiæ.* Niechcąc záś to dożywotnie vinculum adstringere, tylko przy prezencyi kolligácyi moiey, uprászam W. M. W. M. Páná, áby iákoś się nexu sanguinis ziednoczył, y mnie znász się bydź blískim, ták się y prezencyą swoią w tey okoliczności nie oddálał, lecz wesela tego chciał cumulare solatia osobą swoią. Aktowi záś weselnemu dzień iedenásty Kwietniá náznáczyło Rodzicielstwo w Poznániu, ná ktory zapraszáiąc, supplicem przesyłam manum, sam záś gdy pozyskam łáskę W. M. Páná, cáłym sobą tákiego gościa vestigia adorabo; á teraz zostáię W. M. Páná &c.

List ktorym Oćiec zaprasza ná Obłuczyny Corki swoiey.

PRawdá, że non omni spiritui credendum est, nie ládá duchá inspirácyi ma bydź powolna serc ludzkich inklinacya: boć to trzciny tylko ułomność: quamvis nutare ad auram. Iednak długim y rożnym wyprobowána experymentem, że to Duch Boski, trudno refractario ausu gornym sprzeciwić się ordynánsom, y w przeciwną Dekretow Boskich podpáść kontrawencyą: ále

quo

quo astra vocant, quo Numina volunt tám intentow náſzych, ſpieſzne trzeba kierowáć chęci. A ponieważ y Corkę náſzę wokácyi Boſkiey záchodzi mandat, áby pod Regułą N. w Klaſztorze N. zakonne przyięłá życie, gdzie iuż y oney trudno contra hunc ſtimulum calcitrare y nam trudno contra torrentem niti, muſieliśmy uznáć y vinctas dare manus Rodzicy tey woli Boſkiey. Chcąc tedy tym ſolenniey Bogu primitias potomſtwá náſzego konſekrowáć, y in holocauſtum tę oddáć victimam. Zapraſzam ná ten ákt pro 2da Februarij W. M. M. Páná, wiedząc, że ſwoią prezencyą większą uczyniſz ſolennitatem. O tę oſtatnią uſługę Corká moiá, y ia z cáłym domem, o dokument dawney ku ſłudze ſwemu propenſyi, konkuruię; áby W. M. M. Pánu wſzyſtkich trudności domowych aſpera in vias planas iegoż łáſká zámięniłá. Fatygę tę náprzod orator pro domo mea przyſzła ſługa Boſka, á po tym y iá zabieram oblig regratificari W. M. M. *Pánu*, ná co ſię piſzę.

W. M. Páná N. N.

List zápra-

List záprasſzáiący na Swiętá, ábo ná iaką inną wosołość do Domu ſwego.

NIe chcąc bydź tanquam paſſer ſolitarius pod dáchem moim, álbo żeby dni Swiąt naſtępuiących iák Iobowe *mediventur ut aranea* gdzie w kącie, ále raczey życząc ſobie *ut gaudium meum plenum ſit*. In complementum tedy rádości wzywam w progi moie W. M. M. Paná y kochanego Brátá: boć mi cunctis una placet te veniente dies. Wiem że ieżeli komu, to mnie gaudium privatum nullum eſt, dla czego życzyłbym ſobie poſpolite tych dni weſele w dobrey z W. M. M. Pánem odprawic harmonij, żeby ſię czas rádości, w ſmutne rozmyślaymy dziś, y w meláncholiczne nie zámienił mi Paraſceven. Przybędzieſz mi W. M. W. M. Pan, iáko condimentum ſolatij amicus, bez ktorego wſzyſtko w nieſmákby mi poſzło, y iáłowaby była rádość. Trzymam tedy po łáſce Bráterſkiey W. M. M. Páná, że nie zechceſz te deſideria y votá moie fruſtrare, y lumen oculorum, y ſercá mego przez niebytność oſoby ſwoiey, ktora ieſt iedyne objectum przyiacielá, umknąć. Wyglądam

dam tego świátłá, á żeby czym prędzey przed wroty memi zaiáśniáło, ktore oraz y ſerce otwieram ná przyięcie.

W. M. *Páná* N. N.

Liſt cieſzący, y odpowiádaiący ná liſt záprаſzáiący ná pogrzeb.

TAk nieſpodziâna dekretu Boſkiego exekucya nád ś. p. vg. Rodzicem W. M. M. 'Páná, nie tylko Iemu ſieroctwo, ále y bráterſkiemu ciężką uczyniłá ſercu wiolencyą, gdym więcey niż dimidium animæ utrácił przyiácielá, ktory był ex toto alter ego. Ale coż czynić, trudno ſię Boſkim ſprzeciwić wyrokom, ſub potenti Iego zoſtaiąc manu. A do tego *quid prodeſt dolore confici, ſi non poteſt illo proſici:* daremny żal czego y wyżáłowáć trudno, gdy ſzkodá bez nadgrody, bez pociechy zgubá. Ale to większa quod me premit, że ſłábe mi zdrowie tyle ſił nie pozwala, ábym ná bárkách, mogł to dulce onus przyiáciela mego, pod śmiertelny zánieść kámien, y pozoſtáłe reliquias powinney przyſługi amicò uſzánowáć cultu. Nie ták bowiem ubolewam ná ſymptomata moie, iáko raczey, że ná tę załoſną Tra-

gedyą

gedya, lugubris ſpectator ſtáwić ſię nie mogę, ktoremu áffekcya, pium velle nie pozwala perficere. Ale ieżeli gdzie, tu rozumiem intentio ſtánie pro facto: przyimieſz tedy W. M. W. M. Pan te chęci, á wybaczyſz impotentiæ ich wykonánia. Z tym ſię tylko proteſtuię, że in hac infirmitate perficitur virtus, przyiacielſkiey ná dálſze rozkázy uſługi, ábym był zdolnieyſzym, do wykonániá by nayciężſzych ná potym mandatow; ktorych czekam.

W. M. Páná N. N.

List záprāſzáiący ná pogrzeb Plebáńſki.

ZE y Chriſtos tangit śmierć poſpolita, doznał tego ś. p. Imć. X. Pleban N. ktory N. currentis z tym ſię pożegnał Swiátem. Utrácił náſz Dekanat Paſtorem bonum, y virum Apoſtolicum, ktory zelusu Páſterſkiego, y ſtáránia około domum Dei, był norma y zaſzczyt. Ale coż in irrecuperabilibus czynić? *non eſt conſilium adverſus Dominum*: poſzedł po zapłátę wyſług ſwoich, iáko *dignus operarius mercede*. Nam tylko zoſtawił exuvias, ábyśmy ziemię oddali ziemi. Upraſzam tedy

 W. M. M.

W. M. M. Páná nomine cáłego Dekanatu, ábyś chciał przybyć ná mieysce N. pro die N. rekwiálna augere scenę prezencyą swoią, y dáć suffragium animæ. Nie wątpię, że zechcesz bydź ták pius in defunctum, iákoś był amicus żywego, ktorego ad complementum kongressu cáły wygląda Dekánat, iá záś zostaię ná záwsze.

W. M. Páná N. N.

List cieszący pozostáłego vg. *Syná po śmierci Oyca.*

DAło mi się słyszeć żałobne echo lámentuiącego Domu W. M. M. Páná po zmárłym ś. p. Rodzicu swoim, ná ktore y mnie cięszko westchnąć przyszło, gdy bráterskiemu sercu tanta ruina viri ták wielka á niespodziána uczyniłá oppressyą. Jákoż iest czego żałowáć, gdy ten śmiertelnie poległ, ná ktorym boni publici & privati tylu przyiacioł cáłość, y bráterskich áffektow osádziłá się strukturá. Ale lubo z oczu zniknął, przecięż sławą w potomnych pámięciách post fata superstes żyie, y żyć będzie; bo *dignum laude virum fama vetat mori.* A do tego to columen, præsidiumq; domûs W. M. M. *Páństwá* upádło, y práwie

angularis

angularis lapis wyięty, przecięż nondum domus inclinata, gdy ná W. M. M. Pánu recumbit. Záczym ocieram łzy, koię żale, y ſerdeczną ránę, ktorą ferale fatum, głęboko zádáło, tanquam medicamentum vitæ amicus goię: boć to nie odbity ten ſztych był kiedykolwiek, y malum neceſſarium. A zatym W. M. W. M. Pan, po tey chmurze żałobney, weſelſzą myśl wypogodź. Ja życżę, áby po tych śmiertelnych popiołách nowy ſzczęścia y weſela renaſcatur W. M. Pánu Phænix; iáko ten, ktorym ieſt.

W. M. Páná N. N.

Odpowiedź ná liſt cieſzący.

SZczęśliwym ſię uznáię bydź Jobem, gdy tudzieſz conſolatoriam odbieram od W. M. M. Páná manum, gdzie w zábránym ś. p. Rodzicu, ták cięſzko *manus Domini tetigit me*: y com miał weſtchnąć w ſieroctwie moim, *miſeremini mei ſaltem vos amici*, á iuż pełną pociech odbieram kondolencyą. Pokázuieſz W. M. M. Pan hôc indice ſtylô, iáko życzliwey propenſyi ku ſłudze ſwemu záchowuieſz w ſercu áffekt: z ktorego toczytam, że poſt criticam diem pogodnych ſzczęścia dni ſecundas W. M. W. M. Pan

ominuiesz horas. Day Boże áby mi *quandoq; rideat fortuna serenò*, áni mię *demergat tempestas hæc.* Podáłeś prawdá W. M. M. Pan swoię consolatoriam paginam, á ia rozumiem, że niby ultimam in hoc naufragio tabulam, ktorą cum omni gratitudinis sensu, odbieram y trzymáć się iey będę. O to dáley supplikuię, ábyś W. M. W. M. Pán in hac orbitate mea, Ducem Patremq; geras, á niespuszczał z dobroczynnych rąk opieki swoiey. Ná koniec z tym się oświádczam, że iáko mię w tym śmiertelnym rázie litera vivificat W. M. M. Páná, ták do Jego tylko żyć winienem y będę usług.

W. M. Páná N. N.

List proszący o pożyczenie pieniędzy.

Wiedząc, żem nigdy nie odebrał repulsam, ilem się rázy do W. M. M. Páná, iáko do refugium infelicitatis amicum uciekł, ále tylekroć dla mnie benefica odebrałem responsa, ilem rázy ták dobroczynnego Feba moiá suppliká pulsavi cortinam. Dla czego y teraz repono sortes meas w ręku Jego, ábyś mi W. M. W. Pan w moim upadku chciał podać rękę. Zostáię inter malleum, & incudem, ták nieszczęścia, iáko

y intereśsow

y intereſſow moich, z ktorey niewoli' inácżey wyniść nie mogę, chybá ſię dobrze opłáciwſzy. Że záś przez tyle expens wyprożniłem ſzkátułę moię, idę do ſkárbu dobroczynney łáſki W. M. M. Páná, y indigam præſentibus wyciągam manum, proſząc o mutuum kilku tyſięcy. Boć ieżeli Páńſka ieſt ſuccurrere lapſis, toć dobroczynna ku życzliwym ſobie W. M. M Páná prowidencya y ná mnie in hoc caſu zoſtáiącego łáſkáwie ſpoyzrzy, y charitativo opátrzy ſubſidio. Dałz do tego W. M. W. M. Pan nieomylny Bráterſkiey przyiáźni dokument, gdy iáko *amicus re juvabis, ubi re opus eſt.* Ani też wygodzona tá ſummá w iákie popádnie diſcrimen, żebym miał by nayınnieyſze faceſſere negotium y trudność w iey oddániu: ále upewniam, że w przyiacielſkię powierzyſz iey ręce; iákbyś W. M. W. M. Pan pewny miał w ſwoiey ſzkátule depozyt, gdy u mnie dług. *Przy* tey záś pewności, inquantum wola Jego będzie; non ſterileſcet tá ſummá w rękách moich, ále iáko káżdę liberale officium, ktore ſerit beneficium, metit & fructum, ták w pieniężną profitowáć prowizyą, y powinną obligácyi Bráterſkiey perceptę będzie, co wſzyſtko

 tą litera

tą litterą podpiſuię y inſzą gotow utwierdzić kártą. Jeżeli záś w tym punkcie inveniam gratiam in oculis W. M. Páná, znáć ſię do tego będę, ábym in beneficio przyiąwſzy compedes, do Jego uſługi æviternum żył mancipium. I iáko *donis creſcentibus rationes creſcunt donorum*, ták przy mnie zoſtánie powinność záwſze ſię ráchowáć y wypłacáć z łáſk wyświádczonych, ále kwitowáć nigdy. Wyglądam tedy przez tego kurſora od W. M. Páná pożądaney datam: á teraz ſię piſzę.

W. M. Páná N. N.

Reſpons ná liſt przeſzły.

PRzyznáię, że bráterſka przyiaźń bydź nie ma nomen inane: bo iáko *in factis conſiſtit amor*, ták winien bydź ſłowny, y uczynkowy. Dla czego y ia tyle rázy requiſitus od W M. M. Páná pro omni poſſe ſtárałem ſię, ábym nie był vox nuda amicus, wſzelkie Jego nutus, & imperia ochotnie pełniąc. Záczym y teraz wielkie by to ſzczęście moie było, gdybym mogł fortuną moią ſłużyć intereſſom W. M. M. Páná y kochánego Bratá, boć mi nie ták *aurum ſangvis & anima eſt*, ábym gdyby z pod

ſercá,

ſerca, y z duſzy nie miał wygodzić przyiacielſkiey exygencyi. Gdyż powinność to moiá iuż nie ták de novo facere amicos choć de mammona, iáką dáwną przyiáźń konſerwowáć; ábym poſtulatom W. M. M. Páná zá doſyć czyniąc, mogł ſię z powinnośći in omni puncto ſłużenia godney Jego Oſobie wypłacić, ponieważ *quod merenti datur, jus eſt non beneficium*. A do tego nie ták W. M. M. Pánu, iáko ſobie bym in me benefactor wyświádczył łáſkę, bo wiem: że *beneficium dando accipit, qui digno dat*. Ale że moie domowe expenſa wſzyſtkę práwie wyprożniły perceptę; ubolewam ná to, iż vacuam przeſyłam W. M. M. Pánu manum. Przecięż *laus eſt magnis & voluiſſe ſat eſt*. wolą ſzczerey przyſługi y ochotę przyimieſz *W.* M. *W.* M. Pan, lubo nie datę. Przepraſzam tedy, że vota *W.* M M. Páná wykonáć nie mogę, áni auxiliante w tey mierze ſłużyć gratia: y wiem dobrze, że mię to w áffekcie braterſkim ruynowáć nie będzie, u ktorego nie *auro conciliatur amor*. Czekam iednák, inſzych rozkazow præcepta, ktore ábym mogł ad praxim przywieść, wſzelką moią ſtudebo applikácyą iáko ten, ktory ieſtem. *W.* M. Páná N. N.

List do zgromadzenia Zakonnego, proszący o admissyą.

ZE Boska inspiracya y we mnie Zakonnego tchnęła Ducha, boć ten *spiritus ubi vult spirat*, trudno mam nie przyznáć. Dość nie krotko pierwszą domową czyniłem probę, czyli nie zły Duch, ktory mię wiedzie do klasztornego desertum; álem uznał iż instynkt niebieski y Swiętą wokacya: zaczym nie śmiem *exstingvere spiritum*, ani contra torrentem niti tey influencyi niebieskiey, gdyż wiem y doznaię, że *durū est, contra stimulū* Swiętych instynktow *calcitrare*. Słuchaiąc tedy Boskiey wokacyi, ktora iak Samuela nie raz mię pobudza, muszę mowić *loquere Domine ecce audit servus tuus*. Oraz wiedząc Chrystusowe monitorium y assekuracyą *pulsate & aperietur vobis*, z nieomylną nadzieią poważam się do klasztorney Prześwietnego Zakonu kołátáć forty. Nim tedy siebie samego oddam cálemu nayprzewielebnieyszego zgromadzenia capitulo, supplicem przesyłam manum, żebrząc moim chęciom annutum, á żebym to pium velle zakonnego życia mogł perficere, y gratiam

powoła-

powołania do tey reguły, uczynić przez wykonanie efficacem. Iakoż trzymam po łáſce Prześwietnego zgromadzenia, iż ktorego Bog powołał, zgodnym głoſem przyiąc do ſiebie zechce, y w niezamknięty ſtug Boſkich wpiſać regeſtr. Ia zaś otrzymawſzy liberum paſſum z świata do Zakonney klauzury, y ſtanąwſzy in meta votorum, wſzelką moię zapiſuię applikacyą, iáko pro poſſe uſiłowáć zechcę. ábym Bogu y cálemu mogł ſłużyć zgromadzeniu; na co ſię teraz piſzę, żem ieſt, y będę Sacratiſſimi ordinis. &c.

Liſt do Opata proſzacy o admiſſyą.

ZE Zakonna wokacyą przez nieodwłoczny inſtynkt *confirmavit Deus*, ktorą raz we mnie *operatus eſt*; y iuż *tempus acceptabile & dies Salutis* przyſzedł, Swięte przyſzłego życiá wykonáć chęci, iuż dalſzey nie chcę czynić remoram; boć wcale po ſobie czuię, że *neſcit tarda molimina Spiritûs Sancti gratia.* Do tego wiem, iáko wielu *nocuit differre paratis*, iáko nie ieden *periit cum voce corvina*, od cras do cras Swięte odwłocząc intencye. Zaczym ſzukam w tey mierze *miſericordiam*, do Pań-

ſkich

ſkich W. Dobrodzieiá ſtop ſię rzuciwſzy, á żebyś uciekaiącego od świáta, pod ſwoię y Swiętą zakonney inweſtytury przyiął protekcyą: a ták *Beatum* ſię byc uznam, gdy będę *procul negotiis*. Ktorą że pozyſkam admiſſyi łáſkę, Boſka náprzod na tę ſłużbę wola y we mnie chęć, á po tym W. Dobrodzieiá ſprawi konſens pod świętą regułę, y Opacią iego władzą ſiebie poddawſzy, mogł iáko *vinctus in Domino*, dożywotnim być ich niewolnikiem. Czekám tedy deſuper Pańſkiey ręki ſkinieniá ná ſwoie przybycie; z tym ſię oświadczaiąc, iż poty do Zakonney forty y łáſki w Dobrodzieia kołátać będę, poki mi otworem nie będzie, y poki przyięty, nie rzekę, *hæc requies mea, hic habitabo quoniam elegi eam*.

W. Dobrodzieia &c. N. N.

Pułkownik zapráſza Towarzyſtwa pod Chorągiew.

OProcz publikacyi to ad tubam pod Chorągwią, to po pryncypalnych Miaſtach Uniwerſału Hetmańſkiego, ktory kompanii naſzey pod Kamieńcem ſtawáć każe ná obronę granic Polſkich, za ktore

kozacka

kozacka w kilkunastu tysiącach iuż była wtargnęła temeritas: iaz partykularney mojey obligacyi y áffektu przez singularem nuncium Pryncypała naszego wolą, y potrzebę Oyczyzny donoszę W. M. Panu, ábyś ná tę pobutkę do woiennego zabierał się Marszu. Prawdać że W. M. Pan zawsze & par, & certare paratus, pilno podsłuchy maiąc ná woienne classicum, y w pokoiu domowym, nie tylko *in prima zda* álbo *tertia vigilia*, ále ustawicznie czuyną straż dla securitatem Oyczyzny odprawuiesz. Przecię ieżeliby ktore domowe interessa mogły ieszcze zatrudniáć, y być remora do tego się ruszenia, zechcesz W. M. Pan te obices uprzątnąc przez ten czas poki drugi nie zaydzie ordynans ná tę expedycyą; ktory gdy odbiorę natychmiast W. M. Páná nim obesłác zechcę, będąc pewien, że iego, iáko magnam partem komputu nászego pod Chorągwią przywitam; teraz iestem.

W. M. Pana &c.

List rekommenduiący spráwę Deputátowi.

NIe wątpiąc otym, że J. W. M. W. M. Pan *oppensus*

appensus in statera Koronney Themidy, przecięż nie znayduiesz się *minus habens* dáwney propensyi ku sługom swoim, ále poważasz, y estymuiesz sobie przy tey libram Justitiæ Bráterskie áffektá. Oraz że æquâ lance judicii ták przeciwne sobie libruiesz strony, że u niego niewinność záwsze przeważa. Dla czego udáię się pod decretoriam sententiam z spráwą moią: chcę gráć cum adversa parte tego Trybunału, kiedy in hac Majestate judiciaria propitium sobie znáyduię Numen. Dufam bowiem, że y teraz uznam favorem in Judice, od ktorego iuż tyle efficaces gratias odebrałem. Kreská J. W. W. M. M. Páná będzie to nota characteristica ták Bráterskiego áffektu, iáko y życzliwey usługi popis. Już długiemi czásy z sąsiádem N. inter meum & tuum z padáiącey sukcessyi záchodzi kontrowersya: kogo by concernat, zważysz J. W Dobrodzieiu tui librâ judicii. Ale ták się spodziewam, iż quod fas & jura sinunt y dobroczynna J. W. W. M. M. Páná subscribet ręká; że fortuna tá teráz in bivio litis zostáiąca, zá powodem Jego, *redibit ad Dominum quæ fuit ante suum*, y w domu moim hæreditabit. A ták uczyniwszy J. *W. W.* M. *W.* M.

M. W. M. Pan, *quod dignum & justum est*, przy mnie, y cáłym domie moim zostáwisz obligácyą, ábyśmy gratias agamus zá Páńską Jego łáskę, że *postquam feceris justitiam, facies & pacem.* Czekam tedy tego diem judicii, á rozumiem moiey fortunie secundam. Odebráwszy záś przez dekret finem w sprawie, coronabo łáski J. W. Dobrodzieiá; co wyráziwszy zostáię.

W. M. Páná N. N.

Respons ná list przeszły.

LUboć dáwne wiem monitorium Cycerona, *ponat personam amici, qui induit Judicis*; y chociasz częstokroć cięszko się obeydzie bez præjudicium iákiego, gdy in una sede morantur koronney Themidy majestas & amor. Przecięż rozumiem nie káżdy nodus amoris iest táki, áby justitiæ gladium miał ná się provocare, żeby go solwowáć. Mogą żadney nie zadáć wiolencyi spráwiedliwości, lubo affectûs vincula, áni flamma cordis gas ná nię czynić. Dla czego áni ia przy tey judiciariam potestatem chcę być nowym *Proteuszem*, żebym *veterem hominem* propensyi moiey miał *exuere*, przeciwko. *W.* M. M. Pánu y kocháńemu Brátu, y

injuriosam

injurioſam dáwney życzliwości czynić *Metamorphoſim*. Bo cále ta moiá funkcya nie ieſt forma expulſiva zábranego ku życzliwym ſobie in ante affektu, álbo żeby miałá być corruptio przyiáźni we mnie, ta ſądowey jurisdykcyi generatio. I owſzem ten pierwſzy ex officio koncypuię dekret, ktorym antiquis ſtandum juribus amicitiæ, być ſluſzna ſądzę, roboruię dáwne Bráterſkiey miłości zápiſy. Przyimuię tedy ſpráwę *W.* M. M. Páná ná porękę ſwoię, ktorą iák gdybym in propria był cauſa Judex, arbitra juſtitia & amore teſte dekretowáć zechcę. Pro viribus będę obſtáwał, áby tá *non corruat veritas*: luboby adverſa pars chciałá pod nią dołki kopáć z pozornych rácyi; revolvam te *ſepulchra dealbata* cáłemu ſądowi. I ták iuż ſądze że W. M. W. M. Pan bárdzo dobrze gráć będzieſz, ktoremu *præſtat fides ſupplementum*, godna wiárá o ſluſzności ſpráwy Jego. Dość magno ſe teſte tuetur ſámymże W. M. Pánem, gdyś ią pierwey in libra alti judicii y ſumnienia ſwego zważył, że y ſpráwiedliwa y práwna: mnie tylko zoſtáie podpiſáć temu zdániu. Słucham tedy iák nayprędzey wokandy y roſkázow W. M. M. Páná; á dálſzych czekam:

wiedząc:

wiedząc: że *maximum' præmium bonæ ſententiæ*, benè judicâſſe y Bráterſka przyſługa.

W. M. Páná N. N.

Krewny przyuboſzſzy, upráſza o reſpekt krewnego ſwego.

JAko pomnieyſze ſtrumyki ſwoię zábieráią z morzá áffluencyą, ták lubo krew, nie woda ad mare gratiarum J. W. Dobrodzieiá ſię udáię, y wiem że nie oſchnę ná nádziei. Boć trudno mi ſię do tego nie gárnąć, do ktorego mnie ſam nexus pociąga ſanguinis, y propinquitatis genus czyni proximum, á ták trzymam po łáſce J. W. Dobrodzieiá, że y intimum uczyni w reſpekcie. Trudno ſię nie przyznáwáć, gdy bliſka relácya, Domu iedność y imienia, ktore imie á noſcendo eſt, znáć ſię do ſiebie káże. Prawdáć że gáſnę pomnieyſze świátełko, przy primæ magnitudinis aſtrum, iáko przy Słońcu gwiazdy. Drobny ieſtem ramus względem tey conſanguinitatis arborem, y cáłego domu kąt práwie oſtátni. Przecięż duſam; że pro decore domûs zechceſz mię J. W. Dobrodzieiu przyozdobić. Nie dopuści mi Páńſki iego humor ſterileſcere, áżebym nie miał kiedy iáśniey-

ſzey

ſzey fortuny ſplendere ſereno. Co burſztyn by plewy, ziemſkie proſzki wynoſi w gorę Słońce, tego in lacu miſeriæ zoſtáiący oczekiwam, rychło mnie Páńſkim J. W. Dobrodzieiá łáſká promienieni oświeci, y w gorę ſzczęścia wynieśie. Przychodzi mi hac commendatoria tę powtorzyć ſupplikę. *Memento, cum veneris in regnum tuum*, ábyś J. W. Dobrodzieiu od twego honoru y fortuny mnie iáko ſwego nie álienował. Ale żebym ſzczęśliwą faworow uſłyſzał decyzyą *exaltatus omnia traham ad me*, iż ná porękę wzięty ná nogi powſtánę, wynidę in áltum ſzczęścia. Czekam tedy os de oſſibus J. W. Dobrodzieiá rezurrekcyi y fortunney exaltácyi. A teraz ſłucháiąc zdánia Stobeuſzá że *communio cognationis colenda*, ścielę ſię pod ſtopy Dobroczynne, flecto genua, á żebym ſzczęśliwe z promocyi J. W. Dobrodzieiá uſłyſzał levate, ktorego żebym ſię doczekał dies rogationum præſentibus ná to ſkłádam; wpráſzáiąc ſię w reſpekt J. W. Drobrodzieiá &c.

Przyiáciel promowuie y rádzi woynę.

Nie tak ſamy lituum, iák Márſá tubam præſenti curſore W. Pánu przeſyłam, ktora

ktora kawálerſkim ſercom *arma virumq;* *canit.* *W*erbuie po całey Oyczyznie dobrá poſpolitego amor, wołáiąc ad arma, ná ktore claſſicum chyba ten zátykáć będzie uſzy, ktory o ſwoiey odwádze y legali iuſtitia chce malè audire. Rozumiem że wiádoma *W.* Pánu tych Ichmościow propozycya, ktorym *bella geri placuit*; á żeby armata manu náchyloną do ruiny weſprzeć Oyczyznę. Jákoż *nemo diu tutus, qui periculo proximus*, długa dyſſymulacya pewnym bywa upádkiem. Zechceſz W. Pan tę potrzebę woienną ták alto comprobare ſenſu, gdyż *opus perficit, qui conſentit*, iáko też ſam przyść in ſuppetias, y mocną ręką od śmiertelnego rázu założywſzy Oyczyznę, przeciwny wytrzymáć zámách: boć zwyczayna *vi opus eſt, ut vim repellamus.* Dlaczego chyba iniquus złotey wolności æſtimator, ktory nátárczywym imprezom vinctas dáie gdy remiſſas manus, boć wiadomo: że *libertas per inertiam amittitur.* Nie orłá Polſkiego pullus, ktory non miniſtrat fulmina belli, y przed woiennym mruży powiekę bláſkiem. Cále nic nieporządny vivendi amor, tam krwi żałowáć, gdzie corpori Reipublicæ maligna záwziętych

pároxyzmow dopieka: álbo nie biec ná rátunek, gdzie securitati gwałt się dzieie. Już nie ták classicum woiennym Márs Polski, iáko ná trwogę sáme biiąc pericula, nie ná ochotniká każą, iáko ráczey przymuszáią ná koń siádáć, wyieżdzáć w pole, gdy ruina y sámo z domow wygánia nas nieszczęście. Do tego godziło by się przodkow nászych sanguine partam zachowywáć gloriam: ktorzy Polacy od pola rzeczeni, iáko Clypeata seges, totis przeciwko nieprzyiacielowi stáwáli manipulis, y było co w polu widzieć. Teraz pográniczne zdánia sądzą, że przeszłe ferrea sæcula u nas álbo z ołowiáły, álbo zárdzewiáły. Czyli że Sybárytow, álbo Sárdanápala Páństwo w nászey koronie. Záczym rádziłbym pokazáć quid valeant ieszcze humeri, osobliwie, gdy ták importunè, wyzywá nas nieprzyiáciel. Wątpić czy *bellum justum*? nie trzebá, bo *arma sunt pia dum nulla, nisi in armis relinquitur spes.* Godzi się orężem złozyć, gdy nieprzyiázna przycina nápaść. Ktoreby zás in contra miały militare racye, nie widzę, chybá ex dubia alea belli, nie pewność wygráney: I bo że *patientia omnia vincit.* Ale multum probant, bo káżdą woynę znoszą; ponieważ:

wąż: *nullum periculum sine periculo vincitur*; á ná pochyłe też drzewo y kozy skáczą. Zaczym *læsa sæpiùs patientia* czás też áby *W. W.* Pánu, rozdráźniłá serce, áby ten *justus furor arma ministret*, ktore iá teráźnieyszym też stylem provoco, ále oraz przyiáźni moiey podpisuię dáwne pákta, iákom iest.

W. M Pána &c.

Respons promotorowi woyny.

ODebrałem ferreum stylum od *W.* Pana, ktorym mnie fortissimè chcesz convincere, ábym y ia przypasawszy się do szabli, ná woiennym stáwáł placu. Ale wybaczysz mi *W.* Pan, że *iáko* filius pacis, zawszem rad swemu y Oyczyzny pokoiowi; quæ ad pacem sunt, do tego się bardziey nakłaniam. Co czynię, nie iáko by iuż flamma belli we mnie cále miáła wygasnąć, ostygnąć calor Mavortius, y miásto Martem, timidam w sercu nosić martem. Boć lubo nie drzy ręka porywcza do szabli, przecięż ią febra nie trzęsie od boiázni. Ieszczem *& certare par & respondere paratus*, tylko áby nie był ten *nostrorum mars alpha malorum.* Boię się, żeby się Piotrowi daná od Chrystusa admonicya ná nas nie

 prawdziłá:

prawdziła: *qui gladium acceperint; gladiô peribunt*; y te desperata media o ostatniey ruiny koniec, periclitantem nie przyprawiły Patriam. Dla czegoraczeyby Platona posłuchać, *malum benè sopitum, ne move:* boć niebespieczna woiennym classicum, nie ták bardzo ieszcze czuwaiącego ná naszę zgubę, pobudzáć nieprzyiaciela, áby obudzony ostatniego Polszce nie przyniosł requiem. A do tego wiemy dobrze! iż *bellum arbitrio sumitur, non ponitur*, zacząć woienne zatárgi, ále nie kończyć ná nászey woli; żeby nie przyszło iák zapásnikowi z Iákubem Aniołowi prośić się, *dimitte me:* álbo narzekáć poimałem Tátarzyna, á on mię niechce puśćić. Tego też iedynie malevoli Sąmsiedzi, życzą sobie zámieszania, áby in turbido mogli piscári, y dobrze się obłowić. Rádziby temu woiennemu incendium, á ráczey swoiey korzyśći, przypadszy w tym gwałcie niby ná rátunek. Záczym *dulce nomen pacis, res vero* ieszcze *jucundior*, niech *W.* Panu osłodzi pokoy, á żebyś nie chciał sitire, nie ták cudzey, iáko Oyczyzny krwie rozlania. Boć ieżeli Syliuszowi pax *optima rerum, pax una triumphis innumeris melior:*

nad

nad zwycięzkie laury milſza pacis olea, cichy ſpoczynek nad triumphalia epos; dopieroż gdy ieſzcze inter ſpem & metum victoriæ ieſt, iáko tey beatitudinem pokoju ſobie nie życzyć? Ieżeli zaś o media idzie, iákby periclitanti ſuccurrere Patriæ, te być mogą, nie ták deſperata & violenta, boć non *diuturnum omne violentum:* dáleko prędſze zwycięſztwo nad nieſzczęściem, gdy mocną radą decertatur. Bo raczey *conſiliô utiliùs, quàm viribûs arma geruntur.* Záczym Póétymi przychodzi powtorzyć votum, *Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes:* ábyś *W.* Pan nie chciał więcey Spiritu belli dmuchać w ul, y ſpokoyne apes do żądeł pobudzáć, ne ponat in vulnere vitam. Ale iáko zelant Piotr *mitte in vaginam gladium,* y mnie ſługę ſwego à fœdere amicitiæ nie ruguy, iáko tego, ktory ieſt, W. M. W. M. Pana &c.

Przyiaciel potrzebną być radzi Retorykę.

IAko nikt nie pozłacá złotá, ſłodyczy nie cukruie, nie oświeca ſłońca, ták áni mego ieſt umyſłu tey zachwaláć W. M. W. M. Panu náuki, *quæ per ſe una laudabilis,*

 per

per hanc omnia, ktorey inwencya pewne fortuny znaleźne, ozdobnieyſza dyſpozycya nád drogie porządki, ſzaczowna quot verbîs tot nummîs eloquencya. Ale tylko, ad taxam biorę Retoryki pretium, ábyśmy pro condigno zważywſzy iey walor, umieli eſtymowáć. Między wſzyſtkiemi ta ieſt ars nobiliſſima; práwie *ex ore prodiit Altiſſimi*, y ſuîs humanioribûs iedynie ludzmi czyni. Słyſzeliśmy co mogłá w Cyceronach, Demoſteneſach, Gallikańſkich Herkuleſach wymowa, iáko *mors & vita in manibus lingvæ* zoſtawała. Iákoż y teraz, woyny trzebá? oná claſſicum, olea, gdy pokoiu. Iey Koniec, ſkuteczná we wſzyſtkim perſwazya: áby ludzkie animuſze eloquentia objurgante, y one condemnent, laudante prædicent, ingemiſcant commiſerante, indignante exardeſcant. Ani też na bonum, honeſtum, y utile, tey náuce, ktora *miſcet utile dulci* nie ſchodzi, boć czy w Senacie curules, czy w Trybunale ſubſellia, czy w poſiedzeniu, primatum bierze y záſiáda. Ona kalumniom zatyka gęby, cnotom nieśmiertelne czyni imie, przynoſi zaſługom chwałę: zgoła, Páńſtwa, świat cáły utrzymuie vî dicendi:

y iako

y iâko wymowa świat ſtworzony, *dixit & facta ſunt*, ták y ſtoi. Zechceſz tedy, W. M. W. Pan o ták znaczną umieiętność cáłą uſiłowáć applikácyą; boć *quantum quis detrahit de ſtudio, tantum amittit de gloria*, ieżeli chceſz, áby przy godnych przymiotach y prácowitey uſilności *par* była *fortuna labori*. Nie tylkoć *ingenium quondam fuerat pretioſis auro*, ále y teraz drogich talentow popłaca głowa, á oſobliwiey iák moneta z dzwięku ſzacunek, ták z wymowy zábiera walor. Cokolwiek W. M. W. M. Pan łożyć będzieſz z pracy, wiedz: że *tibi aras, tibi ſeris, tibi occas*, ále też *tibi eidemq; metes* ſtokrotnego pożytku złote źniwo. Niebędzie potrzeba iák Ezopowey káwce od umieiętnych cudzey pracy piorek zábieraćozdoby y chwały, áni z niemądrymi po żebraninie chodzić *date nobis do oleo veſtro*, ieżeli teraz zaſypiać prac ſzkolnych ſię nie zechce. A chociaſz zda ſię być ta ſedulitas przyciężſza y czyniac nauſeam kziąſzka, *facit amaricari ventrem*, potym *ſuper mel dulce*, będzie to *volumen* Słodzi tę przykrość nauki zdanie Cycerona iáko *dulces fructus ſtudiorum* bywáia, lubo *amaræ radices*. Aby tedy *vincat omnia labor* W

M. W. M. Pana, ná oſtatek, nie ia, ále Epictetowego ánimuie: *Si vis benè audire, diſcito benè loqui*, iż eloquencyi nie inſzy odgłos, tylko chwalebne bywa imie, ktorego że życzę, to præſentibûs wyraźiłem.

W. M. Páná &c.

Przyiaciel rozrádza z konfederátámi ligę.

WIem, że W. M. W. M. Pan ipſe ſibi conſul & ipſe ſenator, od cudzey głowy adminicula nie potrzebuiac, ſam ſobie, daſz rádę. Soli æmulum będac caput, ieſzcze drugich oświecić możeſz, nie żebys miał álieno żyć lumine. Dla czego non mei animi ieſt to, ábym miał iákie dáć conſilium, ále tylko moie w tym zdanie przełożyć, áby cum alto ſenſu W. M. W. M. Páná conveniat, ták iáko y animi conſentiunt. Wiádome wiem W. M. W. M. *Pánu* nie ták fædus, iáko motus teráźnieyſze, ráczey fortun y libertatis vinculum, á niżeli animorum & armorum związek, do ktorego żebyy W. M. W. M. *Pan* miał ſię przywiązáć, áni to o nim trzymam, áni życzę. Częścia że Rzeczpoſpolita ab extra dość agitata infortuniis, coż po nowych burzách? ktore

nie

nie do szczęśliwego Oyczyznę propellunt brzegu, ále in Syrtes & Charibdes. Częścią że *vanæ sine viribus iræ*. Záczym rostropnieysza iest pati tempestatem, ktorey omi nać nie podobna, á niżeli przeciwnych duchow konspirácyą decumanos ná Oyczyznę przyczyniáć fluctus. Do tego sive *vinci sive vincere* w Domowey woynie *inglorium est*. Podobne też fœdera u narodow postronnych ludibriis Polski národ propinârunt, gdy álbo *evanuerunt in suis cogitationibus* w swoich ustáwszy zamáchách, álbo post ingentes montium partus, natus ridiculus mus. A co większa iż læsa Majestas tákiemi rebelliámi, y do piorunu pobudzona Jovis summi dextera, może dla kilku, chociasz *justos placari* y cáłey dare veniam Oyczyznie. Z tych y wielu innych rácyi życzyłbym W. M. W. M. Pánu zdáleká od tego woiennego ogniá, żeby nam turpem ná potym non inurat notam. Nie łaczyć się do tego związku, żeby ten nodus gladium non provocet Alexandri. Jakoż nie wątpię, iż W. M. W. M. Pan do tego Sámsonowego związku in alienam uczynionego messem ni na iáki pożytek, żechcesz nie dáć się pociągnąć, ktoremu miły

domo-

domowy y Oyczyzny pokoy. To ex intimo ſenſu wyráziwſzy piſzę ſię.

W. M. Páná &c.

Reſpons ná liſt przeſzły.

ODebrałem meditari conſilii paginam, w ktorey W. M. W. M. Pan nie mniey gruntownie, iáko y efficaciter teráźnieyſzych koniunktur ligę, totîs viribûs iák drugi nieprzyiázne wolności więzy rozrywaſz Sámſon. Dlaczego *captivo intellectum in obſequium* zdánia W. M. W. M. Páná, y z podánych mnie rácyi *victas* dáię *manus*, á żeby zniewolone raczey pákta pokoiu *feriant*, niżliby miały ſię wiązáć z temi *qui dextras in bella parant*. Boć podniecony ten ogień cále nie moiá ieſt gladiô fodere y innych zápalczywości rozżarzáć ſpiritu conſilii. Do tego niechcę być policzony inter humores peccantes, ktore in corpore Reipublicæ dodaią pároxyzmow y iego oſłábiáią ſiły. Jákoż obawiáć ſię trzeba, áby in cumulum zbiegſzy ſię ſanguis cordis, languentis Patriæ, cięſzkiey nie uczynił oppreſsyi, álbo całego nie zgubił, y corpus te ogniem woyny záráżone membra. Boday *abſcindantur, qui nos conturbant.* Záczym mego ieſt umy ſłu

myślu spokoynieyszych życzyć Oyczyznie Fáwoniuszow y oni pokoiu nie dies Martis, ktore zwyczaynie ná Polskę bywáią criticæ. Ja záś że się nie dam wywieść w to pole, fortissimæ mię W. M. W. M. Páná przy domowym pokoiu utrzymáią rácye. Jáko tego, ktoregom záwsze naymnieysze, gotow obsérvare nutus, y káżde zdánie mieć zá oraculum W. M. Páná &c.

Przyiáciel stan Zakonny, ale osobliwie Societatis JESU rozradza młodemu máiącemu wokácyą.

DAłá mi się słyszeć wokácya *W.* M. *W.* M. Páná, ktora go *de domo, de terra, de cognatione* zá zakonną wabi klauzurę. Broń Boże, żebym miał w tey zbáwienney drodze być *coluber in via, cerastes in semita.* Tylko chcę się *W.* M. *W.* M. Páná spytáć, *quo vadis?* y rozwáżyć progres ten, czy à recto non devias, żeby te *præcoces fructus*, nád láta y náturę *cito non decidant*; álbo czerwiec czásu przyszłego nieukontentowániem z tego stánu ich nie toczył. *Wiedz W.* M. *W.* M. Pan nayprzod, co to iest klauzura Zakonna? iż złotey wolności niewolą, lentum á ustáwiczne martyrium: do ktorego nie

go nie urodzona delikátna komplexya, boię śię, áby in hoc agone ustáwszy, zámierzoney nie chybiłá lauream, y ták *& Principem amittat & monachum non faciat.* Záczym *W.* M. *W.* M. Pan z śiłámi śię pomiarkuy swemi *quid valeant, quid ferre recusent.* Boć iáko w innych rzeczách, ták y wokacyą swoią, Bog ákkomoduie śię exigentiis rerum. Do tego ábyś *W.* M. *W.* M. Pan inter lepram & lepram świátowego álbo zakonnego życia rozeznał, życzyłbym discretionis annos czekáć, y dobrze śię przypátrzyć świátu, niż go sobie záwiążesz. Boć iako *ignoti nulla cupido,* ták tym wzgárdzić żadna álbo mała zásługa. Chciey śię też *W.* M. *W.* Pan ná sequele obeyzrzyć, co z tego iść by mogło; iáka Domu szkoda, krwi deces, nádziei zepsucie, honoru y fortuny dáremne zábiegi, gdybyś *primus* ieszcze, nie *tertius hæres* nie miał *gaudere* dziedzictwem swoim, y *frui labore manuum* Przodkow swoich. Łácwiey to, tym wzgárdzić wszystkim, u ktorych omnia wielkie nic, y cyfry były *W.* M. *W.* M. Pánu szczęśćia, godnośći y dálszych nádziei opuśćić sukcessya, *hic sta & delibera*: boć to nie piłką rzucić świátem. Rodzicielskie też osierocić progi, oderwáć śię od

serca,

ſercá, Synowſki nie dopuści affekt: gdyż wiem; że grubaby byłá ná Ichmość Dobrodzieyſtwo żałoba, zakonna *W.* M. *W.* M. Páná inweſtytura: przyſzło by práwie ad diviſionem animæ to rozſtánie. A oſobliwie Mátká druga Ráchel *nollet conſolari*, gdybyś miał umrzeć świátu. Jeżeli záś o drogę zbáwienia idzie? czyliż iedna do Nieba ścieſzka? dwanáście ieſt bram do gornego Jeruzálem, gdy nie *ab oriente*, álbo *auſtro*; to ab *occaſu*, álbo *aquilone* tráfić ſię tám może: iáko *invius ullus virtuti locus*, ták nie maſz mieyſca z ktorego by nie było niebá widáć. Záczym y ziemſcy Felixowie, Felicyáni być Swięci mogą, być aſcenſya y z ziemi, do Nieba ze świáta ingres. Szczegulniey iednák præſentibus omnem chcę movere lapidem, ábym obicem mogł uczynić intencyom W. M. W. M. Páná, ktore iákom ſłyſzał do Societatem IESU zámierzáią. Boć ieżeli gdzie, tu rozumiem ſamołowki, tu ponętá wabi, y nie ták Boſka, iák ludzka wokácya, y reſpekt nęci, iák drugiego Cyreneyczyká ſvaviter & fortiter angaryuią perſwázye do tego Jezuſowego krzyżá. A co naywiękſza wieſz W. M. *W.* M. Pan, iáko *libellus repudii* dymiſſyi Jezuickiey

kiey

kiey wielom familiom zá famosum ftánał libellum, żeby y imie W.M.W.M. Páná Domu w też nefastos nie wpiſano, zechceſz *alieno periculo* być *cautior*; bo iáko wſzędzie, ták y tu *turpiùs ejicitur, quàm non admittitur*. Inquantum by záś datô non concesſô przyſzło poyść W. Pánu zá klauzurę, przynaymniey zá táką, zá ktorey Bogu y domowi przyſłużyć ſię będzie godziło, przy Opáckiey funkcyi, pro honore imienia y zbáwienia obſtawáć. Tego tedy à latere & corde nuntium przeſyłám W. Pánu, nie żebym miał *extinguere Spiritum*, ále żebyś rozwáżywſzy ſwoie zámyſły, mogł z tych rácyi *mereri quod audes* od tego podánych, ktory ieſt &c.

Reſpons maiącego wokacyą.

ZE nie trzymam tego po W. Pánu, ábyś Gygantum auſu ſummi Tonantis we mnie miał impetere dyſpozycyą; áni ieſteś ták *inimicus homo*, ktorybyś miał *ſuper ſeminare zizania* nad wybornym wokácyi Boſkiey ziarnem. Boć to Lucypera proceder drugich Aniołow zá ſobą od Niebá odciągáć, ſzátańſka być tentatorem, gdzie o deſertum chodzi zákonne. Tacy

na inſzy

ná inszy sobie nie zarábiaią respons, tylko Chrystusow, *vade satana: non me tentabis.* Ale że to W. Pana conatus rozumiem: iż ná drodze zbawienney nie ták chce być lapis offensionis, iako co Lidius złota, to prawdziwey we mnie wokacyi pierwsza probá. Dlá czego te medytacyi punkta, ktorymi W. Pan przyszły stan rozwáżasz zá wdzięczne przyiąłem, y wszystkie iuż zruminowawszy co tandem in Domino judico præsentibus punctatim zeznaię. Nayprzod quo vadam? wiem dobrze, iż z świáta do Zakonu, od ludzkiey ná Boską służbę, z pośrzod ognia ná ochłodę, z niebespieczeństwa zá klauzurę, iak do fortecy, z krzyża do Raiu, zgoła iak do Nieba, gdy do celi. Zeby też præcox fructus być miálá wokacya moia, ten wie lepiey, ktory plantavit, & rigavit, & incrementum dedit Deus. Boć mi ieszcze à tenera planta w szkole pomnieyszey ná ten się frukt zánosiło. Być też prożnym figowym drzewem, chyba ten sobie niech życzy, kto chce máledykcyą Chrystusá ná się zaciągnąć *ut areat.* Wolę tedy być Ablem ná ktorego *munera respexit* Bog y *primitias frugum* lat moich kwitnących Jemu poświęcić, niżeli po Kay-

mowsku

mowſku ofiárowáć co *deteriùs*. Oſtrość też od Zakonnego życia cále mnie nie odſtraſzy, boć *leve tribulationum á æternum gloriæ pondus*; áni złote żniwo bez dziesiątego potu, tryumf bez potyczki, być nie może zápłata bez prácy, iáko bez ciernia roża. A oſobliwie, że káżdemu rzeczono: *tolle crucem tuam*, ſtanu nie maſz bez krzyża. I owſzem wierz mi W. Pan względem świátowego zakonny ieſt *jugum ſvave & onus leve*. Jeżeli ktore w Zakonách ſą ciężary y iáka w nich ręká *cædit flagellis*, to Oycowſka; ále świát okrutnieyſzy Roboam *aggravat jugum* y *cædit ſcorpionibus*. Záczym y śiły moie lubo by były ſłábe, inter duo mala powinny obieráć minus. Zebym śię dáley przypátrywał świátu? nie maſz komu, iużem dosyć do niego upátrzył, iáko w nim *ſpes incerta, timor conſtans, fugitiva voluptas, gaudia mœſta, dolor dulcis, amarus amor*. A zátym *averto oculos ne videant vanitatem*. Czekáć mi W. Pan káżeſz diſcretionis annos; iuż chwałá Bogu dáwno *ſapiebam ut parvulus, loquebar ut parvulus*, iuż z dáwnymi czáſy *evacuavi quæ ſunt parvuli* przeſzedłſzy te láta to ieſt 14, ktorych y nátura pozwala y kośćioł Boży choć świátowego ſtanu

elekcyi

elekcyi áſſyſtuie zá świádka. Chyba że to Bogu ſłużyć ſędziwego włoſa czekać trzeba? á przecie Chryſtus tákich upomina ráycow *ſinite parvulos venire ad me.* Zopuſzczenia też domu, świátá, nie wielka ſtráta, gdy wzyſku od Chryſtuſa mam ſobie obiecáne *centuplum* y w tym życiu. Jákoż zá ieden dom tyle, ile zakonnych po świecie domow, ile Zakonnikow tyle Braci, zá káwáłek ziemi, świát cáły ná zámian wezmę. A do tego ſerius aut citius przyidzie ſię z świátem pożegnáć: wolęż ia go zá życia, niż on mnie porzuci przy śmierci, y z Sokráteſem ponowić mądry dekret, *mergo vos opes, ne mergar à vobis.* Co ſię Rodzicielſkich tyczę przeſzkod y żalow? o tych nie trzymam; y owſzem mnie Jzaáka zechcą ſami z Abrahamem immolare Bogu. Ja też tanquam *modogenitus infans cui lacte opus,* iużem ſię dawno odſał, nie teſknię do Mátki, ále do tego, ktory ieſt, plùs quam Pater, plùs quam Mater. I dawny iego rozkaz; *per calcatum perge | Patrem, per calcatam perge Matrem.* Ze też w każdym ſtánie być może zbawion? nie przyczę: tylko że nie każdy; boć contrarium trzymáć ieſt Boſkich predeſtynacyi rwáć filùm, znoſić iego dekreta,

ex alto wybiiáć się Dominio Boskich Dyspozycyi. Iest prawda y z świáta do nieba droga, lecz tu leo in via zastępuie, ten, ktory *quærit quem devoret.* Iest y myiną y podległa rozboiom. Ia zaś przy uboßtwie dobrowolnym *cantabo vacuus coram latrone viator.* W ostatnim punkcie podane racye, ktoryini W. Pan chceśz mię odciągnąć od zgromadzenia Jezusa, widzę: że są paięczyną, muchy niemi sidlić, nie męzki stàtek. Zeby mię samołowki y iáka ponęta miała wabić (lubo y táka wokácya Korynczykom zbawienna, chwalebna była Pawłowi, gdy się z tym popisuie: *ego astutus dolô vos cæpi*) przecięż tego W. Pan po mnie nie trzymay, żebym się iák głupia ptaszyna miał żyrem uwodzić y poniewolnie sidlić. Ieszcze mam zdrowy rozum y oczy dobre, toć *frustra jaceretur rete ante oculos pennatorum,* gdyby mnie nie Boska niewoliłá wola. Dymissya też Jezuicka być nie powinna wstrętem nikomu, inaczey mieć by się do nieba nie trzeba ludziom, bo y z tamtąd wypchnięty Luciper. Bywa y w Swieckim stanie rozwod, w Kollegium Apostolskim Iudasz, w pszenicy kąkol, w kwaterze pokrzywá, dla czego te gracuią, te tam pela.

Ze bym

Zebym zaś do inszego Zakonu, w ktorym y honorowi y Bogu godzi się służyć, skłonił chęci, Boska temu nie moiá tylko sprzeciwia się inklinacya. Lubo bym y tam nie powinien zá forta świátá szukáć, służyć *Deo & Mammonæ*. Acz y tu *virtuti etiam sine dignitate inest honor*. To pro Domo Dei & mea odpowiedziawszy Orator; tym zámykam: żem iest. &c.

Przyiaciel rozradza stan Duchowny swiecki mniey uczonemu y Cnotliwemu.

ZEbym miał sacrilego ausu odrywáć gwałtem od Ołtarza W. Mcia Páná, y przeciwko immunitatem Ecclesiasticam, do ktorey go status spiritualis sæcularis zbliża, miał iáką mu præsentibûs czynić wiolencyą, strzeż Boże. Boć y ia orthodoxus; á oraz *amicus usq; ad aras* osoby Jego. Tylko zasłyszawszy o tey W. Páná wokácyi, chcę nie ktore punkta podáć in ante do rekollekcyi. Boć iáko *ratione* káżdemu *vivendum est non affectu*, ták z racyi nie z chętki mniey uważney, do swego zabieráć się należy stanu. Co by zaś zá ludzi status spiritualis sæcularis mieć powinien, ten zezna, ktory obaczy co iego zá honoris

onus, iáko w nim nie tak *placere*, iáko *prodesse omnibus studendum*. Przy Pasterskiey Funkcyi, nie tondere gregem, y prawie ze skory łupić, ále pilną strażą czuwać, by ktora ovis non pereat. Nie swoiey przy Kościele chwały y honoru szukáć przynależy, áby się nie przyszło Bogu uskarżáć ná tákich, *ó Pastor & idolum*. Nie siebie *Templum Dei vos estis*, nie dom swoy, ále dom Boski zdobić. Tu káżdy w powierzonym sobie kościele super candelabrum postáwiony, Duchownego życia ferworem, świátłem nauki, dobrego przykłádu iásnością, do tego się zápaláć powinien, áby *lux* iego *luceat coram hominibus* Ieżeli zaś ktorey wokacyi, to Apostolskim ludziom, ktorych *virtus est in multorum usus diffundi*; w tyle obfitowáć cnoty, náuki tálentow trzebá, áby, drugim udzielić mogli. Boć *imperfectus homicida*, swoię y cudze zábiia Dusze, przez nie mądre recipe, gdy nieuk ná swoię porękę bierże curā animarū. Iako tedy tym krorzy ad regale adspirant Sacerdotium, życzyłbym się reflektowáć, czy máią głowę po temu, do Pańskiey gdy do kápłańskiey, zgodna korony. Zważyć intencye, czyli nie tangunt aram, ut vivant,

ná Ołtarzu

ná Ołtarzu stoł sobie zákłádáią, nie ták propter JESUM iák propter esum, ná pingvem panem Christi chcą się poświęcić, stáráć się nie ták o officium iáko beneficium. Pomiárkowáć obyczáie, czy zgodne y godne rewerendy, żeby potym crimina & scelera immunitatem od niey nie zábieráły. Boć by ták ara in haram się zámieniłá, było by vile Christi ovile. Ták y W. Pánu nie śmiemci mowić, alta petis Phàëton, przecięż nie życząc prawdziwszey nád Faetonta iemu y drugim ruiny, po przyiacielsku upominam, *vive tibi tecumq; habita nec grandia tentes*, według tálentow y lity obieray sobie stan, żeby iáko Ikárusowe altum, nie było upadku profundum. Co z dobrego áffektu wypisawszy, zostáię. N. N.

Przyiaciel do Oycá skarży ná Páná Dyrektorá, ratione złey edukácyi Syna w cudzych kráiách.

LUbo wiem: że ciężką meô stylô, zádam W. Panu ránę, iednak, że *utiliora sunt amicii vulnera, quàm oscula inimici*, poważam się tego, y nieomylnie tuszę: że ták zránione serce tym samym będźie mi przyiaciel. Raczey obraiem *offendere veris, quàm placere*

 adulando,

adulando, niechcąc moią konniwencyą dalszym występkom czynić pochop, ná się záś sciągnąć winę; bo wiem: że *amici vitia si feras, facis tua*. Ażebym dłuższą sustentationis figurą większego nic uczynił krzyża, enucleo veritatem. Wziąłem ab oculato teste wiádomość; iákoby Syn W. Páná in Regione longinqua zostáiący, cudzych kraiow, nie tylko miał *dissipare substantiam*, coraz większe záciągáiąc dłużne grzechy, ále Oyczyznie, domowi, y życzliwym temu domowi, oraz y Imieniu, rozwiozłym życiem czynić opprobrium; Tey záś effrenatæ licentiæ nie tylko cuglow popuszcza Iegomość Pán dyrektor, ále currenti ieszcze calcar addit, y prodromus iest do wszelkiey swawoli. Hoc præceptore tyle iuż postąpił in Palæstra iniquitatis, że się miáł stáć in arte Magister, drugim będąc rozpusty exemplar. Zechcesz tedy W. Pan y swego Imienia sławie; honesto prospicere Patriæ, żeby exteri soles coraz turpem non inurant notam, y z Europeyczyka cále co do obyczaiow w Ethiopem nie przeminiły, ktorego potym lavare ciężko, álbo nie podobna by było. Czego poprawić trudno inaczey, tylko álbo rewokuiąc *Filium prodigum*,

ády

áby ſię do *ſtolam novam* Oycowſkiey powrocił protekcyi, álbo præclarum cuſtodem ovium Páná Dyrektora alienowáć, żeby daley *homo homini* nie był *lupus*. Boć cæco duce nie podobna nie zdrożyć, y pobłądzić, nie przypaść o ſcillam, gdy Nauclerus ná wſzyſtkie wiátry rozwiia żagle. To comkolwiek præſentibus wyraził, *amor confidentiæ præceptor* kazał, y godnego Imienia W. Páná eſtymacya, żeby dalſzego nie zábieráło depretium. W. M. Pána N. N.

Przyiáciel zbiia przeciwną kalumnią Bráterſkiey przyiázni.

DO tey, widzę, teraz impoſtor contumelia przyſzła effronteryi, że iáwney niewinności w brew ſtánąć gotowa. Ták záoſtrzyli Zoilowie zęby, iż plùs quàm Theonino dente, nie ták przegryzuią, iáko cudzą płatáią poczciwość. Przezornieyſi nad ſto ocznych Arguſow cenſorowie, choć wſamym słońcu upátruią mákułę, y przed drugiemi udáią, co ſię im przywidziáło. Albo iáką vitiorum nube przyćmić uſiłuią cudzego ſplendor Imienia, że nie zmrużonym okiem ná południową iáſność invidia patrzyć im nie pozwala. I tenci ieſt ciężki

lapis offensionis ná niewinnę ferce, ále ieszcze cięższa, gdy *non reprobatur*, gdy nie znayduią obtrektacye drugiego Alexandra, ktoryby iednego actoreæ parti, drugiego zaś reo nádstáwiał ucha. Doznałem, co do pierwszego punktu tey własnym experymentem malewolencyi; kiedy iákiś Carbonarius, kandoru mego ku osobie W. M. M. Páná ták mię przykopcił, iż się y poznáć nie mogę. Ale żeby ten infamis ná mnie libellus nie znalazł ápprobácyi in animo W. Páná, ia się z przyiacielską protestuię niewinnością. Ná zbicie záś objekcyi, negare dość iest pacientowi. Nad to immunem conscientiam przywodzę ná konfirmacyą, & Deum testem. Záczym W.M.W.M. Pan zechcesz delatora pierwszym *inter mendaces filios hominum* w regestrze poczytáć, mnie záś tuô judiciô deklárowáć niewinnym, y absolvere ab omni crimine. Iáko tego, ktory záwsze iest.

Beneficiarius wymawiá beneficiato niewdzięczność.

WIem: że u wdzięcznych beneficiatos y dárowizná iest pożyczka, zá zdániem Cyceroná; *beneficia qui accipit, debitum contrahit*

trabit gratitudinis. Mnie tylko widzę, ſpes ktora do tych czas aluit, feſellit, gdy od W. Páná, iák od złego dłużniká, nie ták paleas odbieram iákieykolwiek odſługi, iáko raczey mala pro bonis. Dość ci ieſt niewdzięcznośći, gdy gratiæ ſą ſorores horarum, upływáiąc z czaſem, álbo gdy *ſuper tranſeuntes aquas*, iák kámień w wodę rzucaſz dobrodzieyſtwo; dopieroż gdy nie ludzkie ánimuſze iák Leopardy, quibus cum benefeceris, pejores fiunt. W. Pan nie tylkoś nie pámiętał ná benefaktorá ſwego; bo *quid ultra potui facere, & non feci?* ále ieſzcze *impinguatus, incraſſatus* łáſkámi memi, tak *recalcitras*, y imieniu, y honorowi nie przepuſzczáiąc. Prze Bog! Acteon ego ſum! To záś łáſk wyſwiadczonych W. Pánu, memoriále teraz wypiſane, áni prożney chwały, áni rekompenſy niechce, żeby było upominkiem, boć ieſt *quædam ingrato meritum exprobrare, voluptas.* Wybaczyſz mi W. Pan, żem tey pociechy żálowi memu pozwolił. Oraz zechceſz errata corrigere lepſzą życzliwośćią, żeby mi *tacto dolore cordis intrinſecus* nie przyſzło ſię uſkarżáć, *pœnitet me feciſſe hominem.* Czego ſobie nie życzę, po W. Pánu ſię nieſpodziewam, ktorego ieſtem. &c. *Liſt*

List oświadczaiący ſwoię niewinność.

MUſiał to nie à corde być nuntius, choćiaż ták ſiniſtram uczynił delationem osoby moiey W. M. Pánu, y nie temperuiąc piorá, ták go zbyt záoſtrzył, iż iák ſtylô ferreô ſcripſit contra me amaritudines; chcąc mię niełáſce W. M. Páná ná ſztych podáć, y conſumere peccatis meis. Zbyt námoczywſzy pennam czernidłem kálumnii; o raz papieru, oraz niewinności moiey zgluzował kándor. Zádáie mi, ſłyſzałem, ten nie tak delator iák impoſtor & ſeminator diſcordiarum, iákobym przećiwko honorowi W. M. Páná miáł kiedyś powſtáć. Ale poſt longum ſiebie examen nicem nie znalazł, zá coby m z grzeſzywſzy przećiwko oſobie lego, nie tylko verbô, opere, ále y cogitatione miał ſię w pierſi uderzyć, mea culpa. Boć Imie W. M. Páná tey ieſt u mnie obſerwy, iákiey y amicitiæ Sanctum nomen odemnie wyciąga, y pondus beneficiorum wyświádczonych mnie łaſk, do niſkiey náchyláiąc weneracyi, pretenduie. Zá czym iáko, *ubi vera amicitia eſt, nihil facilè creditur, quod diſſidium poſſit operari*, ták dawnym, dufaiąc przyiáźni kwitom, nie daſz wiáry huic Cretenſi, ále moiey podpiſzeſz niewinności.

winnośći. Ani trzymam po łáſce W. M. Páná, abyś tę obtrektácyą pronis miał przyiąc auribûs. Boć ieżeli accuſare ſufficiet, nemo unquam erit innocens; ále mieć mię zá tego, ktory był, ieſt, y będzie.

W. M. Páná N. N.

List przepraſzaiący Przyiácielá.

IAko nie trzymam po Chrześciáńſkiey miłości, y Bráterſkim áffekcie W. M. Páná, ábyś miáł indelebilem characterem uraz ſwoich, piſać in marmore læſus, y nomen inimicitiæ, ktore mortale ſit neceſſe, bydź wiekopomnym; ták poważam ſię świeżey ieſzcze ránie, nè dilatum ſit inſanabile vulnus, iák mogę mederi. Znam do ſiebie, że *peccavi in cælum & coram te*, áleć dufám po braterſkim áffekcie W. M. *Páná*, że użyczyſz remiſſivam gratiam. Boć rozumiem: iż nie ieſt to peccatum irremiſſibile, áby miało być contra me ſemper. Lubom niecoś contrarius był intereſſom W. M. Páná, przecięż nie ták byłem inimicus cauſæ, abym był y perſonæ. Prawdá że tym procederem non feci amico iniuriam, ále że moią uſługą nie wyświádczyłem gratiam, czyli raczey debitum według przyiacielſkiey

obligácyi

obligácyi z pewnych okoliczności; parce precor, veniamq; dabis. Ze záś nie przyiáźńi delatores z muchy uczynili wielbłądá, ex festuca trabem, auctivum to złego udániá spráwiło, gdyż záwsze *fama loquax veris addere falsa gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.* Zechcesz tedy W. M. Pan naprzod emendare sensum w ták szkodliwey malevolorum o mnie perswazyi; y w Bráterskim sercu tey suspicyi, ktora iest amicitiæ venenum, nie dáć mieyscá. Mnie potym supplicanti parce, dość káry, że culpâ rubet vultus meus; dostąpiwszy záś indulgentiam, zechcę w podánych okkázyách dáć dokument poprawy. Iáko.

W. M. Páná N. N.

List rádzący zgodę.

IEżeli fas est & ab hoste doceri, dopieroż być by miła powinna przyiácielská reflexya, ktora amor præceptor confidentiæ do uwági podáie. Słyszáłem, iż między Iamsiádem y W. M Pánem dáwne zaiściá y dyffidencye ad extrema práwie Bráterskie prowádzą sercá. Aleć życzyłbym te motos componere fluctus, áby tá wszczęta burza o iáką go nie przyprawiłá charybdim.

Iáko

Iáko *in fide ſi quid diſcrepat, non abrumpitur per furorem, ſed ſenſim reducitur ad concentum*, ták nie zgodne ſtrony przyiázná attemperowáć powinná moderácya. Boć dáleko prędzey naywiękſze intereſſa peragit tranquilla poteſtas, uſpokáiá pretenſye, ktorych violenta nequit. Do tego ieżeli káżdy amiſſa recuperare ſtudet, dopieroż ante omnia winien amicum. Záczym dum licet fugere, ne quæras W. M. Pan litem, y ktoregobyś łácwo mogł ſuperare, hic & nunc diſce ferendo. *Przyimieſz* to W. M. Pan Bráterſkiey życzliwośći ſalutare monitum, áni odio verba monentis mieć zechceſz: iáko od tego, in quo dolus non eſt.

Liſt rádzący ſtan Juryſtowſki.

PRáwdáć, że to non eſt currentis neq; volentis, ale ſzczegulnie miſerentis gratiæ Naywyżſzego, iáko in genere świecki álbo Duchowny ſtan życia obieráć, ták też in ſpecie w ſamym świeckim ſtanie, tę álbo inną vivendi inire viam. Przecięż czáſem y vox populi bywa vox DEI, poſzeptom ludzkim ákkommoduie ſię y Boſka wokácya. Záczym wiedząc z iedney ſtrony de capacitate y tálentách W. M. Paná, z drugiey zrozumiawſzy, iż

ſzy, iż W. M. Pan in bivio zoſtáieſz dálſzego procederu życia, quo te vertas? compendioſiorem do fortuny y świeckiego ſzczęścia monſtrare nie mogę drogi, nad viam Juris, ktora práwie iedynie teraz ſwoim ſię fortuna złotym powozi kołkiem. Widzieć W. Pan możeſz, iáko wielu nie ták cudzey przez adwokácye ſwoie, iáko właſney ſtáli ſię fortunæ fabri. Boć ieżeli ktory? to ten pretioſus pod te czáſy ſermo. I nie mały ſzczęścia połow maią, ktorzy ſą de jure, gdy in verbo práwnych terminow laxant rete. Obeyrzyi ſię W. M. Pan, iáko wielu lubo ex humili emerſerunt; w Oyczyznie po Woiewodztwách niepoślednie záſiádáia Honoru ſubſellia, ktorym jus do tego pierwſze dáłá Palæſtra. *Neq; laborant, neq; nent*, nád ſtátutem tylko ſiedząc, á przecie wielom in gloria ledwie ſię kto ſimilis znaydzie. I ſobie y innym umieć patrocinari przed Bogiem iáko ex officio charitativo, być może przyſługa; ále y przed ludźmi palmaris gloria. Jákoż po Trybunáłach, Grodách, Ziemſtwách, komu laus, honor, gloria? ieżeli nie Juriſperitom, ktorym y Páńſkie głowy ledwie nie czołem biią. Zabráne tedy ex bono, honeſto, utili, &

delectabili

delectabili rácye, rozumiem, że powodem W. M. Pánu będą ad propoſitum, do ktorego non minoris momenti accedit Bráterſkich chęci życzliwość, iáko tego, ktory w tym y wſzyſtkich terminách.

W. M. Páná &c.

Liſt rozrádzaiący kłotnie práwne.

DAł mi ſię ſłyſzeć ſtrepitus Juris, ktory W. M. Pan attentavit z ſamſiádem ſwoim przez wydánie pozwow: ále, iákom záwſze zwykł, quod optimum factu widzę, in ſortem Braterſkiego dobrá rádzić, ták y teraz w tym terminie, meô judiciô nie ſądzę dálſzy czynić proces, y w prawne ſię wdáwáć intrygi. Przez coby W. M. Pan nadwęrężył jura ták vicinitatis ſąmſiedzkiey zgody, iáko y przyiáźni, y uczynił ex vicino malo, ieſzcze gorſzego. Nábáwił ták ſiebie, iako y adverſam partem niepotrzebnych expens, bez ktorych zwyczaynie práwo, iáko emunctorium crumenæ obyiść ſię nie może. Podał per Proceſſum juris w długą dylatę ſpráwę ſwoię; á ktoż wie, czy nie in diſcrimen? Boć y przeciwna ſtroná ma ſwoich Poplecznikow potentes ſermone, & opere. Záczym ſłuſznie ſię obawiáć

W. M.

W. M. Panu trzeba, áby non prævaleat adversarius. Zyczyłbym tedy przystąpić ad media pacis, ponieważ y strona nie od tego: boć *Pax una triumphis innumeris melior* być powinna W. M. Pánu w ták bliskim sąmsiedztwie; y quibus litem non intulisti, amicis uti poteris. To iest w spráwie W. M. Páná pro parte Iego przyiácielskie judicium, tego, ktory in omni foro iest życzliwy

W. M. Páná &c.

Respons ná list przeszły.

TAk co do życzliwych W. M. Páná chęci, iáko co do interessu magni iest momenti u mnie litera Iego, ktora rąk moich doszła, á cor rapuit. I chętnie bym iáko ie, ták intellectum captivarem in obsequium tey perswázyi, gdyby nie insza præpediret intencye moie destynácya: y po części niektore in contra szkrupuły nie były retractivum. Rádzisz mi W. M. Pan media pacis z sąmsiádem moim. Wżdyć y ia cále nie iestem vir rixæ atq; discordiæ, cále milszyby mi był pokoy domowy, niżeli kłotnie práwne; wiedząc, że *pax plenum virtutis opus pax summa laborum.* Ale cále non ex me perditio hæc ták zgody, iáko y sąmsiedzkiey

kiey przyiáźni. Quid ultra potui facere & non feci? Szukáłem tyle ſpoſobow do ugody przyiácielſkiey, á wſzyſtkie te ſtáły ſię irritamenta malorum. I ieżeli pars przeciwna wydáłá ſię W. M. Pánu, iż życzy ſobie ea quæ pacis ſunt, wiedz W. M. Pan, że ták tá, iáko *multi de pace loquuntur, cum tamen in pectore bella gerant.* Uznáię wpráwdzie, iż mię w prawie wyrażone czekáią diſcrimina; ále coż? *periculum ſine periculo non vincitur.* Do tego iáko bona cauſa triumphat, ták ſpráwiedliwości ſądowey, y ſwoiey niewinności dufam. Zaczym wybaczyſz mi W. M. Pan, iż w tym terminie judicio iego non acquieſco, ná ktorym aliàs cáły polegam, iáko. W. M. Páná &c.

Liſt Przyiácielſki do Elektá ná Deputácyą,

MAm czego powinſzowáć W. M. Pánu: bo nie tylko Vice-Regiam, ále vicariam ſpráwiedliwości Boſkiey in terris Majeſtatem: ktoremu iáko Vice-Deo powinny nioſę cultum; niemnieyſzą gotuiąc coronam juſtitiæ, poſt decurſum da Bog funkcyi Jego. Boć nie wątpię: iż W. M. Pan ſławą imienia, non minor redibit z tego honoru ſubſellium,

iáko wchodziſz. Nie ták, iák częſtokroć drudzy, non ponderando quid debeant, ále quid poſſunt: Nieuważáiac, iż Sędzia dicens ſententiam, pámiętáć powinien, ſe Deum habere teſtem: niedbáiąc ná to, quid moneant leges, quid curia mandet: nie dekretuiąc iák fas & jura ſinunt. Ale álbo extimeſcunt faciem potentis, y ták ſpráwiedliwości, oraz ſławy ſwoiey integritati ponunt offendiculum. Albo cognoſcunt in judicio faciem pargáminkow; przez co wielka niewinności y Juſtycyi irrogatur korrupcya. Albo też *aurô pulſa fides, aurô venalia jura*, więcey ná ſzáli Temidy argentum, á niżeli argumentum waży: zgołá gdy ſię ná Sędziách prawdzi Innocencyuſzá exprobrácyá; *vos Judices non attenditis merita cauſarum, ſed perſonarum, non jura ſed munera, non quid liceat, ſed quod lubeat*, y ſumnieniu przed Bogiem ciężkie præjudicium, y chwale ſwoiey niemałe depretium przed ludzmi czynią. Ale nie rozumieiąc tego po delikatnym ſumnieniu W. M. Páná, iákobyś miał ſumere faciem peccatorum in judicio. Iowſzem iż zarábiáć ſobie W. M. Pan będzieſz ná Horácyuſzá pochwałę: *Judex boneſtum prætulit utili, & rejecit*

alto,

alto dona nocentium vultu; według korrektury y juramentu we wszystkich punktách spráwuiąc funkcyą swoię, sobie wielką przed Niebem y ziemią ziednasz W. M. Pán chwały máteryą, á mnie dasz do ápplauzow, iáko temu, ktory,

W. M. Páná &c.

List expostuluiący o złománe przymierze przyiáźni.

ZE facundus iest záwsze magnus dolor: trudno nie sarknąć, kiedy boli: gdy cięszka ná serce oppressya, nie westchnąć, własną teraz probuię experyencyą; á tym mi nieznośnieysza, iż od swego. Boć si inimicus maledixisset, sustinuissem utiq; ále iáko żelazu inter malleum & incudem zostáwáć, przycinki mieć drzewu od toporzyska, z własnych exhálácyi słyszeć piorun ziemi, od domu swego cierpieć Jobowi oppressyą, ták y mnie dáleko żałośnieysza, kiedy nasze áffektu więzy w nieprzyiázne cięszkiey niewoli zámienił W. M. Pan káydany. Co przedtym pharetratus amor, teraz przeciwko mnie furor mu arma ministrat. A przecie, *grave malum quod infligitur merenti, gravius quod bene merito, gravissimum*

quod venit ab amico; ktorey ia cięſzkości, y záſługuiący ſię dobrze, y zaſłużony, y przyiaciel, teraz doznáię. Boday było zdáleká od tego ogniá miłosci, á niżeli ſię ná nim ſpárzywſzy, ubolewáć. Lepiey. *ſi non me nimis feciſſem ſodalem, gauderem minùs, ſed & minùs dolerem:* á niżeli teraz nárzekáć & tu Brute contra me. Te zápiſawſzy querele ná W. M. Páná przed nimże ſamym, y uczyniwſzy ſerdeczney rány obdukcyą, ſpodziewam ſię; że medicamentum vitæ amicus, zechceſz curare te vulnera, lepſzym o Bráterſki affekt ſtárániem, ani urazą nową renovare dolorem. Te clara pacta ſpodziewam ſię, że gruntownieyſzych uczynią amicos: libertas ſcribendi, ktora amicitiæ propria eſt, teráźnieyſzym wyrażona ſtylem będzie, iako od tego, ktory.

W. M. Páná N. N.

POLAK
POLITYK w KOMPLEMENCIE
POWITANIE GOSCIA.

G*Oſpodarz.* Wielkie Numen intra Domeſticos Lares oſobę W. M. Páná iáko znayniżſzą witam wenerácyą, debitum Jemu

oddáiąc

oddaiąc cultum, żeś bráterſkie progi godną prezencyi ſwoiey chciał conſecrare bytnośćią.

Gość. I owſzem mam to ſobie zá ſzczęście, że mi ſię doſtáie inter Penates domu tego godne Numen Goſpodárza nie tylko oglądáć, ále cum omni ſenſu powinney ádorácyi oddáć honor, ktory ſam in perſona ſkłádam wprogách Jego.

Goſpodarz. Wielki Jubileuſz dziś ſię otwiera w domu moim, gdy od długich czáſow pożądánego Gościa w nim witáć mi ſię doſtáie, y podziękowáć za plenariam Indulgentiam prezencyi Iego: żeś W. M. W. M. Panᴀnni gratiæ ſzczodrobliwey łáſki ſwoiey momencik czáſu dárował ſługze ſwemu.

Gość: Uznaię ć w prawdźie ledwie nie zá auream Portam progi W. M. M. Paná iako wſzelkich łáſk obſzerną januam: tylko w nię cále nie wnoſzę, ále ráczey ſzukam Indulgentiam opieſzałości moiey, że mi ſię perſonaliter nie doſtáło prędzey w Domu W. M. M. Páná tributum oddáć powinney ſubmiſſyi.

Goſpodarz. Ze amicum Lumen W M. W. M. Pan przed wrotámi memi záiáśniał: weſoły mi dzień w Domu moim czyniſz; kto-

rego iáko cœlo lapſum w progách tych Gościa, z wielką przyimuię ochotą: y dziękuię żeś liche kąty moie, raczył ſerenare prezencyą ſwoią.

Gość. Prawda że iákbym ſię do Niebá doſtał, gdy w Dom W. M. M. Páná, y kochánego Brátá, do ktorego wſzelka moia obligácya powodem mi byłá, y tu ſtánawſzy dopiero ſię zá beatum uznáię, iż mi ſię doſtáie frui viſione bráterſkiey prezencyi.

Goſpodarz. Trudno mi, widzę, iuż teraz mowić, quale mihi gaudium? gdy w progách moich oglądam lumen oculorum meorum, dáwną pożądáną prezencyą W. M. M. Páná, zá ktory Páńſki reſpekt ná ſługę ſwego przytym powitániu, oraz in gratiarum actionem z cáłym domem ſię wylewam.

Gość. Nie máiąc millſzego tak viſûs iáko y chęci życzliwych obiectum nád godną oſobę *W.* M. M. *Páná*, tum oko y ſerce z kierował, iedynie in votis máiąc facie ad faciem oglądáć miłe zdrowie Jego, ktore że widzę, nie małą ztąd czuię w ſobie weſela materyą.

Goſpodarz. Wielkie dziś w progách|moich otwieráią ſię Hilaria, gdy ták miłego witam goſcia, z ktorym mille ſolatia wſzedſzy,

ſzy, y ſercu memu y cáłemu domowi nieſpodziáną przynioſły rádość, zá ktorą W. M. M. Pánu, iáko Authori uprzeymym dziękuię áffektem.

Gość. I ia wzáiem, ktore ad intra accepi gaudia ták z miłego zdrowia W. M.M. Páná, iáko też, iż mogę w tych progach nayniżſzey wenerácyi oddáć powinność, te ad extra cáłym ſobą explikuię, że ſię zás ſtáię tego weſela nie ták author, iáko particeps, iáko iedynie miałem to in animo, ták zá ſzczegulne ſwoię teraz ſortem poczytam.

Goſpodarz. Prawdziwie dziſiay theſaurum invenio, gdy amicum *W.* M. M. Páná, nie tylko z eſtymácyi oſoby Jego, ále y ztąd carum że rarum bo nieczęſtego Gościa: ktorego iáko domu mego fortunam reveренter habeo z nayniżſzą oſoby Jego wenerácyą.

Gość. Moie zás nie ták w tey mierze ſzczęście, iáko realney obligácyi uznáię bydź debitum. Abym ſię z powinney życzliwości moiey ku godney oſobie W. M M. Páná in omni puncto podáney okázyi wypłacał: ktore że ták ſerò perſolvo, przynaymniey ſeriò inpræſens nadgrodzić umyśliłem.

Goſpodarz. Nie mogł nigdy los ſzczęśli-

wſzy páść fortunie moiey, iáko gdy to t deſideriis exoptatum Goścía W. M. M. Páná, w dom moy zeſłał, ktorego cum omni æſtimatione przyimuię, nie ták w lichych podwoiách, iáko w ſamym życzliwego ſerca ſkłádam ærarium.

Gość. Przyznaię, że ad theſaurum gratiarum, gdy w dom łáſkáwego Goſpodárza ná ſługę ſwego ſię doſtáię y lubo nie aurum auro addo, gdy licha oſoby moiey prezencyą, przynaymniey z bráterſkiey propenſyi wiem że ſię nie znaydę minus habens, ktora że nád wſzyſtkie ſobie poważam, w uniżoności moiey dáię tego probę.

Goſpodarz. Jeżeli kiedy ſzczegulnie teraz proſpera wſchodzącey W. M. M. P. bytności, gdzie lux oritur, dicenda bono z winnych chęci bydź máią verba die. Dla czego ná iáſny dokument propenſyi moiey z nietayna wielkiego gościa witam obligácyą, tę wnoſząc konſekwencyą, że wziąwſzy lumen od świetney iego prezencyi niewygáſłą obligácyi świecić gotow ſatisfakcyą.

Gość. Nie chcąc aberrare od polum ſwego, to ieſt bráterſkich progow W. M. P. iáko pomnieyſze ſydus, zciągam do mego

primum

primum mobile, tu ſobie zákłádáiac firmamentum wſzełkich chęci moich, ábym przyświecić nie iáki czas mogł uſługą ſwoią w domu Jego.

Goſpodarz. Zá naypryncypalnieyſzą uroczyſtość inter ſolennes dies poczytám ſobie bráterſkiey prezencyi W. M.M. P. adventum, ktoremu náprzod iáko nayſolenniey zań czynię dzięki, potym cum omni go przyiąwſzy plauſu, ná iego uſługę cáłego ſiebie conſecro.

Goſć. W prawdzieć z lichey oſoby moiey ten ádwent zda ſię bydź quid extremum, y práwie że powſzechny dzień ieſt wſzelkich uſług moich do Páńſkich W. M. M. P. rozkázow znać ſię powinien. Tylko że ſingularis pietas, ku niezaſłużonemu ſługze ſwemu to ſpráwuie, że go ſolenniter obchodzi, indelebili to charactere w ſercu moim zapiſuię.

Goſc. Długiemi czáſy deſiderio deſideravi powinny moy honor oddáć w progách *W.* M. M. P. do czego, że mi tyle Superi nie pozwolili czáſu, złotego wieku bydź ſądzę godzinę, y nie podłą ſzczęścia mego ſortem, że mi ſię go łożyć godzi ná exſolucyą záciągnioney obligacyi moiey.

Goſpodarz.

Goſpodarz. A ia expectans expectavi ták długo tego złotego czáſu ſzczęśliwey dla mnie prezencyi W. M. M. Páná, y chwałą Bogu że tandem venit hora mea, ktora ták weſołe mi gody w domu moim ſpráwuie przy powitaniu godney oſoby W. M. P.

Gość. Niemogąc dáley ſimpaticam affectionem ku bráterſkiemu wytrzymáć ſercu, ſpieſzyłem w progi W. M. M. P. do ktorych mi nie małym życzyliwych chęci vis motiva impulſem byłá, y iedynie ná tym ſtawam, że życzliwego przyiacielá complecti mogę.

Goſpodarz. Ktoregom otwártym záwſze ſercem, iáko deſiderabile nomen Amicum oczekiwáł, teraz że witam, y przy czerſtwym oglądam zdrowiu, nec lingva valet dicere, iáko dulcis W. M. M. P. ieſt mi prezencya.

Gość. Zebym ſię nie zdał præterire podáney okázyi oddania winney zawſze W. M. M. P. weneracyi ultro temonem direxi w progi Jego, w ktorych bym ſtárey życzliwości nowy dáwſzy dokument, uczynił iey renowacyą.

Goſpodarz. Ze długą umártwione expektácyą Bráterſkie chęci pożądána raczył tandem cumulare *W.* M. W. M. P. prezen-

cyą, y

cyą, y antiquum documentum ſtárego áffektu renovare novo ritu życzliwości ſwoiey, wielce mię ta delectat novitas, za ktorą nowy zabieram ná dom moy regrátifikácyi oblig.

Goſt. Nie zbłądziłem, lubo zdrożył z podroży moiey w przyiácielſkie W. M.M.P. progi, w ktore życzliwa chęć będąc præcurſor, rectas mi czyniłá ſemitas. Gdzie ſtánąwſzy cáłego ſiebie z uprzeymym áffektem, iáko ná pożądánym terminie ſkłádam.

Goſpodarz. Godną prezencyą *W.* M. M. P. zá wielki przyimuię goſciniec y niemniey ſzą ſolátii partem, boć cale exultavit ſpiritus we mnie przy tey iego wizytácyi, z ktorey iakem kontent y dziękuię, więcey mogę ſignificare niż dicere.

Goſt Odebráwſzy intymácyą bráterſkiego rozkazu W.M.M. P. ktorym mię wywoływał z domu, in puncto ſtáwam w progách iego, áby ták punktuálney ná káżdy nutum powolności, iáko y powinnego honoru dał experiment.

Goſpodarz. Jedynę to beneplacitum dobroczynnych chęci W. M. M. P. ku ſługze ſwemu, żeś wotom moim chciał annuere y gratiſſimus przybyć hoſpes, krorego gdy

witam

witam w progách moich, mieyscá bym ználeść nie powinien, chyba in conclavi samego sercá.

Gość. Przy pierwszey znáiomości y wstępie w dom W. M. P. że ták sobie liberum pozwalam passum, wybáczysz náprzod bráterskiey poufałości, á potym przyimiesz dobrego áffektu w powinnym honorze upominek, ktoren by życzliwych chęci był zadátkiem.

Gospodarz. Jáko záwsze quæ ultra spem eveniunt, gratiora sunt, ták niespodziána bráterskiego áffektu łáskiá wielce mię ucieszyła, y nie máłe cáłemu domowi ukontentowánie przynosi tá prezencyi W. M.M. P, nowália.

Gość. Jáko trahit sua quemq; voluptas, ták y mnie bráterskiego áffektu ponęta miłym byłá wábiem w progi W. M. P. w ktorych iáko in fine życzliwych chęci teraz iedynie quiesco.

Gospodarz. Zdał ci się do tych czás mi w prawdzie prope par infinitivo optandi modus, przy utesknioney expektátywie pożądáney prezencyi W. M. M. P. ále gdy tego teraz witam, iuż *W*. M. P. brevi explet tempora multa długich domu mego chęci.

POZE-

POZEGNANIE GOSPODARZA.

GOść. Już ſam czás mię urget, ábym zá świádczone łáſki ſolennem uczynił gratiarum actionem, oraz prośił veniam, iż anguſtiæ temporis dáley mi nie pozwaláią ſłużyć w domu Jego.

Goſpodarz. Ze tylko mi widzieć â nie ćieſzyć ſię prezencyą ſwoią W.M.W.M.P. pozwálaſz, wielka to injuria ſzczęśćia moiego, y tylko irritamentum życzliwych chęci ſłużenia iemu: ktoremu ieżeli y przez ten czás ſłużyć nieumiałem, wybáczyſz W. M. W. M. Pan tenuitati niedoli moiey.

Goſt. Lubo mię intereſſa moie evocant z domu W. M. M. Páná, przecięż iáko duſza ibi plus eſt, ubi amat, quàm ubi animat, ták magnam partem śiebie w życzliwym ſercu zoſtáwuię, ktoreby przyiaćielſki záwſze oświádczáło áffekt.

Goſpodarz Cięſzkáć w prawdzie ná ſerce bráterſkie ta ſeparácya, iż divellimur inde: otoli że in partem ſolatii nie oddálaſz *W.* M. W. M. Pan życzliwego áffektu od ſługi ſwego, zá miłe go przyimuię depoſitum, á zá dárowany moment czáſu æviternas vinien grates.

Goſt.

Gość. Obciążony iuż tanta obfitych łáſk mole padam in amplexum *W.* M.M Páná, z tym ſię proteſtuiąc, że świádczonego affektu quo aduſq; vita ſuperſit, gratus ero.

Goſpodarz. I owſzem zá ſzczegulną łáſkę prezencyi ſwoiey, ktorąś W.M.W.M. Pan ſludze ſwemu dárował, ſupplex dziękuię, y przepraſzam; żem pro condigno ták zacnego gościa ſlużyć cále nie potráfił.

Gość. Już trudno mi dáley urgentem intereſſow moich neceſſitatem wytrzymáć, ktore mię per vim z domu W M.M. Páná wypycháią. Prawdá że to ciężka wiolencya ſercu bráterſkiemu to rozſtánie, ále wybáczyſz mi W.M.W.M. Pan, że pro velle meo ſlużenia poſſe mieć niemogę.

Goſpodarz. Ze oſierocaſz W.M.W.M. Pan Pańſką ſwoią prezencyą dom moy, wielką zoſtáwiaſz żáłobę ſercu braterſkiemu: ktora tym grubſza ieſt, im mi bárdziey był bliżſzy, ba cále intimus ten, z ktorym ſię teraz żegnáć mi przychodzi.

Gość. Nádchodzi czás, ábym lubo co do mieyſcá, przecięż nie co do áffektu iuż rozſtawał, więc powinne grates zoſtawiwſzy W.M. Pánu zá świádczone łáſki, z tym ſię raz ná záwſze proteſtuię, iż iáko in

pectore

pectore non in limine conservatur amicus, ták iż tylko co do mieyscá nie osoby iego y życzliwych chęci się żegnam.

Gospodarz. Doznáię teraz ná sobie, iż gaudia, ktore z prezencyi miłego gościa zlały się były w dom moy, principium sunt triste doloris, gdy mię teraz się z niemi żegnać przychodzi; ále y zá to minimum punctum cieszenia się z sobą, zábieram obligacyą in omni puncto okázyi odsługiwáć.

Gost Ták qualitate, iáko y quantitate wszelkiey ochoty W. M. Paná násycony, iuż winien agere gratias pro universis beneficiis, zá ktore że teraz przy pożegnániu moim pares oddáć nie mogę, zábieram oblig cáłym odsługiwáć życiem.

Gospodarz. Ja záś uprágniony długiemi czasy prezencyi *W.* M. *Páná*; że ták prętko ná niey osycham, wielce to nie do gustu mego, ále y zá tę stillam bráterskiey pámięci na sługę swego mille refundo gratias.

Gost. Luboć nie extensione długiego czásu, przecięż intensione życzliwych chęci moich wypełniwszy hospitalitatis horas, ktore że ták teraz abbreviant interessa pilne, przepraszam náprzod, oraz rzucam pod

nogi

nogi *W*. M. M. Páná Eucharisticon zá świadczone niezásłużonemu sobie łáski.

Gospodarz. Niewiem iák bym miał redimere tempus wdzięcznością moią lubo ták krotkiey prezencyi W.M.M. Páná, otoli dárowánego czásu moment ná záwsze maximi umnie momenti będzie, y práwie iákieś infinitum łásk iego, ktore poki życia, co do moiey obligácyi, non claudetur terminis.

Gość. Jeżeli ktore to moie habent commoda magna moræ przy Pańskiey W.M.M. Páná ochocie y wszelkiey humanitatem świadczenia, tylko że sam czás admonet me officii. Więc przy podziękowániu zá odebrane łáski arctissimo affectûs nexu ściskam kochánego brátá.

Gospodarz. Cięszka błogosłáwieństwá mego dzieie się álienácya, gdy to niebo z prezencyą W.M M. Páná się odemnie oddala, ktoreś nie dawno wniosł w dom moy iáko Angelus pacis, ále y zá ten moment visionis beatificantis uniżenie dziękuię.

Gość. Rádcibym w ták dobrey Harmonii y miłey komitywie dłużey służył W. M. M. Pánu, tylko że dalsze interessa iuż drzwi mi otwieráią. Zegnam go tedy cum gratiarum

actione

actione za Páńskie iego łáski, naynisżsże oświádczáiąc dzięki.

Gospodarz. Widzę, że iáko káżda, ták y moia teraz brevis est fortuna favoris, gdy to szczęście prezencyi W. M. M. Páná iuż się z progow moich wynosi, ktore novam rerum faciem w domu y sercu moim było uczyniło, ále y záten káwáłek dárowáney obecności, wielkim mu oddáię áffektem.

Gost. Lubo z oczu, przecięż wiem, że nie z myśli y affektu W. M. Páná wyniydę, bo ták żegnam osobę Jego, iż cáłego siebie in faventissima mente amici zostáwuię.

Gospodarz. To przynaymniey ex parte solatium odbieram przy żałobnym się rozstániu z miłym przyiacielem, iż W. M. Pan ná nezábudesz w życzliwym sercu impressam zostáwuiesz siebie speciem, ktora iáko miły obraz zechcę mieć záwsze in oculis y pámięci.

POWINSZOWANIE HONORU.

APplauz. 1. Ze ad exigentiam wielkich wysług, W. M. Panu w Oyczyznie nászey Justitia distributiva ten mu ofiárowáłá honor, uprzeymym winszuię sercem, á dálszych preeminencyi życzę augem.

Respons. Ták z Páńskiey odebrány ręki, iáko y ten ktory in præsens odbieram od W. M. M. Páná honor, znam bydź nád zasługi moie, zá ktory naynisższa rependo submissya.

Applauz. 2. Ze intaminatis fulget honoribus wysłużona virtus osoby W. M. M. Páná: niemáłá to iest Oyczyzny, iáko y życzliwych serc pociecha, ktora na ten czás z ápprekacya co raz większego incrementum explikuię.

Respons. Ten honor, ktory odbieram z życzliwey ápprekácyi W M, M. Páná, magis bydź uznáię in honorante, quàm in honorato. Ze záś przez bráterski applauz ná mnie się też zlewa, winien będę omni conatu tę łáskę odsługiwáć.

Applauz. 3. Ktorego własna godność, ná ten honoru elevavit stopień, tego ia z mieysca mego prono poplite powinney submissyi adoruię, oraz żeby był *W.* M. Pánu co raz ad altiora, bráterskie życza chęci.

Respons. W prawdzie ćini inchoatam potentiam zasług y sposobności moiey nie znam do tey elewácyi, do ktorey mię Páńska wyniosła ręka, y bráterski *W* M. M. Páná erigit applauz. Przecięż pro modulo meo

záczne

zácznę ſię ſpoſobić do wſzelkich iego uſług ná káżdy rozkaz.

Applauz 4. Nic ci ieſt oſobliwſzego, że lucerna náſzego Woiewodztwá, W. M. Pan záiáśniał ſuper candelabrum honoru tego, przecięż tákiey luci publicæ, uprzeymość áffektu ápplaudowáć káże, y życzyć; áby creſcat uſq; in perfectum diem prześwietnych tytułow.

Reſpons. Jeſzczeć mi należáło ſub modio zoſtáwać, nie ſuper cándelabrum tey godności; tylko że Páńſka dyſpozycya ták kazáłá, chętnie przyimuię tę funkcyą, ábym ták publico, iáko y W. M M. Páná uſui poty przyświecał, poki in ſerviendo non conſumar.

Applauz. 5. Wielka bráterſkiemu ſercu ztąd przybyłá rádość, że tandem nieźliczone y godne merita, parem labori fortunam, y ſwoie odebráły præmium, czemu ia uprzeymym applaudo ſercem, ex voto życzliwych apprekácyi życząc, áby fructus honos oneris był W. M. Pánu zadátkiem dálſzych dygnitarſtw.

Reſpons. Y owſzem znam do ſiebie, że ex nihilo mei biorę od Páńſkiey ręki tę godności kreacyą: od ktorey wziąwſzy to eſſe,

ták iey, iáko bráterſkim W. M. Páná applau zom ná záwſze gratus vivam.

Applauz. 6. Że tot gravis meritis W. M. W. Pan w Woiewodztwie náſzym záſiádaſz in hoc honoris ſubſellio, wſzyſtkie bráterſkich chęci na applauz excito apprekácye, cum voto dálſzych co raz promocyi.

Reſpons. Dość ci to honoru mego być było powinno, wſzyſtkim uſługą moią ſubeſſe, nie præeſſe, że zaś ultra merita odbieram to præmium; pierwſze funkcyi moiey będzie officium, dáć experiment życzliwey ku *W.* Pánu propenſyi y wſzelkich uſług.

Applauz. 7. Że magnæ expectationis omina naſze przez kollácyą W. M. Panu tego honoru wzięły ſwoy eventum, nie mniey to Braterſkie kontentuie deſideria, iáko y cieſzy Oyczyznę; iż iego rectefacta koronuie præmiatrix virtus, czego cum augure voto dálſzych preeminencyi, ex animo winſzuię.

Reſpons. Nowy widzę ná mnie ſię wali fructus honoris onus, to ieſt wielkie pondus W. M. Páná łáſki, w applauzie bráterſkim, ktore mię ex alto honoru tego, do naynifzſzey gratiarum ákcyi y wſzelkich ſkłánia uſług.

Senatorowi.

Senatorowi. Że ta purpura, ktora alto sanguini y wysłużonym W. M. Páná bárkom dáwno należałá, teraz idzie nie tak in ornamentum osoby iego, iáko Oyczyzny decus, uprzeymym winszuię sercem, cum voto wyszszego koloru Senátorskich inwestytur.

Respons. Ad ruborem meum iest mi ta purpura y łáská W. M. P. iż ie odbieram cále immeritus: ále induo obligácyi do wszelkich usług hábitum w tey honoru todze, ktory chyba z życiem oraz exuam.

Biskupowi. Oddáię należyty applauz Pásterskiemu honorowi W. M. Páná, y w wielkim kápłánie, oraz Senátorá witam, życząc áby ten Pastorał Oyczyznie y Religioni in fulcrum, W. M. Pánu zás w większe excrescat fasces.

Respons. Uniżenie dziękuiąc zá bráterską kongrátulácyą pedum moie skłádam ad plantas W. M. Páná, czekáiąc nutum wszelkich rozkázow do przysługi iego.

Marszałkowi Wysłużoney tot annis & meritis W. M. Páná ręce, iż koronny dostał się scipio, nie ták in fulcrum iemu, iáko Oyczyznie in columen, præsidiumq;, uprzeymym applaudo sercem, oraz życzę, áby tá láská reflorescat W. M. Pánu w godnieysze honoru fasces.

Respons. Nie ták in præmium wysług moich, iáko zá baculum senectutis tę Márszałkowską przyiawszy láskę, życzę sobie ábym przynaymniey o tym kiiu zdolnieyszy był do usług braterskich W. M. M. Páná.

Kanclerzowi. Godna ręku *W.* M. M. Páná pieczęć pierwsze vota moie sobie imprimat, in testimonium życzliwości moiey, iż cokolwiek orátorskie chęci zápisać mogą przy tey funkcyi applauzow dálszych y apprekácyi, te wszystkie pod iegoż sigillum poddáię.

Respons. Odbieram z wielką obligácyą ten braterskiego áffektu *W.* M. *P.* zápis, ktory iáko w sercu skłádam, ták pono signaculum super cor, iż poki życia nienáruszony záchowáć zechcę.

Podskárbiemu. Ze w tych rękách teraz Oyczyzna skárbu pospolitego skłáda klucze, in cujus manibus sortes fortuny publiczney zostáwáły, serdecznie winszuię W. M. *Pánu*, y tym votum concludo, áby iáko do własnego thesaurum wszystkie się gromádziły sukcessa.

Respons. Własnie aurum auro W. M. Pan addit, gdy drogi swoy áffekt do honoru mego skárbu, zá ktory iáko uniżenie teraz dziękuię,

dziękuię, ták tę fortunam ná záwfze reverenter habebo.

Posłowi. Iż nie ták honor, iáko merita w Oyczyznie wielkiego Posłá cháráćterem włożyły na W. M. Páná, ferdecznie applaudo, oraz życzę, áby to alphabetum godności, było dálfzych honorow popifem.

Respons. Sądzęć się być incapax tegoć hárákteru, oraz immeritus łáfki bráterfkiey W. M. Páná: ále zechcę dopiero ftudere, ábym ták moiey funkcyi, iáko życzliwym W. M. M. Páná chęciom mogł correfpondere applikácyą moią.

Deputatowi. Nie tylko koronna Themis wilkie Numen in hac majeftate, ále y ia partykulárnym applauzem mnie amicum Numen J. *W. W. Páná* witam, y życzę, áby dalfzą ftymę y powagę od tey libram Juftitiæ nieofzacowáne w Oyczyznie cáłey iego zabrały wyfługi.

Respons. Wielki favor in judicio W. M. M. Paná znayduię, gdy nad záfługi fwoie odbieram ftymę z fentencyi iego; ále ten pierwfzy koncypuię dekret przy moiey funkcyi, fądząc się być winnym in omni termino odfługiwáć bráterfki affekt W. M. M. Páná.

POWINSZOWANIE
Swiąt Národzenia Páńſkiego.

APplauz. 1. Ponieważ mię ták obligácya moiá, iakoy faſciæ naſcentis Chriſti adſtringunt do applauzu dziſieyſzego, więc nie tylko bráterſkiego ſercá przy powinſzowániu świąt chwalebnych mancipo chęci, áleoraz życzę, áby obowiazána W. M. Pánu fortuna, conſtanter w Domu iego wiekowáłá.

Reſpons. Też faſcias Wcielonego BOGA, y życzliwego áffektu vincula, przy powinſzowániu moim explico in ſortem oſoby *W.* M. M. Paná, áby wſzyſtkie ſukceſſa zebrawſzy ſię mu in unum nodum, trwálſzym nád Gordyiſki były węzłem.

Applauz. 2. Wrodzony mi áffekt dyktuie, ábym magnos Natales Chryſtuſa winſzuiac, nowe od kolebki Boſkiey tłumaczył W. M. Pánu gaudia; to ieſt: áby za konſenſem nowo Narodzonego Paná, y fortunne renaſcantur, y ſzczęśliwe creſcant ſukceſſa.

Reſpons. Godnemu à latere wcielonego Bogá nuntio tego gaudium, za bráterſką apprekacyą uniżenie dziękuię *W.* M Pánu, coronet vota iego tenże Pan meliore eventu,

á niżeli

á niżeli ia mogę ad æqualitatem życzliwości *W.* M. Páná odpowiedzieć.

Applauz. 3. Wielkie zebrawszy in compendium życzliwych chęci apprekácye, skłádam ie in manibus *W.* M. M. Páná; oráz Wcielonym zámawiam słowem, áby pożądáne sukcessa hæreditent w domu iego.

Respons. Y áffekt y vota votis refundo, nie mnieysze lubo in Verbo abbreviato koncentruiąc *W.* M. Pánu życzliwości; áby tymże słowem wszystko się mu stáło, co naylepszego ma possibilitas, y ad mentem dáley dziáło iák nayszczęśliwiey.

Applauz. 4. Ponawiam życzliwą chęcią moią gaudium magnum Anielskim ogłoszone tonem, życząc W. M. *P*anu, áby cáłego świata pociechy zábrzmiały w domu iego y nieustánne czyniły hilaria.

Respons. Oraculum to u mnie práwie affektu *W.* M. Páná, ktore mi w Anielskim tłomáczysz haśie: ále ciż sami interpretes y nuntii pociech ludzkich applaudant fortunie *W.* M. Páná, y státeczne wesela w dom iego niech wprowádzą.

Applauz. 5 Ogłoszoną ad tubam cœlestem, gloriam in excelsis, y ia w domu *W.* M. M. Páná nie tylko ią głoszę; ále in sortem

tem iego ták chcę osádzić, áby hołduiąc wszelka sławá Imieniowi iego, co raz wyżey in altum godności wynosiłá.

Respons. Ten sam wyráźny bráterskiego affektu *W.* M. Páná applauz zá pierwszą ná wysokości chwałę w domu moim być sądzę, zá ktory iák nayuniżeniey dziękuię, y życzę, áby redeant in authorem też same apprekácye y naypomyślnieysze vota.

POWINSZOWANIE Swiąt Wielkonocnych.

APplauz. 1. Od grobowcu Chrystusowego zábieram applauz y vota moie, życząc uprzeymym *W.* M. Pánu áffektem, áby wszelkiey fortuny stał się Lydius, y ná podporę cáłego domu lapis angularis.

Respons. Tenże zmartwychwstałego Chrystusa grobowiec, erigo in titulum wszelkiego honoru, y fortuny *W.* M. Pánu; parî votô życząc, áby, iáko ad centrum kámień, w dom iego pomyślne się miały sukcessa, á nátárczywym nieszczęściom lapis był offensionis.

Applauz. 2. Ogłoszone Alleluia, iáko powszechnego wesela classicum, y ia bráterskim affektem intono w domu *W.* M. Páná; życząc áby w samey fortuny sonum

się

ſię zámieniwſzy, nieuſtánnym brzmiáło echo,

Reſpons. Nie tak o uſzy, iáko o ſamo ſerce dziſieyſzego Alleluia, oraz bráterſkiego W. M. Páná áffektu odbiia ſię odgłos, ktoremu tymże odpowiáda echo: áby zawſze vocale było to claſſicum, nieuſtánnych pociech w domu W. M. Páná.

Applauz. 3. Przy uroczyſtym powſtaiącego z Grobu Páná czáſie, ia wſzyſtkie excito vota ná applauz *W.* M. Panu; życząc, áby Rezurrekcya Chryſtuſowa upadłe ná nogi poſtáwiłá ſzczęście, y glorioſam mu odtąd uczyniłá fortunam.

Reſpons. Dzielná *W.* M. Páná życzliwość, że mi revolvit lapidem záwáloney fortuny, day Boże! ſkutkiem doznáć. Więc y ia vicem oddáiąc amico, życzę, áby z pod tegoż grobowcu pomyślne porwáwſzy ſię ſukceſſa, w dom W. M. Paná ſzły, nie iák z kámienia.

Applauz. 4. Przy wielkiey nocy dziſieyſzey, wielkich dni życia. y ſine nube dies, wſzelkich ſukceſſow W, M. Pánu życzę; áby do proporcyi bráterſkich chęci, wſzyſtkie od tąd láta ſereno ſole excurrant *W. W.* Pánu.

Reſpons.

Respons. Przyimuię zá amicissimum lumen, iásny dokument bráterskiego áffektu, zá ktory cáłym się *W. M. Pánu* wypłacam niebem. Zycząc, áby cokolwiek influxûs fortunati mieć może, dziś influat w Osobę Jego.

Applauz. 5. Prowâdzę wielkiego fatorum Tryumfatorá Zmartwychwstáłego Chrystusa w dom W. M. Páná z tym applauzem: áby in captivitatem wszystkie wziąwszy aduersitates, Jemu tylko tryumfow, y pomyślnego pokoiu przyniosł z sobą materyą.

Respons. Zá ogłoszenie classicum ták Tryumfuiącego Bogá, iáko y bráterskiego áffektu uprzeymym W. M. *Pánu* dziękuię áffektem: podobnež refundendo vota ná osobę Jego, áby pod chorągiew Chrystusá ściągnąwszy się pomyślne sukcessa, militent chwale, y szczęściu cáłego domu W. M.

POWINSZOWANIE Nowego Roku.

APplauz. 1. Przy poczynáiącym się nowym Roku, rok mi dáie do wypłácenia się powinney życzliwości moiá obligácya: więc záraz in termino winszuię W. M. Pánu lat dálszych exordium, życząc Jemuż, áby ná długo felix quilibet annus eat. *Respons.*

Respons. Wielkie W. M. Pan kłádzieſz ná mnie jus obligatorium apprekácyi, y życzliwośći ſwoiey, ktore chętnie przyimuię; oraz rewers bráterſkiego áffektu dáię, áby podobnież W. M. Pánu fluant pretioſa largîs ſæcula rivîs.

Applauz. 2. Nie mogę lepſzego dálſzych lat, iáko ab Jove principium zábránego winſzowáć, y życzyć W. M. Pánu annos gratiæ; áby od drogiey krwi Wćielonego Bogá záczęty wiek, cedat in ſortem Jemu, deq; ſuis addat W. M. Pánu Jupiter annis.

Respons. Cále nie zá minutias, ále zá wielki Bráterſkiego áffektu popis poczytam, być, day Boże, nie vanum omen *W.* Páná, ktoremu pari votô życzę, áby krwią Chryſtuſową záfarbowány początek roku, purpureum dálſzego życia uczynił ævum W. M. Pánu.

Applauz. 3. Lubo małą, Dziecina Bog, rączką, przecięż principiis tego roku wielkie niech náda błogoſłáwieńſtwo, oraz benedicat & coronæ anni, áby przy czerſtwym zdrowiu recurrat ná długo, felici paſſu tenże drogi czás oſobie Jego.

Respons. Zá apprekácyą nowego roku nowy zábieram oblig ná wſzyſtkie latá moie, con-

ie, confecrando ie bráterſkim uſługom W. M. Páná. oraz życżę, áby to wſzyſtko ſwoy ſkutek w domu Jego wzięło, cokolwiek życzliwemu ſobię rokuieſz ſłudze.

POWINSZOWANIE
Imienin

APplauz. 1. Wielkie Imieniny W. M. Páná ſolenni bráterſkiego áffektu obchodzę ritu, iáko ſzczegulny cultor oſoby Jego, winſzuię, y życzę, áby w káżdey exigencyi był mu tutelaris, & advocatus.

Reſpons. Wielka przy Imieninách moich accedit mi res bráterſki áffekt *W. M.* Páná, ktory, że ia de condigno regratificari nie mogę, ſkłádam tę powinność ná Pátroná mego, iáko zdolnieyſzego Ewiktora tey obligácyi.

Applauz. 2. Ná applauz Pátroná S. uſtá ſolvere, affekt záś bárdziey adſtringere káże moiá obligácya, więc przy powinſzowániu moie amoris vincula ná wiązánie, oraz ſam ſiebie ná dálſze *W. M.* Paná obowięzuię uſługi.

Reſpons. Związáłeś W. *M.* W. Pan nie tylko ſerce, ále y uſtá moie ſtrictiori nodô áffektu ſwego. Więc to tylko repono, iż

lubens

lubens poki ſtánie unii w ciele, żyć zechcę, iáko mancipium tey obligácyi do wſzelkich W. *M.* Páná uſług.

Applauz. 3. Do wielkiego Imienia ab origine domûs zábránego recurrit dziś z Niebá zaciągnione Pátroná Swiętego Imie, ktorego ia winſzuiąc, życzę, áby to Imie fortunnych Imion, y wſzelkich honoru tytułow W. *M.* Páná uczyniło nominatem.

Reſpons. Przy apprekácyi Imieniowi Pátroná moiego, novum dziś titulum obligácyi zábieram ná oſobę ſwoię, ktory zá naygodnieyſzą mi ſtánie nominácyą, gdy ſię zwáć, y znáć życzliwym W. *M.* Paná będę ſługą.

KONDOLENCYA Przyiácielſka.

PO *śmierci kogo.* 1. Dowiedziáwſzy ſię de tanta ruiná domu *W. M* Páná przez śmiertelny caſum S. pámięci N. poſpieſzyłem in levamen uciśnionemu żalem ſercu, biorąc go partem ná ſiebie, á zá ták diviſus in plures minor będzie.

Reſpons. Jedyny to kordyał ná oppreſſyą ſercá mego prezencya y ſerdeczny affekt *W. M.* Páná, ktorym animatus, vivam ná záwſze pámiętny łáſki Jego. *Kondo-*

Kondolencya. Z żałobną kondolencyą wchodzę in domum luctûs *W. M. Páná*, á żebym lubo nie miſceam gaudia, przynaymniy temperem żale boleiącego ſercá, ktorym iedyne & ultimum reſolutorium będzie wola naywyżſzego.

Reſpons. Uyrzałem poſt nubila *Phæbum* oſobę *W. M. Páná*, gdy in tenebris grubey ná ſerce y dom moy, żałoby, & in umbra mortis ś. pámięci N. pożądána zaiáśniáłeś prezencyą: ktorą łáſkę całym niebem rependant mu Superi.

Kondolencya. 3. *Wiedząc*, iák ciężką ránę zadały ſercu *W. Páná* immatura fata ś. pámięci N. tudzież in lenimentum przychodzę żalow Iego, zá ſolgę dáiąc ták dekretá Boſkie, ktore prædeſtinata neminem prætereunt, iáko y ludzkiey nátury communes eventus, ktore communiter też ferre oportet.

Reſpons. Żeś *W. M.* Pan memu żalowi prezencyi ſwoiey efficaci remediô chciał mederi, iáko pácyent conſolatori optimo dziękuię za przyiácielſkie recipe, ktore poki życiá winien będę exſolvere.

Kondolencya w nieſzczęściu. 1. To nieſzczęście, ktore zwykło po ludziách chodzić,

dzić, że y w dom *W. M. Páná* weſzło, wielce to życzliwe álteruie ſerce, ále coż czynić? quod factum, fieri nequit: *W. Pan* jactet ſuper Dominum ſpem ſuam, á za, ktory zaſmucił, pocieſzy conſolator Dominus.

Reſpons. Doznáię teraz ná ſobie, iż *una dies, quandoq; parens, quandoq; noverca;* gdy krytyczny dzień ná dom moy w weſelſza mi ſię zámienia chwilę, przez bráterſkiey prezencyi *W. M.* Páná łáſkę; ktorey w weſelſzym terminie faxint Superi! abym mogł talionem oddáć.

Kondolencya. 2. Nie zdałbym ſię, ani znał ad jura amicitiæ, gdy bym nie miał dáć proby życzliwośći moiey: záczym w tym infortunium, gdy nie mogę ferre ſuppetias, idę in ſolatium *W.* Páná, życząc, áby meliora lapsis Bog provideat ná pociechę Iego.

Reſpons. Jeżeli komu *bonus animus in re mala dimidium eſt mali,* to mnie bráterſka *W. M.* Páná benewolencya w tym nieſzczęśćiu wielką czyni folgę; zá ktorą omni meliori modô niech ſzczęśćie odſługuie Iego chęci.

Kondolencya. 3. Ciężki być ſądzę caſum nieſzczęśćie *W. M. Páná,* ktory nie mniey Iego, iáko y bráterſkie premit ſerce: w

czym ia inszey rezolucyi dáć nie mogę nád optimum remedium, ktore iest in irrecuperabilibus oblivio.

Respons. Luboć in omni passu záwszem doznawał chętliwey ku słudze swemu *W. M.* Páná propensyi; iednakże teraz naybárdziey, gdy fortuna perit, bráterskie oglądam chęci Iego, ktore przyiacielskie we mnie utwierdzáią fœdus.

PROSZENIE o łáskę iaka.

P*Rożbá.* 1. Wiem w prawdzie molestum & grave być verbum rogo, przecięż cięższa necessitas mię przymusza, oraz, powolney záwsze ná bráterskie W. M. Páná postulata munificencyi præjudicata illicium mi czyni: dlaczego supplex oro o wyświádczenie łáski N. ktorey ná záwsze żyć będę æstimator.

Respons. Bárdzo injurium być sadzę punktualney ná káżde rozkázy W. Páná moiey życzliwości, o to prosić, co iák swego iest, gdy się będzie zdáło extortum, co we mnie záwsze iest voluntarium.

Prożbá. 2. Tą drogą, ktorą mi utorowáły łáski W. M. Páná, idę poufale ad ærarium

rium dobrodzieystw bráterskich, iactando in Domino spem moią, iż ktora mię do tych czás aluit tylą beneficiis, y teraz non fallet w indygencyi moiey.

Respons. Nie znam ci się do żadnych ieszcze beneficia, ktoremi bym miał sobie demereri osobę W. M. Páná, otoli iáko *beneficium accipit, qui digno dat*, ták zá łáskę tę mnie wyświádczoną poczytam, gdy mi W. Pan campum otwierasz usłudze moiey.

Prożbá. 3. Wiedząc, iż confidentiæ iest præceptor przyiáźń bráterska, więc nie chcę, áby y moiá necessitas frangat legem tey przyiáźni, ále poufale recurro do łáski W. Páná; będąc pewien, iż zechcesz w przypadku N. rebus succurrere lapsis.

Respons. Y libenter, y reverenter przyimuię bráterski rozkáz W. M. Páná, do ktorego áffektácyi luboby naycięższe zachodziły obstacula, przecięż omnia vincit amor dáwney życzliwości, ktorego dáć experyment, że mam sposob, szczęście to moie.

Prożba. 4. Niosę supplicem libellum do Páńskiey W. *M.* Páná dobroczynności: undiq; mię tenent angustiæ, á cále nikogo nie znayduię, ktoryby intelligat super egenum, więc ty Dobrodzieiu succurre cadenti,

à ia nâ záwſze, *quæ mihi præſtiteris memini, ſemperq; tenebo.*

Reſpons. Pro modulo niedoli moiey, y bráterſkiego áffektu ſtáráć ſię będę, á żeby, iako záwſze præcepta W. M. Páná miały ſwoię u mnie obſerwę, ták y teraz przyſzły ad praxim.

Prożba. 5. Jáko dáwno reſpekt, Páńſki W. *M.* Páná w tylu okkurrencyách moich, ták y teraz oculi mei in manibus Jego ſą, ktore ſperant w łáſce dobroczynney, do ktorego prowidencyi w intereſſie N. iedynie wyglądam, á ná ſiebie codzienney gratiarum ákcyi biorę oblig.

Reſpons. Licheć w prawdzie in ante uznáię być przyſługi moie, ktorych apud memorem W. M. Páná *veteris ſtat gratia facti:* ále przy podáney ſobie teraz okazyi, zechcę *æmulari chariſmata meliora* bráterſką uczynnością.

DZIĘKOWANIE
zá łáſkę.

1. ZNam ſię być wielą officiis devinctum W. M. Pánu, do ktorych, gdy y teraz novus titulus dobroczynney záchodzi łáſki, wielkie oddáię, á więkſze przy mnie zoſtáią

dzięki,

dzięki, przyrzekáiąc: iż ná záwſze *dignum præſtabo me pro laude merentis.*

2. Wſzyſtkie acceptiſſima ſunt munera, ále oſobliwie te, ktore author pretioſa facit: zaczym łáſkę mnie wyświádczoną z ſiebie dość ſzácowną, ſzacownieyſzą z oſoby W. *M.* P. tanti pendo, iż ad æqualitatem Jego waloru, tyle nie znayduię odwdzięczenia, chyba iedyny áffekt.

3. Ponieważ *majeſtatem res data dantis habet*, więc iákom oſobliwſzy cultor godney oſoby W. M. Páná, ták nie z mnieyſzą wenerácyą odbieram to beneficium z rąk dobroczynnych, zá ktore, że pares gratias oddáć niemogę, winien będę.

4. W cylu wyświádczonych nie záſłużonemu ſobie łáſkách iedyną tylko uznaię injuriam, iż W. M. Pan ták mię onerâſti beneficiîs, że muſzę żyć ingratus, y ták umieráć, gdy ſiły odwdzięczenia przechodzą Jego dobrodzieyſtwá.

5. Niemogąc do proporcyi odebránych łáſk od W. *M.* Páná pares mu oddáć grates, przynaymniey żywe ich monimentum będę, poty ich pámiętny, poki & memor ipſe mei.

6. Ták mię obruunt nieżliczone munera

dobroczynney łáſki W. M. Páná, iż práwie incapacem mię czynią do ich odſłużenia: ále przynaymniey ad vota ſię uciekam, prosząc Bogá, áby numeret in cœlis, & muneret illa Deus.

POLAK
ŁUDZKI w DYSKURSIE
Zbáwienne niektore monita do Dyſkurſu iego náleżące.

P*ierwſze monitum.* Żeby mieć wzgląd ná osoby, z ktoremi ſię dyſkurs má prowádzić. Jeżeli bowiem z godnemi y poważnemi, álbo w leciech nád ſiebie ſtárſzemi kto dyſzkuruie, pierwſze im mieyſce w mowie, lub odpowiedzi dáć powinien. Niech czeka innych rezolucyi z zárzucóney kweſtyi, niech ſię z obſzerna nie wyrywa mową, lecz krotko y ſubtelnie odpowie, zwłáſzcza ſpytány; áni zbytnim zelusem przy ſwoiey ſtáwa ſentencyi. Lepiey bowiem ſtárſzych uſtąpić powádze, á niżeli przy záwziętym ſtáć uporze. Tak ſobie niegdyś ſławny u Rzymian poſtępował Polio, z ktorego gdy zażártował Ceſarz, y do reſponſu przymuſzał, to tylko námienił:

nił: *At ego taceo: non enim facile est in eum dicere, aut scribere, qui pro uno dicto potest proscribere.*

Drugie monitum. Zeby uszczypliwey w dyskursie wolnosci y swobody wystrzegáć się; według admonicyi Seneki; *Sales tui & dicta sine dente sint, joci tui sine vilitate.* Bo ináczey, *dentem pro dente saepe coguntur mordaces reddere, aut pati. Et sic invicem* (iák mowi S. Paweł) *mordendo*, ledwie nie *ad invicem consumuntur.* Jáko álbowiem według Puteana: *qui pilam projicit, ut reverberetur exspectandum est*, ták uszczypliwe y práwie do żywego doymuiące słowo, bárdziey szkodliwszym odbiia się. Tákiego wyuzdány w mowie ięzyk kiedykolwiek doznaie skutku, iákiego niegdy uszczypliwy w strofowániu doświádczył Cicero: że bowiem nie ráz Antoniuszowi ostrym słowem doiał do żywego, sam od Fulwii ná własnym ięzyku igielne odniosł punktury.

Trzecie monitum. Zeby nie tylko o obecnych, ále też y nieprzytomnych, dobrze mowić, y chwalebny bez niesławy y náruszenia osob formowáć dyskurs. Excypuie bowiem cudzego Imienia nieprzyiázne obmowy od

przyiácielſkiego powiedzenia S. Auguſtyn.
Quisquis amat dictis abſentûm rodere famam,
Hanc menſam vetitam noverit eſſe ſibi.
Káże y Horácyuſz iákoby czego żáráźliwego y ſzkodliwego ſtrzedz ſię obmow, táką przeſtrogą:

- - - abſentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamq; dicacis,
Fingere qui non viſa poteſt, commiſſa tacere
Qui nequit, hunc tu Romane caveto.

Ani ná chwalebne Imie y ſławę thácy ſobie záſłużyć mogą: Syracides bowiem obmowcow názywa *canes latrantes, aut porcos, qui lubentes ingrediuntur alienorum vitiorum lutum, & movent ſentinam.* Salomon záś zowie ich *abominationem hominum.* Nákoniec; diffamare, cave nam revocare grave.

Czwarte monitum. Zeby pomiárkowánym y zdrowym rozumem nieprzyiemny y ſzkodliwy innych znośić dyſkurs. Boć chwalebniey ieſt uſzczypliwemu dyſſymulowáć słowu, niżeli uwiodſzy ſię niecierpliwośćią odpor dáwáć, według zdrowego Platona remedium: *Curare noli, ſi quis te læſit, & omne vulnus curaſti.* Y według Waleryána: *plena victoria eſt, ad clamantem*

tacere

tacere, non respondere provocanti. Więc według tegoż *Wáleryána* perswázyi: *si vindicare vis, sile, & funestam dedisti detractori plagam.* Toż samo potwierdzá Seneká: *Noli cum pari contendere, quia anceps, cum inferiore, quia sordidum, cum superiore, quia furiosum & periculosum.* Toż samo rádzi y S. Augustyn: *Passus es à malo? ignosce, ne duo mali sitis.* A iáko Bion twierdzi: że *majus malum est, non posse ferre malum.* Mądrego záś w tey mierze iest to zdánie: *Facile & libenter rixari, signum est stultitiæ.* Ná ostátek; iáko mowi Dyogenes: *Hic qui victor evaserit, victus est, victor, qui victus.* A iák Erasmus.

Hoc scio pro certo, quoties cum sterco-re certo.

Vinco, sive vincor, semper ego maculor. Lepiey tedy ná obmowy y urągánia ustá zamknąć, y nic nie mowić; gdyż nikomu to nieszkodzi bynaymniey, bydź cichym, iáko bydź gadátliwym. Bo według Seneki: *Silet confusa omnium silentiô mordax dicacitas, responsione animatur.* Jako y Echo ták długo odpowiáda, iák długo mowisz, á gdy zámilczysz, przestáie.

Piate monitum. Jeżeli kiedy ná zadáne

innych

innych w dyſkurſie ugryzki z reſponſem odezwáć ſię trzebá według ádmonicyi Seneki: *Famæ tuæ bonæ, neq; ſis ſeminator, neq; alienæ invidus*: żeby z uſzczerbkiem cudzey ſławy, z obſzyrną popędliwego ięzyká nie rozſzerzáć ſię mową; lecz według rozumu moderácyi, z uwagą, tudzieſz z modeſtyą, zárzucone ſobie krotko ſolwowáć kweſtye; według præceptum tegoż Seneki. *Jocos cum dignitate ſapientiæ gere, ut non te gravent, tanquam aſperum.* Tákaż y S. Páwłá ádmonicya: *Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus, ut ſciatis quomodo oporteat vos unicuiq; reſpondere.*

Szoſte monitum. Ne rebus ſacris miſceantur profana, álbo ſeria jocis, iáko to ſentencye Doktorow Swiętych, hiſtorye, y inne ſenſy duchowne świętokrádzką odwágą do żartow nie ápplikowáć. Brzydzi ſię tákiemi lubo pogáńſki Pöétá gdy mowi: *odi profanum vulgus & arceo*: I Hieronim S. mowi: *nec Deus irridetur, nec Divina debent.*

Siodme monitum. Zeby wſzelka prożność y niewſtydliwa mowa w dyſkurſie żadnego nie miáłá mieyſca: álbowiem przy tákiey licencyi poczciwość w wzgardę idzie,

á wyſtępki

á wyſtępki oſobliwſza biorą ſtymę; y z tąd wielkie pochodzą zgorſzenia y exceſſa. Práwdziwie *in manibus talis lingvæ mors eſt, non vita*; a według Ezopa: *nihil illâ pejus*. Nápomina Qwinktylian: *Tanquam ſcopulum vites verbum inſolitum*. A záś Ariſtoteles rádzi: *Aut ſilere oportet; aut honeſtiora ſilentio adferre.*

Oſme monitum. Zeby nie tylko nie poczciwych ſłow, ále y wſzelkiego ſzyderſtwá, tudzieſz zbytniego w dyſkurſie wyſtrzegáć ſie śmiechu. Według S. Páwłá ádmonicyi: *Stultiloquium aut ſcurrilitas, quæ ad vos non pertinet, nec nominetur in vobis.* Co záś ieſt w ſamey rzeczy ná zbytnie ſię zdobywáć śmiechy? poſpolitey ſens twierdzi prawdy: że per riſum multum, facilè poteris cognoſcere ſtultum. Zkąd tákim tę dáię inſtrukcyą Seneká: *Sales ſint ſine cachinno, vox tua ſine clamore.* Bo według Euripideſa: *incontinens lingva turpiſſimus moroſitatis morbus eſt.*

Dziewiąte monitum. Zeby nie wiedząc máteryi rozmowy, w żadne nie wdâwáć ſię dyſkurſa: lepiey bowiem uczciwie y rozumnie ſłucháć, niżeli quid pro quo dyſzkurowáć. Tácy álbowiem częſtokroć

błądzą,

błądzą, ták iáko ieden, ktory o rzece Rzymskiey Tyber, rozumieiąc że to w sámey rzeczy byłá iáká strukturá, rozmáwiał, iák wysoka y iák sztucznie wyrobiona byłá. Albo ow, ktory z dwoch słow, to iest z rzeki Tumen, y Miástá Tyris gádátliwemu języlowi swemu tę zkomponował illácyą: tu mentiris. Albo ná koniec, żeby tákim to nie zádano adagium: nec sutor ultra crepitam: ktorzy w swoiey umiejętności chcą się coś osobliwszego pokázáć, chociaż w samey rzeczy zá nic ważą.

Dziesiąte monitum. Zeby nic lekkiego y lichego do poważnego dyskursu iák pięść do gęby nie przykłádáć, coby się iedno drugiego nie trzymáło.

Dyskurs według rożności Materyi iest wieloráki.

1. N*Aturalny.* Ktory o náturalnych tráktuie rzeczách, náprzykład gdyby byłá kwestya o biegu planet, o powietrzu: z kąd się rodzą grády, śniegi, deszcze, pioruny, grzmoty, błyskáwice, Phenomena, komety, záćmienia. Czemu niektore części ziemi są cieplejsze, niektore zimne. O Antypátyách, Sympátyách, o własności wody,

wody, ziemi, ogniá, drew, kwiecia, minerałow, kámieni, y tym podobnych.

2. *Dyſkurs Jowialny.* Ktory w ſobie zámyka kweſtye weſołe, y poczciwcmi żartámi áttemperowáne. Táka był rzucił Krol Filip kweſtya, pytáiąc ſię, coby też było pod Niebem naywiękſzego? ná co odpowiedział pierwſzy, że ziemia ieſt táka. Drugi, że Ocean, ktory cáłą oblewa ziemię. Trzeci záś bydź twierdził Słońce, ktore ſto ſześćdzieſiąt rázy więkſze ieſt, niżli ziemia. Tandem czwarty być rozumiał ſerce ludzkie, ktoreby cáły świát nápełnić nie potráfił, y ten odnioſł pochwałę. Táka y Rudolfa byłá kweſtya pytáiącego ſię pewnego Legáta, czemuby brodę miał czárną? á záś włoſy ſiwe? ktoremu odpowiedział Legat: że broda iego byłá dwudzieſtą y kilka lat młodſza od czupryny. Podobnież kweſtye formowáć ſię mogą w dyſkurſie: náprzykład; komu nayſzczyrſzym bydź potrzebá?

℟. Pátronowi, Doktorowi, y Theologowi według Póéty.

Integra cauſidico narranda eſt cauſa perito,
Et medico morbus, crimina Theologo.

℣. Kto naymniey ſię cieſzy, ále y naymniey

mniey boleie? ℟. Kto ſię zbyt z nikim nie bráta.

Według zdania Seneki: *Nulli te facias nimis ſodalem, gaudebis minùs, & minùs dolebis.*

℣. Co też naybárdziey konſerwuie przyiaźń? ℟. Liſt, Fláſzka, y Czapka, według Poèty: *Litera conſervat, calices, cultusq; Sodalem.*

℣. Ktory nayciężſzy ieſt błąd circa bellum? ℟. Ktorzy putant bellum eſſe adjectivum: bo według Nerembergiuſza: *bellum alitur cædibus, ſubſtantiâ & exactionibus populi, ſiſtit commercia, militem in licentiam accendit, & vaſtat univerſa:* á zátym non eſt bellum.

Item: czego ludzie lubo naydrożſzego y naywſpaniałſzego nie zázdroſzczą?

℟. Pogrzebu. Jáko y Henryk IV. Ceſarz Rudolfowi Xiażęciu Szwedzkiemu ták wſpaniáłego Mauzoleum chociaż nieprzyiácielowi ſwemu nie záżdrościł, mowiąc: *ſinite, jaceat, utinam omnes hoſtes mei tam ſplendidè quieſcant, nec vivant.*

℣. Ktory dzień naydłużſzy? ℟. Dies Martis: bo według Plauta: *bellum citò arbitrio ſumitur, ſed non citò deponitur.*

℣. Ktore

℣. Ktore nayszkodliwsze Człowiekowi zdrowie? ℟. Zbyteczne pełnienie zá zdrowie, według Pòèty:

Una salus sanis modicam potare salutem,
Non est in potà vera salute salus.

℣. Komu naymniey wierzyć? ℟. Kto wszystkim wierzy: według Pòèty.

Qui cuivis quidvis credit, malè creditur illi.

℣. Ktore litery w abiecádle naycięższe?
℟. C. D. gdy bowiem komu mowią, cede bonis vel cede Officio, nic cięższego nád to słyszeć nie może.

℣. Ktore słowo záwsze kłámstwem?
℟. Doktorskie recipe, według Pòèty:

Pollicitus nonnulla mihi, nil Pontice præstas
Ut medicus, quamvis nil det, ait recipe.

℣. Czego wszyscy czekáią, nie będąc pewni czy doczekáią?
℟. Jutra, według zdania Pòèty.

Nemo tam Divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri.

℣. Ktory złodziey naygorszy? ℟. Smierć, według Pòèty:

Restituunt furtum fures, vi; rapta latrones
Omnia mors aufert, restituitq; nihil.

3. *Dyskurs duchowny.* Ktory tráktuię o rzeczách Swiętych do zbáwienia wiecznego

go należących: iáki ieſt náprzykład o obieràniu ſtánu życia, o cnotách, o duſzy, o śmierci, o piekle, o Sądzie Páńſkim, o życiu Swiętych Páńſkich, o cudách, Męczeńſtwie, o duſzách w Czyſcu zoſtáiących, o chwale Niebieſkiey, o kázuſach ſumnienia, y tym podobnych.

4. *Dyſkurs.* Kontrowerſiſtyczny w ktorym ſię zamyká máterya o Wierze. I do tákiego dyſkurſu nie máią ſię wdáwáć tylko ci, ktorzy ſą biegli w artykułách Wiáry Swiętey, w Piśmie, w kontrowerſyi, żeby nie pobłądzili.

5. *Dyſkurs Theologiczny.* W ktorym ſię Theologiczna tráktuie máterya: iáko to o Bogu, o Wcieleniu, o łáſce Boſkiey, o Aniołách, o Sákrámentách &c.

6. *Naoſtatek dyſkurs ieſt polityczny.* Ktory tráktuie o rzeczách do Rzeczypoſpolitey należących: iáko to o ſtánách, o Monárchii, Aryſtokrácyi, Demokrácyi, o radách, woynie, pokoiu, o prawách, o trybutách, o wolności, y tym podobnych.

Dyſkurs o Demokracyi, Ariſtokrácyi, y Monárchii, ktory też z tych naylepſzy regendi modus.

Goſpodarz.

GOſpodarz. Po długiey medytácyi ſam w ſobie, tandem umyśliłem uczynić przyiácielſkie colloquium, circa adminiſtrationem Regnorum & boni publici, w ktorym W M.M. Pánowie alto ſenſu decyduycie, co też zá naylepſzy ſpoſob regiminis, czy Monarchicus, iáko ieſt in Imperio, we Fráncyi, Hiſzpánii, czy Ariſtocraticus? iáki ieſt w Hollándyi y Wenecyi: czy Democraticus? iáki ieſt w Polſzce náſzey.

Aſſeſſor. 1. Magnæ importantiæ rzucona od W.M.M. Pána kweſtya: bo iáko według Alciata: *regimen, omnis eſt cardo rei*, ták im lepſze ieſt, tym cále Páńſtwo gruntowniey ſtoi. Tylko że to tu cięſzko diſcernere inter lepram & lepram, ponieważ ták Monárchia, iáko y Áryſtokrácya, álboli Demokrácya, máią pro, pozorne rácye, ále też y contra, abſurda. I tu ſię Propercyuſa prawdzi ſens: *Unicuiq; dedit vitium natura creato*. Przecięż ex duobus malis wybieraiąc minus, moim zdániem Monarchicus rządzenia tryb ieſt naylepſzy. Dáwne to Homerá zdánie.

Eſt multos regnare malum, Rex unicus eſto,
Unius Imperium, cui Juppiter aurea magnus
Sceptra dedit, juſſitq; ſuis dare Jura tuendis.

Aſſeſſor. 2. Wybaczyſz mi W. *M* M Pan że w tey máteryi toż z nim ſentire nie mogę, bo iednego Aryſtotelesá nád innych w tym ſłucham. *Non pejus eſt ſi multi, quàm ſi unus vel pauci dominantur.* Dobrze definiował Monárchią Brutus, ktory pierwſzy w Rzymſkim Páńſtwie fundował Demokrácyą. *Eſt dominatus unus ad proprium commodum.* A zátym niczym ſię nie rożni od tyránnii.

Aſſeſſor. 3. W tey Máteryi toż moie co y Roterodámá zdánie. *Plures apparere in Cælo ſoles prodigium eſt, plures eſſe Reges in regendo eſt portenti.* A zátym ieſt Niebieſki y ná ziemi porządek, gdy ieden ieſt imum mobile, á wſzyſcy poddáni, iáko mnieyſzey activitatis aſtra iego ſłucháią.

Aſſeſſor. 4. I Roterodáma y W. M. M. Páná godnemu podpiſałbym zdániu; gdyby iáko Słońce da ſię rzadzić Niebieſkiey Intelligencyi, áby nie zbładziło: tak abſoluti nie ſwoim ſię rządzili widzi mi ſię. Albo tácy wſzyſcy byli, iáki ten Luminarz, *& erant valdè bona* według pochwały Boſkiey. Ale to według *Platona: rara in orbe avis, bonus Princeps.* U abſolutow iedyne práwo: ſic volo ſic jubeo, ſtat pro ratione

voluntas.

voluntas. I miasto słońcá ledwie nie iák Fáetontowie száleią, gdy im się w rękę dostáną frena Imperii.

Assessor. 1. Mnie się zda, że iáko człowiekowi być o iedney głowie, ták y corpori zgromádzenia iákiego konnaturalna rzecz iest. Monstrum záś gdy iedno ciáło o wielu głowách, bo quot capita tot sensus, częstokroć nie ták rządzą, iáko mieszáią.

Assessor. 3. Dla tegoć rozumiem u Rzymian o dwoch głowách Janus, woyny był znákiem, iż gdzie wiele głow rządzi, tam nie'masz pokoiu. I tylko Hidry siedmiołbiste, álbo smoki inwencya máluie ludzka, y wydáie ná świát nátura, iż to nayiádowitsze iest, o wielu głowách iedno corpus.

Assessor 2. Rozumiem: że lepiey być o wielu głowách, niż bez głowy. I większe to monstrum, gdy corpus iákiego Páństwa lubo o iedney, ále ośley głowie, iáko był o oślich uszách Krol *Midas*, álbo tygrysowey iákiego tyranna; A prędko się to tráfi, gdy per successionem ná Tron wsiadza Monarchia absolutow. Ráchuymy okrutnych Neronow, Domicyánow, Dyoklecyánow, Káligulow, y tysiacámi tyránnow, nigdy ták się krwią niewinnych Rzym nie oblał, zá

rządow Demokrácyi, iáko *Monárchii.*

Assessor. 4. Od W. M. M. Páná záś przytoczony Janus, rozumiem: dla tego był u Rzymian woyny znákiem, á o dwoch głowách, iż ná iedney w zámięſzániu máło bydź ſądzili. Bo ponieważ według Weryná: *Conſilio utiliùs, quàm armis bella geruntur;* á zatym iáko wielu ocz wiecey widzi, ták wielu głow więcey porádzi.

Assessor. 1. Ja w tey mierze Platona ſię trzymam zdánia y rácyi: *ubi regimen penes plures; ibi major cura boni privati, quàm publici.* Doznáiemy tego w náſzey Demokrácyi, kiedy ná Seymách, Seymikách, káżdy ciągnie wodę ná ſwoie koło, á Oyczyzná w ſwoich potrzebách oſycha.

Assessor. 3. Podpiſuię zdániu W. M. M. Páná, bo codzienna nas uczy experyencya, że iáko w zepſowáney Rzymſkiey Demokrácyi według Salluſtyuſza, ták w náſzey, ták w káżdey: *pro pudore, abſtinentia, virtute, vigent: audacia, largitio, avaritia, diſcordia,* y wſzyſtkiego złego, ieſt; Rządzcow pluralitas.

Goſpodarz. A ieſzcze gdy nie tak libertas, iáko licentia dicendi & negandi, w rządy w conſilia ſię wdziera, nie podobna, żeby tą

diſcordia

discordia, y maximæ res dilabi nie miały. Bo co una manus kocháiącego boni publici ædificat, to druga manus destruit nie uważnego Libertyna.

Assessor, 2, Co słuszna przyznáć muszę, że lepiey się ma privatum bonum w Demokrácyi, niż w *M*onárchii. Bo w tey præclárus custos ovium absolut, poddanych swoich, przez exákcye, składki, do káżdey rzeczy akcyzy, ledwie nie łupi ze skory. *P*rawda że w Demokrácyi rzádki deserit pingvedinem suam, dla Oyczyzny; rzádki się nie żałuie pro lege & grege. Lecz w *M*onárchii pro lege nie żałuią gregem. Nie násycony ogień de hac rhamno wypada, y pożera przez konfiszkácye, luity, podátki, swoich poddánych.

Assessor. 4. I to prawdziwa W. M. M. Páná illácya, że ta osobliwie w Demokracyi nászey libertas in licentiam się zámienia. Ale nie przeto wolność gánić trzebá; iáko y liberum arbitrium człowiekowi od Bogá dáne, że częstokroć ná złe go záżyie. A do tego nie ták szkodzi Polskie nie pozwalam, iako absoluta: sic volo sic jubeo. Ciężko ná to ubolewał Rzym, kiedy, *non Consule sacræ fulserunt sedes, vacuæ cessere cu-*

rules, á sam *omnia Cæsar erat*. Bo zá tym poszło, iáko mowi Pliniusz: że *unus solusq; censebat ut sequerentur omnes, quod omnes improbarent*.

Assessor. 1. Jeszcze mię y tá rácya ná Monarchicum regendi modum nákłánia; że nim porządek stoi, iáko widzieć in Imperio, we Fráncyi, Hiszpánii, Anglii, gdzie ieden roskázuie, wszyscy słucháią. In Aristocrátia záś álbo Demokrácya, iuż wielu Gospodárzow, dla czego porządku máło ále iáko w piekle *nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*.

Assessor. 3. I moie tákie zdánie, iż dáleko porządniey, gdy iest unum *ovile & unus Pastor*. Boć to nie piękna owa censura Demokrácyi nászey od cudzoziemcá dáná; iż nie rządem stoi Polska. Ale iák Nunciusz Polski postronnym *Monárchiom Polskę* opisał: iż tylko sześć Sákrámentow ma Polska, bo iey ná Ordinem schodzi.

Assessor. 2. Łácwobym pozwolił, że Polská nászá iest infernus, ále subditorum, ktorzy, są figurą *Monárchii*: Lecz Nobilium est Cœlum, náwet Judæorum Paradisus. Záś co iedno Krolestwo Gallii Horácyusz nazwał *Regnum Asinorum*. Anglii, *Regnum diabolorum*,

diabolorum, to o káżdym *Monárchii* Páńſtwie mowić: bo uſtáwiczney niewoli dzwigáć iák oſłowie muſzą ciężar, á z tey niewoli iáko bieſom ex inferno nulla redemptio. Zaś kroleſtwo Polſkie ia rzekę *Regnum hominum*, álbo liberorum,

Aſſeſſor. 4. Nie zázdrościmy *M. M.* Pánowie tego porządku innym poſtronnym *Monárchiom*, żebyśmy o tákiey modlitewce nieſłyſzeli, iáko zwykli Slężácy nád umieraiącymi máwiáć: *abi in alterum mundum, & ibi Germanis dominare, ſicut tibi fuerunt dominati in hoc mundo.* Ráczey iák Węgry w Litániách przed tym przydáwáły: ab omni malo, à dominio Germanorum libera nos Domine. Ták gorącey ſię modlmy, żebyśmy ſię przy náſzych rządách, y wolności utrzymáli.

Goſpodarz. Moie záś w tey máteryi zdánie, Roterodámá potwierdza kompárácya, iż to ieſt Boſki ſpoſob rządzenia, gdy ieden Pan rządzi: *Ut unus Deus adminiſtrat univerſa, ita Monarcha, res eſt ſaluberrima.*

Aſſeſſor. 2. Moſpánie brácie proſzę fideliter cytowáć Roterodáma kompárácyą, ták on mowi: *Ut Deus adminiſtrat univerſa, ſed qui ſit optimus ac Sacratiſſimus: ita*

Monarcha res sit saluberrima, si Deo detur similis. Ale proszę o Monárchę Bogu podobnego? Nie sprzeciwiam się y Klaudiana zdániu. *Fallitur, egregio quisquis sub Principe, credit servitium; nunquàm libertas gratior exstat, quàm sub Rege pio.* Ale gdzie tákiego szukáć, gdyby tę Monárchowie absoluti, pełnili náukę: *Principes Ministri sunt Dei ad curam & salutem hominum* sambym pierwszy kark moy skłonił pod to jugum svave.

Assessor. 1. Ják słaby, iák do ruiny Páństw skłonny Aristocraticus y Democraticus rządzenia tryb y sposob, naylepiey ex effectu się pomiárkowáć. Kwitneła przed laty Rzeczpospolita Hebrayska, Lacedemonczykow, Atheńczykow, Rzymian, wszystkie te narody Democraticum regimen zgubiło, álbo Aristocraticum pomięszane z Democraticum. Ták o Demokrácyi Rzymskiey pisze Tacitus. *Post multorum potentiam, & Magistratûs avaritiam, invalidum legum auxilium, quæ vi, ambitu, turbantur & pecunia, bono Reipub. interfuit omnem potestatem ad unum conferri.* Dla czego y nászey Polszce czego podobnego obáwiáć się záwsze trzebá, áby się owo vaticinium Homera, ktore czytam in Boleslao Audace, kiedyszkolwiek

kolwiek nie prawdziło. *Fertur* (mowi Historya) *piis quibusdam revelatum esse Regnum Poloniæ sequenti tempore discerpendum in partes, quemadmodum Corpus Stanislai sectum fuit.*

Assessor. 4. Nie straſz W. M. Pán ták bárdzo, iuż ten Pleban dáwno umárł, ktory Rzeczypospolitey zle u Kochowskiego wrożył, á ona po tym proroctwie więcey iák pułtora sta lat stoi, lubo iey prędki obiecował upadek. A do tego nie samey to Demokrácyi álbo Arystokrácyi nieszczęście, że quæ valuêre ruunt. Tak zwyczaynie ludit in humanis Divina potentia rebus. Dobrze Owidiusz tę uważył Páństw Ziemskich álternatę: *Optimis summisq; negatum stare diu: sic omnia verti cernimus, atq; alias assumere robora Gentes, concidere has.* A do tego wybacz mi W. Pan, kto się lepiey przepátrzy w Historyi, obáczy, że nie Demokrácya ále Monárchia zgubiłá Páństwo Izráelskie y Rzymskie. Dopiero iák się żydom Monárchy záchciáło; *Constitue nobis Regem:* od Augustá zwoiowáni. Przez emulacye záś Pompejuszá y Juliuszá, gdy in dominatum Rzym poszedł, pod Konstántynem Páństwo ustáło.

DYSKURS

DYSKURS
De Justitia distributiva.

D*Omátor*. Powracáiącemu à solio Justitiæ distributivæ W.M.Pánu pewnie nowego tytułu, álbo panem benè merentium winszowáć mi trzebá.

Respublicant. Wrácáią się widzę, teraz Klaudiáná czasy, z ktorym się uskárżać trzebá, *indignos crevisse queror*. Gdy w záslugách ku Oyczyznie primi, stáią się do honoru novissimi, à novissimi primi.

Domátor. Toć ia beatus, że procul his negotiis: y szczęśliwszy że slucham Kochánowskiego rády. Spokoynus res optima kontus, gaudeo libertate pewnoq; pokoio, sum procul invidiâ, bespiecznos dormio somnos, nil timeo troski, gdy świátá negligo pompas.

Respub. Prawdáć że nie przeczę iż bene qui latuit, bene vixit, iák zeznał Owidyusz: boć to káżdy honor alit curas według Stobeuszá, y nie inszy bywa, tylko fructus honoris onus. Ależ gdy álbo godni ściągáć ręki do præmium swoich zasług niebędą. Albo też lubo fugientes honor sam potykáć nie będzie, do tego co Antisthenes obie-

cuie:

cuie: dum nullus honos virtuti, nec digni ab indignis discernuntur, certum Reipublicæ paratur exitium.

Domator. Przyznáię y Antystenesowi y W. M. *Pánu* być słuszną oraz nieszczęśliwą tę sequelę. Przyznáię y tę, iż według Mima: iáko beneficium ubi dignis datur, omnes ad recte facta invitantur. I według Demosthenesa dignos honorare, est multos ad benemerendum provocare. Ták gdy inhonorata zostáwáć będzie cnota y zasługi, marcescet iák zwykłá sine præmio virtus. Tylko proszę, co to iest zá nieszczęśliwość? iż tymi czásy iáko sors inimica bonis, ták y honor; woli sprzyiáć mniey godnym y nie zasłużonym?

Respub. Ná tę W. M. Páná kwestyą odpowiadam náprzod z Pliniuszem. *Factiosus curatur multis, timetur à plurimis, & est amore ore & re fortior*: á zatym niedziw że przewrotnym głowom prędzey fortuná swoim sprzyia kołkiem. Jáko uznał to y Klaudyan; *nunc qui pacem & fœdera rumpit, ditatur, qui servat eget.* Toć y Alcyata w tey mierze zdánie: *bella gerunt fortes, callidus astra tenet.* A do tego boday temu nie teráźnieysze złote winny wieki,

iáko

iáko y zá czaſow Propercyuſza. *Aurea nunc verè ſunt ſæcula, pluribus auro venit honos.* Więc przeſtáńmy dziwowáć ſię z Owidyuſzem, iż pauper ubiq; jacet: ponieważ *in pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores, cenſus amicitias.*

Domator. Fundámentalna W. M. Páná złey adminiſtrácyi Juſtitiæ diſtributivæ być rácya uznáię z Alánem, iż teráz nummus vincit, munus regnat. Uznáię y tę z Plutárchem, że magnus felicitatis artifex perverſitas. Aleć zátym nieomylna idzie konſequencya ta ktorą wnioſł ex his præmiſſis Alciatus. *Infelix Patria eſt, ubi præcedit dives honore bonos.* Báć ſię trzebá aby ſię nie zprawdziłá w Polſzce y druga upátrzona od Seneki. *Pecunia*, á ia przydáię & factioſa perverſitas *ex quo in honore cæpit, verus honor rerum cecidit.*

Reſpub. Boday te wſzyſtkie ſequele zá czáſem w Polſkę náſzę nie wniydą, ktore W. M. Pan præſago ſpiritu y mądrą illácyą wnoſiſz, ták iák były zá Popiela wtorego wtárgnęły. Boć iák tylko zá tego Páná locari záczęły pro nummis honores, benemeritis præire bene nummati, aurum argentumq; aureæ anteferri virtuti, ták záraz (iáko mowi

Elogiaryſtá)

Elogiarystá) y złote czásy złotey wolności, w żelazną niewolą iść poczęły. Záczym iest Polszce czego życzyć, áby ożyłá, chwalebny w tym punkcie Bolesław Chrobry, ktory sui simillimis id est optimis Regiam & subsellia implebat, y przeto (iáko Panegirysta iego mowi) summa Regni felicitas erat, in quo non poterat esse potentior, nisi melior.

POLAK
W mowách Státystá.
SEYMIK
Boni Ordinis

ZAgáienie Seymiku. Szczęśliwie wchodzi ad libertatis sacrarium, y Consiliorum Campum, liczny ordo Jáśnie W.W.W.M. W. M. Pánow y Bráci, áby stánąwszy in meta votorum publicznych obrad, prospiciat bono, consulat Patriæ. Nie zchodziło nigdy temu mieyscu ná zelántách pospolitego dobrá, Optimos cives Patriæ, y publiczney Woiewodztwá nászego chwały Promotorách. Ale, ieżeli ten był optimus sagô, optimus iest togâ, consiliô non minor ille fuit, w káżdey obrad máteryi Lubel-

ſkie kongreſſa, miały ſwoich Numas. Záczym y teraz fas & jura ſinunt, ábyśmy ten czas złoty, przy złotey wolnośćı ná fortunę y melius eſſe ták Oyczyzny, iáko y Woiewodztwá náſzego przez ſzczęśliwe obrády obrocili. Gdyż iáko conſiliô ſtant omnia, ták z przeciwney miáry, illo deficiente ruunt. Zadna Monárchia, Kroleſtwo Rzeczpoſpolita bez tego Conſiliorum fulcrum nie ſtáłá, áni ſtoi, ále káżda Gens, abſq; conſilio & prudentia damnatur. Już to oſtátnia zguba, y rzeczy do ruiny náchylone, gdzie mądre głowy nie wſpieráią, bo tylko *miſeros, ſenſus cum re, conſiliumq; fugit.* Jáko y pácyent iuż śmiertelny, gdy go conſilia medicorum odſtąpią. Záczym mamy naprzod zá co Divinam Providentiam, y *Páná* náſzego Miłościwego adorare manum, że tym ſię tu zgromádzić pozwoliłá, ná ktorych zdániu omnis ſpes inclinata recumbit. Zaczym z mego mieyſcá exploro J. W. W. W. M. Pánow y Bráci Senſum, ieżeli zgoda będzie ná Nominacyą ná Marſzałka, ponieważ unum imperij corpus, unius animo regi przynależy.

Votum. 2. J. W. W. M. W. M. Pánowie y Brácia. Nic pożądáńſzego ták publico

Woiewodz-

Woiewodztwa náſzego, iako y privato partikularnych domow bono, ſporządzić Páńſka nie mogłá łáſká, iák gdy nam Goſpodarſkiego pozwoliłá Seymiku, ktory inteſtino malo y mederi przez ſana conſilia może, y præſervare od iákiey ſzkodliwey áffekcyi remedio efficaci. A zátym Páńſką pocałowawſzy rękę, bierzmy ſię do intentow náſzych. *Si Patriæ volumus, ſi nobis vivere chari, hoc opus hoc ſtudium* będzie konſultacyi teraznieyſzych.

Votum. 3. Tenby chyba naſtępuiącym obrádom Goſpodarſkiego Seymiku był contrarius, ktoby bez duſzy chciał mieć corpus całego Woiewodztwá. Bo ponieważ anima rerum ieſt ordo, á nie inſzy czas nam zoſtaie, tylko to tempus acceptabile, ktorego by káżdemu tchnąć trzebá ſpiraculum vitæ wewnętrznego porządku, żebyśmy zgodnie hanc animam ſpiremus in unam. A zatym ták trzymam że ſię tu nieznaydą inimici domeſtici ejus, ábymieli nieprzyiázną kontrádykcyą oſtátnią wydrzeć duſzę dobru domowemu.

Nominacya Márſzálka. Ponieważ J. W. W. W. M. W. M. M. Pánow iednoſtáyny głos idemq; velle ná Nominácyą Márſzálka

tyle

tyle mi pozwala activitatis ábym Dyrektorá naszych obrad podał, záczym unum è millibus łáskom Bráterskim zálecić mi przyidzie. Prawdáć że tu Troes omnes & Arcades omnes, bez bráku y excepcyi wszyscy dignitate & meritis candidati. Tylko że to Consiliorum Cœlum plures nie cierpi soles, y iedney ręki Marszałkowska pretenduie laska; záczym W. J. Mści N. votis & affectibus J. W. W. W. M. *Pánow* pro meta stawiam. Tego, ktory temu ciężarowi par Atlas, palmaria merita, experyencya, y nie mnieysza activitas pierwsze dáie suffragium. Tego tedy z mieyscá mego uprászam, áby to Gospodárza onus, quod valent humeri, non ferre recusent: á bráterskiemu verbo placet rekommenduię.

Szláchcic. Nie pozwalam ná Jmści N. dla niełáski Jmści ná mnie.

Respons. Y to to ieſt Mości Pánowie quod nos y násze consilia premit záwsze, gdy pokątne násze interessa między publiczne wrażamy. A co tu czynić maią insulsa ná kogo prywatne cordolia? nie ziechalismy tu ná inquizycye, nie przyszli ná sądy. Masz Waszecies Pán acta Grodzkie, Trybunalskie, y sądy Ziemskie; tam się coram Themide

uskarżyć:

uſkarżyć; á tu proſiemy importunem w tákich nie bydź objekcyách.

Nominat ná Marſzałkowſtwo dziękuie za funkcya. Przyimuię cum intimo animi ſenſu y nie mnieyſzą wenerácyą naprzod J. W. Jmości Páná Woiewody ná immeritum ſobie ſługę Páńſki reſpekt y pámięć; że tylu pominąwſzy wyſłużonych, y probatos przy ſwoiey activitatem viros meritô & virtute, ktorzy pro condigno honoris, & oneris tą Marſzałkowſką mogli władnąc laſką, ná mnie, ktory non tali me dignor honore, ſwoie obrocił votum. Przyimuię, y J. W. W. W. M. Panow y Braci z nayniżſzą oſoby moiey ſubmiſſyą, á powinną eſtymacyą wſzyſtkich in univerſum, in verbo placet Bráterſkiego áffektu ku ſłudze ſwemu iednoſtayną uprzeymość, iż do tey preeminencyi Braterſkie vota mię elevant, do ktorey w záſługách y z dolności moiey ledwie ſobie przyznáć mogę potentiam inchoatam. Przyimuię, lecz ſame áffekta Bráterſkie W. M. W. Pánow, za ſuffragia zaś y funkcyą Marſzałkowſką cum omni venia dziękuię. Wiedząc że emitur hæc ſola virtute poteſtas, ktorey że nie znam do ſiebie, zaczym zoſtawuię to præmium meritis inuych in hac

K ſparta

ſparta wyſłużonych. Wolę uſłucháć w tey mierze przeſtrogi Terencyuſza *vive tibi te-cumq; habita nec grandia tentes*, niżeli nie doli moiey ſłyſzeć cenſurę, alta petis Phaë-ton.

In contra Votum. 1. Pytał ſię Perſyuſz, wątpiąc, *an erit qui velle recuſet, os populi meruiſſe*: ále pierwſzego widzę W. M. Páná, Mościánie N. by znalazł? ktory głoſow Bráterſkich zaſłużoną zdáſz ſię gárdzić łáſką. Proſiemy tego præjudicium y wiolencyi nie czynić chęciom náſzym, bo iáko tribulibus Civibusq; ſemper enitendum eſt, ut ſuus cuiq; honos tribuatur, tak lubo fugientem ścigać będziemy z tym honorem W. M. Páná, ktorego, y poſpolite votá y partykularne iego wyſługi, uczyniły kandydatem.

Votum. 2. Upraſzamy ia z mego mieyſca Wiel: Jmości Páná N. ſłowy Juwenaliſza, exſpectata diu tandem Provincia, cum Te Rectorem accipiet; długo oczekiwała Provincyi náſzey Márſzałkowſka láſká tantum Scipionem, zaczym nie godzi ſię fruſtrare náſzych exſpectacyi tyle deſideria.

Nominat ná Márſzałkowſtwo. J. W. W. M. Pánowie y Brácia. Przyznáię: że *pulchrum eſt, eminere inter illuſtres viros*, przod-

kowáć

kowáć między pierwszymi nie poślednia. Tylko że nád záſługi y siłę moię ta funkcya, ktora Bráterskie vota ná nieudolne kłádą rámiona, ten záś ciężar. *nisi qui sua metitur pondera ferre potest.* Do tego wiem iáko *grave est præesse & non prodesse.* Záczym moiá niedola dziękowáć mi każe zá Braterskie chęci, y uprászáć o manumissyą z nominácyi Márszáłkowskiey.

Votum. 3. Mościánie N. ináczey być nie może, tylko: *Tu Civem Patremq; geras, tu consule cunctis, nec tua te moveant sed publica vota,* prywátne exkuzy, prosiemy niech publicznym Bráci Szláchty ustąpią żądzom y zdaniu.

Votum. 4. Dáwne to Mościánie N. principium, *non appetendum, sed nec abnuendum imperium, dum Frater ut regnes rogat,* á zátym proszę, niechciey go pokornym swoim uporem W. M. Pan *infringere*: gdy iednostaynym głosem Brácia Szláchta zá Moderátorá go swego uprászamy. A do tego ponieważ: *gratia & honos opportuniora interdum non cupientibus sunt,* od nominácyi nászey uporowi W. M. Páná cále nieustąpiemy, ále tym bárdziey nitemur cupiemusq; negata.

K2 *Nominas*

Nominatná Marszałkowstwo. Poniewaž ten honor y gloria funkcyi Márszałkowskiey od W. M. *Pánow* ná osobę moię zláney, ták ingens calcar habet stymuluiących mię do tego Bráterskich áffektow, a trudno mi, widzę, dáley contra hunc stimulum calcitrare, luboć *ingens in vitio est semper onus*, przecięż poddáię moie bárki pod ten cięžar, y nie ták libenter iáko reverenter pełniąc rozkazy Bráterskie, wolą moię y assensum skłaniam ná ich áffektácya, á žebym ták konferowaną łáskę sobie, uczynił efficacem. Nim záś do łáski Márszáłkowskiey ściągnę rękę, upraszam J. W. W. W. M. W. M. *Panow*, czy universalna ná mnie slugę swego zgoda?

Márszáłek. Záśiádszy in hoc honoris subsellio, ná ktory mię Bráterskie wypromowowáły vota, náprzod powinną czynię gratiarum actionem meis creatoribus, že mię ex nihilo mei žadnych do siebie nieznáiąc zaslug, do tego przyprowádziły funkcyi Márszáłkowskiey esse, y práwie per potentiam obedientialem elevârunt. *Práwdáć* že tá præter spem & meritum potkáłá mię promocya, ktory subesse nie præesse y cudzych słuchác rozkazow iákem był powinien,

winien, ták iedynie miałem w intencyi & propoſito. Ale że Bráterſkie głoſy raz mię okrzyknąwſzy ſilentium indicentis wſzelkiey exkuzie uczyniły, y ſwoim inſiſtere kazały przykazom. Záczym ſacroſanctè pełniąc te mandata, całego ſiebie immolo ná uſługi W. M. Pánow y Bráci; máiąc ſobie zá ſzczęście że *non veni miniſtrari ſed miniſtrare.* Záwczáſu tylko proſzę veniam erratis, ieżeli tenuitas moiá pro condigno pierwiáſtkowey tey funkcyi ſłużyć nie potráfi, boć to zwyczayna, *quod prima vice fit, vix aliquando benè fit.*

Votum Winſzuiace. Dziękuiemy *Mościánie* Márſzałku, żeś dłużey niechciał contra torrentem niti Braterſkich votow, áleś podał rękę tey Láſce ktora pod władzą iego columen fulcrumq; bono publico będzie Woiewodztwá náſzego. I z mego mieyſcá imieniem cáłego kołá Rycerſkiego, nie ták oſobie iego, tego honoru; iáko honorowi y oſobie ták godnego Scypiona winſzuiemy.

Propozycya uniwerſalna Seymiku boni Ordinis. Jáśnie W. W. M. *W.M.* Pánowie y Bracia. Ponieważ zgodne vota y beneplacitum Boſkie iuż nam ſporządziło Goſpodárza, in cujus manibus z láſką Márſzáłko-

wſką ſortes y ordinem Seymikowánia náſzego złożyliśmy. Záczym non prætereat nos y naymnieyſza particula bonæ diei, á żebyśmy ták drogiego czáſu niemieli zażyć ná dobro náſze. *W*iem: że iáko Patria communis omnium Parens, ták żaden ſię z nas nie znaydzie, ktoryby iák naylepiey z wrodzonego áffektu życzyć y rádzić o niey niemiał. Do czego żebyśmy przyſtąpili, ante omnia nam trzeba ſtatum quæſtionis konſultácyom náſzym uformowáć. Mnie ſię záś zdá ten naypotrzebnieyſzy, náktorym cardo vertitur dobrá poſpolitego: to ieſt. Co ſię też może znaydowáć mali, co może obeſſe; y co ználeść boni, coby prodeſſe mogło meliori eſſe Woiewodztwá náſzego? Tę in genere rzuciwſzy kweſtyą, alto judicio W. M. Pánow y Bráci, oraz efficaci remedio zoſtáwuię iey decyzyą; nie wątpiąc że junctis manibûs ráczey viribûs, zechcecie weſprzeć fortunę Oyczyzny, do czego wſzyſtkich nas obliguie Juſtitia legalis y Pietas in Patriam.

Propozycya pártykulárna Seymiku boni ordinis. Magnæ Importantiæ propozycya J. W. Jmści Páná Woiewody, niepodobna żeby czyich niemiáłá wzruſzyć viſcera; naprzod

przod ná kompáſſyá ſupra malignantem ſortem publicznego dobrá, áby per ſympaticam áffectionem káżdy Syn kocháiący Oyczyzny, niemiał czuć tey Mátki vulnera; á potym do obmyśláńia ſkutecznego lekárſtwá per ſana conſilia coraz ingraveſcenti malo. Ale ta w poſpolitośći rzucona propozycya, ieſt iákieś univerſale, ktore trzebá contrahere ad ſingularia mala, y im remedia, żebyśmy co mogli przez lauda náſze uchwalić y z konkludowáć. To záś ſamo żeby gruntowniey ſię ſtáło, trzebá à labefacto z gruntu fundamento tę zacząć repárácyą; alias naypięknieyſza obrad náſzych fabryka mole ſua ruet, álbo ią lada contradictionis ſpiritus łácwo obálić może. Ten záś fundáment nie inſzy być ſądzę, tylko integritatem Seymikow náſzych. Záczynamy w prawdzie piękne częſtokroć opus dobrá poſpolitego, ále coż? co iedna ręka ædificat kocháiącego boni publici, to druga manus deſtruit nieuważnego Libertyna, álbo záprywátnym intereſſem zelanta. Zaczym ſecuritas finis ſeymikowánia náſzego niech teraz będźie naypierwey in intentione, ábyśmy, ták temu iáko y inſzym Seymikom ná záwſze ſzczęśliwe obmyślili dokonánie.

Pro: Votum. 2. Nic fundámentálnieyſzego

 ná utrzymá-

na utrzymánie cáłey molem ták Oyczyzny iáko y bonum Woiewodztwá náſzego ſłyſzeć niemogłem, iáko gruntowna propozycya W. Jmści N. Na ktorey iáko in angulari lapide oſadza ſię wſzelkie dobro. Boć zgromádziliśmy ſię ná to konſultácyi náſzych mieyſce, iuż potylekroć, á żeby było forti brachio y mocną rádą weſprzeć do ruiny nákłonione ſzczęście náſze: rádziliśmy pro poſſe gdy tego exigencye rzeczy wyciągáły. Ale coż? cœpimus ædificare & non potuimus conſumare. Przez co prawie in proverbium y ludibrium poſtronnym narodom náſze Seymiki poſzły, gdy ie antonomaſticè zowią: magnum nihil. Zeby tedy więcey kongreſſa náſze nie były wieżą Babel, to ieſt confuſio labii unius, gdy Brat Bráterſkiego niewyrozumiawſzy głoſu y rácyi, czyni wſzyſtkich przez uporczywą kontrádykcyą Authores imperfecti operis: Naypotrzebnieyſza tedy rzecz być rozumiem obſtruere fontem omnis mali, y przy pierwſzym wſtępie prekáucyą uczynić zbáwienną, okryślić ſevero laudo Ruptores obrad náſzych: bo ináczey y ten Seymik periclitabitur, y ktoż wie czy finis coronabit opus ták potrzebne y pięknie záczęte.

Votum.

Votum. 3. Stoię in propoſito fundamento ták Seymiku tego, iáko y wſzelkich obrad náſzych, ktory że ná lodzie, álbo piaſku ſtoi, dla czego życzyłbym od niego záczać, áby media non fruſtrentur fine ſuo, iákośmy po tyle rázy z wielką Oyczyzny y Woiewodztwá melioris eſſe krzywdą doználi. Trudno ſię náprzod ſprzeciwić poſtronnym inſultácyom, ktore w náſzych ziázdách uſzczypliwe ále práwdziwe formuią illuzye, zádáiąc im: iż parturiunt montes & naſcitur ridiculus mus, kiedy ták publiczne ceremonialia náſzych Seymikow, ziázdy, nie mowię ſana conſilia, lecz práwie oracula, od ſynow kocháiących bonum publicum podáne ná wiátr idą. Trudno nie przyznáć, że u nas vox prætereaq; nihil, ieſteśmy Słowácy, ále nie ſłowni, cále de verbis quantumvis, ale de opere nihil; gdy ták długie ták potrzebne Woiewodztwá náſzego rády w ięzyku nie w ręku zawiſły. Zebyśmy tedy byli factoria verbi, dla czego życzyłbym ante omnia frenum imponere nie ták wolnym iák zbytkuiącym ięzykom w támowániu obrad náſzych.

Votum. 4. Godnych głow y tey korony pierwſzego czołá godne vota nie tylko

z mego

z mego akceptuię mieyſca, ále iáko Divina effata in communem Woiewodztwá náſzego ſortem zporządzone być uznaię. Ubolewamy Mośći Panowie in privatis colloquiis ná diſordinem, publicznego dobrá ruinę, ná invalidum legum auxilium, iż iak niegdy w Rzymſkiey Rzeczypoſpolitey według Salluſtyuſzá, ták y w náſzey *pro amore & pietate in Patriam vigent, licentia, ambitio, avaritia, largitio*; á nie pytamy ſię ktorey to Mátki ták ſzkodliwy partus? iż to diſcordia conſiliorum, omnis mali mater: Záczym po temu teraz czás, á żebyśmy ſemel pro ſemper tey dyſkordyi ukręciwſzy łeb, dla ktorey y maximæ res do tych czas dilabi muſiáły, de concordia głoſow y zdánia obmyślali, á przyrzekam, iż przy niey lubo parvæ res creſcent.

Votum. 5 Bárdzo to madra y chwalebna konſyderácya W.M.W.M. Pánow, iż reſpicitis fines Seymikow naſzych. Jákoż pierwſza to ludzkich ákcyi, ktorzy propter finem operantur, ieſt maxyma, aby antequàm initium tentent, exitum cogitent: bo ná coż ſię zda zácząć, czego do ſkutku trudno przywieść? cále ſię táki actus zda być otioſus. Do ktorego końcá ták te iáko y przyſzłe Seymi-

Seymikow náſzych obrady ſzczęśliwie przyprowádzić, iedyny obicem nam uprzątnąć trzebá, to ieſt nie ták liberum iáko licentioſum, bez żadney uwagi, bez rácyi, niepozwalam.

In contra Szláchcic. 1. Do tegoż to iuż rzeczy przychodzą M. Pánowie, że nám gęby zámykáć każą, y wolney Szláchcie, wolny głos, w ſtárodáwnym pozwalam, álbo niepozwálam ch(.. wydzieráć? Potym frenum języká náſzego M. Pánowie nieochybnie by nas oſiodłano, y dobrze uieżdżano, záczym *dum licet, in juſto ſubtrahe colla jugo*, poki tchu y języká ſtánie niepozwalam.

2. I ia proteſtor M. Pánowie przeciwko tym Pitagoreſom, ktorzy pálec ná gębę, chwałá Bogu że nie pięść, nam kłádą, ſilentium indicentis nákázuiąc wolnym głoſom. Mogli by ſami w język ſię ukąſić, álbo digito compeſcere labellum, á niżeli ták præjudicioſá złotey wolności conſilia głoſić.

3. Mości Pánowie cożby nam po językách było, gdyby nas tákie conſilia Sylencyaryuſzámi poczyniły: prawdziwie *in manibus talis linguæ mors* by byłá, nie życie wolności, gdyby iák mártwemu mowić ſię nie

godziło,

godziło, záczym poki życia iego, niepozwalam.

Pro: Votum. 6. J. W. *W.* M. W. M. Pánowie y Brácia. Ponieważ náprzod Páná náſzego Miłościwego łáſká pozwoliłá nam Seymiku Boni Ordinis, ábyśmy ad idem Fratres ſię zgromádziwſzy o porządku y cáłości Woiewodztwá náſzego obmyślali. Ná ktorym fundámencie mądrą (bo more ſuo) gruntowną y potrzebną do tey materyi záſadził J. *W.* Jmość P. Woiewodá kwęſtyą: co też znáyduie ſię mali? co może obeſſe, y coby znáydowáć mogło boni, coby mogło prodeſſe meliori eſſe Woiewodztwa náſzego. Tę záś ſamę universalem chyba ten è medio consiliorum rugowáć zechce, ktory obeſſe nie prodeſſe zamyślá dobru poſpolitemu. Że záś co naybárdziey obeſt temuż dobru, to ieſt ſtudioſa niektorych licentia w rwániu Seymikow perſpicaci mente upátrzył y ná oko wytchnął W. Jmść Pan N. trudno contra ſolem loqui. Bo coż być może śmiertelnieyſzego, iáko gdy Pácyent ſalutare recipe od ſiebie odrzuca, álbo znieść niemoże? ták co fatálnieyſzego, iáko gdy peccantes humores in Corpore Oyczyzny álbo Woiewodztwá, humorowáte subjecta

nauſeant

nauseant in sanis consiliis? Chcieymy ieno Mości Pánowie ratione vivere & non affectu, ná stronę odłożywszy prywátne interessa, dla ktorych częstokroć zelus Domus nostræ nas comedit, do zębow się o nie uiádáiąc pod pokrywką dobrá pospolitego; chcieymy prywatne dissidencye emulacye pod rády publiczne nie podszywać, bo záwsze *privata simultas posthabenda est Reipublicæ commodis*; á dopiero uznamy, iák to szkodowáło Woiewodztwo w rwániu Seymikow; á iáko profitowáć może przy ich cáłości. Z tym iednák protestor in facie cáłego *W*oiewodztwá, iż broń Boże, żebym miał cokolwiek detrahere wolnym głosom y liberum veto W. M. *Pánow* y Bráci, przez co bym się stał injurius złotey wolności. Wiem pochwałę u Horácyusza, że *vir bonus, qui consulta Patrum, qui leges juraq; servat*, záczym niechciałbym y ná páznogieć ustąpić od státutow y trybu powinnego Seymikowánia, ále też exleges trudno mi cierpieć, u ktorych czy pozwalam, czy niepozwalam zda się blictri. Rozumiem, iż się tu nieznaydzie táki Frater turbo, ktoryby miał zdrowe rády swoim támowáć niepozwalam, álbo verbô placet szkodliwe potwierdzáć

consilia,

consiliá, przez coby się in caput hostis stał Oyczyznie. Záczym iáko primò verò usiłowáłem, ták y teraz iedynie to mam in votis, áby certa lege vallare abyssos, okryślić tę przepáść dobrá pospolitego, to iest nieuważne niepozwalam.

Votum. 7. J. W. W. M. W. M. Pánowie y Brácia, ktoby chciał Szláchecki wolne niepozwalam labefactare, y de valore cokolwiek uyimuiac, læderet pupillam wolności nászey, ktora iedynie ieszcze prospicit cáłey Oyczyznie nászey. Nátym iednym słowie stoi Polska libertas, zá ktorego zámilczeniem álbo nieusłuchaniem pewna idzie niewola; boć prawdziwie *servitutis genus est, quæ quis sentiat, non dicere*, pozwolić álbo niepozwolić według swego zdánia y woli, to oraz liberi arbitrii od Bogá dánego sobie, oraz libertatis iedyny skutek y dokument; è contra zaś to chcieć támowáć, iest pierwszy wstęp do niewoli. Zaczym in suo robore to zbáwienne słowo áby záchowáne było, sacrosanctè tego przestrzegáć potrzebá.

Ze zaś in antecessum godne vota J. W. W. W. M. W. M. *Pánow* y Bráci chcą nie znosić, ále tylko korrekturę uczynić tego

słowa

słowá niepozwalam, ktore wprawdzie częstokroć więcey sobie pozwala, niż libertas káże. Záczym niewątpię: iż zechcecie W. M. Pánowie y Brácia te mende emendare, ieżeli się ktore znayduią w tym słowie: y quis modus poprawienia tych errorow bez nárußenia istoty y cáłości wolnego głosu, álbo nie pozwalam, posłucháć. Ja się záś z tym protestuię: że pierwßy ne minimum jota dam ubliżyć powinney wolności Seymikowánia nászego.

Votum. 8. Ponieważ zgoda W. M. Pánow, áby in medium wyprowadzić absurda, ktore się pod piękną posturą wolnego niepozwalam udáią, chętnie to onus ná siebie biorę. Czyliż to nie śmiertelna koßula pod tym płászczykiem liberi veto ná utratę wolności y Oyczyzny náßey? ktorą lada venalis anima, niebaczny synußyć iey może. Niechby w nayciężßych terminách potrzebowáłá Oyczyzna zdrowey rády, ná ktorey wßystkie stoią Páństwá, niechbysię nayskutecznieyße obmyslili remedia, iedno nieuważne przekupione niepozwalam, to zniszczy. Jákośmy się lucalenter y przysłucháli, y włásną experyencyą przypátrzyli z nieznośną ták Rzeczypospolitey,

iáko

iáko y Wôiewodztwa ruina. Pod tą Máſzkárką, drápieſtwá ták cáłego *Páńſtwá*, iáko y Woiewodztw máią ſwoię immunitatem, bo adminiſtri ták ſkarbu koronnego iáko też pártykulárnego Woiewodztwá, unikaiąc rátionem villicationis ſuæ, rwą Seymy, rwą Seymiki. Przez to niedochodzą Legácye, Poſelſtwá, Deputácye, à perconſequens báć ſię trzebá żeby generalne obrády około Oyczyzny, Trybunał koronny, z gruntu nieupadły. Tym niepozwalam foventur dyſſenſsye, zawziętości między Synámi Oyczyzny, ſkryte máchinácye przewrotnych głow, ſzkodliwe Rzeczypoſpolitey táią ſię fakcye; á tego złego, iedno słowo, niepozwalam ieſt, cauſa inſtrumentalis. Záczym W. M. *Páńſtwu* y Bráci incumbit, ábyście primævam inſtitutionem hujus liberæ vocis chcieli utrzymáć á nie dáli abuti tey ſignifikácyi. Mnie ieſzcze zoſtáie tym inkonweniencyom efficax obmyślić remedium, to záś bydź ſądzę præſentiſſimum. Aby lubo liberum veto niepozwáláiącego ná iákie conſilium głoſu, przecięż żádnego waloru y ákceptácyi ná Seymikách niemiało; ktore in fundamento gruntowney rácyi wſpieráć ſię nie będzie: boć ſłucháć tego,

ktoremu

ktoremu álbo ſenſus prævertit czyli pervertit rationem, álbo ſáma licentia ieſt przyczyną, álbo też cudza mammona iákiego Intereſſanta corrupit rationem; było by to participare in crimine, iedno, co amenti obedire, y przez to approbare ſcelera.

Votum. 9. Nie wiem: czemuby ſię podobáć nam nie miało to medium ſapienter obmyślone od Jmśći ná utrzymanie obrad náſzych; ábyśmy náſzego, niepozwalam, gruntowną popieráli rácyą, boć gádáć tylko, á nie rationari, papugom, álbo ſrokom przyzwoitſza, nie ludziom. Ponieważ fundámentalna według Manliuſza *neq; decipitur ratio neq; decipit unquam,* toć ſłuſzna áby konſultácyom náſzym nieomylna byłá reguła. Do tego wſzak rátioni ſervire libertas eſt: toć gdy nie ſam tylko głos, ále y rácya kończyć álbo rwáć Seymiki náſze będzie, dokument to będzie wolnośći, nie præjudicium. Záczym zda mi ſię ſalvo judicio meliori J. W. *W.* W. M. Pánow y Bráci, áby lubo negativum argumentum, liberi veto miało po ſobie racyą, ponieważ tak malignantis ieſt naturæ, iż poſitivis in contra argumentis wſzelką támuie activitatem. Tá záś rácya niech ad trutinam idzie cáłego Seymiku,

miku, y ieżeli in libra judicii rycerſkiego kołá ſwoie mieć będzie pondus, niech ma y wálor, ieżeli záś invenietur minùs habens z práwa y fundámentálney práwdy, cále tá-kiey rácyi y bez ſłuſzney rácyi tákiego nie ſłucháć niepozwalam, bo ináczey do teyby nieſzczęśliwości Polſka náſza przyſzła, co y Rzymſka niegdy demokracya, gdy *unus ſolusq; cenſebat, ut ſequerentur omnes, quod omnes improbarent*. Ráczey ieden ſens ſwoy conformet wſzyſtkim, á niżeli wſzyſcy ie-dnego bez rácyi ſłucháć máią. Inquantum by záś uporczywie ſtał kto przy tákim nie-pozwalam, táki nie tylko non audiendus, ále iáko convulſor legum, libertatis, y rozu-mney rády, in caput hoſtis od tąd niech będzie.

In contra Votum. 1. A coż to Mości Pá-nowie ſię dzieie? czyliż to fas & jura ſinunt, áby Brát Szláchcic z wolnym ſwoim głoſem ſzedł na examen? dáwno chwałá Bogu eva-cuavimus ea, quæ erant parvuli, przeſtaliśmy bydź żakámi. Proſzę per quam regulam ſtatutu koronnego, ma wolny głos liberi veto pość ná inqwizycye, czyli tortury, kto? iáko? co? dla czego nie pozwala? á w re-ſzcie dość rácyi wolnemu Szláchcicowi: ſic volo, ſtat pro ratione voluntas. *Votum*

Votum. 2. J. W. W. M. W. Pánowie y Brácia. Uważáiąc przedśięwzięty ſtatum quæſtionis, ledwie nie inter malleum & incudem zoſtaiemy; czyli bowiem in antiquo ſtatu liberum veto zoſtáwiemy? wyliczone y właſną doznáne experyencyą inconvenientiá cierpieć by nam trzeba, czyli go reſtringemus? nie mnieyſze zátym by poſzły abſurda. Przecięż ex duobus malis eligendo minus, y in dubiis, oſobliwie gdzie idzie o dobro poſpolite, ták Woiewodztwá, iáko, y Oyczyzny, tutiorem ſequendo partem, życzyłbym żadnego nie czynić præjudicium libero veto Bráci Szláchty. Boć daleko mniey ſzkodzi, kto ſzkodzi negativè, á niżeli poſitivè. Záś przewrotnych, á ſubtelnych głow pernitioſa conſilia łácwo by, czego by tylko chciáły, dokázuiąc, zwyciężyły iednym rázem ſuá malignitate, wſzyſtkie abſurda, z wolnego nie pozwalam pochodzące. Jeżeli bowiem przy omnem libertatem Seymikowánia periclitatur wolność náſzá, coż dopiero, gdyby gębę zátkano wolnemu nie pozwalam? łácwoby potym y zá kárk nas wzięto. A do tego velle ſuum cuiq; eſt, nec votò vivitur uno: iáko Bog, ták y Oyczyzna náſzá zoſtáwiłá káżdego z

nas in manu consilii sui, y zá coż wolne zdanie náſze mamy pod cudze widzi mi ſię, álbo krytyczna poddáwáć censurę náſze rácye? w tey mierze trzymam z Quinktylianem: iż coácto libertas, genus ſervitutis eſt. Więc Mości Pánowie iáko moribûs antiquîs res ſtabat Romana virîſq; ták, żeby przy cáłości ſzczęście *Woiewodztwá* y Oyczyzny utrzymáć, nie wnośmy tych novitates, według dáwnego trybu, niech Seymiki Seymikámi będą.

Votum. 3. Tęż ſamę wnoſzę konſeqwencyą ex antecedenti reſtrykcyi liberi veto, ktorą wydemonſtrował Jmść P. N. iż zá uſtániem głoſu wolnego, cáleby iuż requiem ſpiewáć wolności trzebá. Smiertelna to bowiem, iáko in humano, ták y Reipublicæ corpore, gdy mowę zámyka. A zá tym Mości Pánowie, iáko ſemper juſtus peccandi prætextus eſt, ták y ten prætext utrzymánia obrad Seymikow náſzych przez ukrocenie wolnego nie pozwalam, wiedzieć trzebá, iż ieſt wielkie bez práwie wolności Polſkiey. Záczym ta perverſitas w Seymikowániu, żeby nie była magnus infelicitatis artifex, áni nominetur więcey.

Pro; Votum. 10. Cále przyznam ſię, do-

cieć

ciec nie mogę, quæ consequentia z ukrocenia, nie ták wolnego, iák swawolnego niepozwalam, wnosić się może iákiekolwiek præjudicium libertati. Chyba że to teraz libertas iedno iest, co y licentia? á przecię wolności Polskiey non omnia quæ lubent, licent & expediunt; ále uważáć y przestrzegác trzebá, quid moneant leges, ktore intantum złotey nam wolności pozwáláią, inquantum in sortem Oyczyzny, in bonum esse Woiewodztw, mieliśmy iey záżywáć. Ale to, jurgeltowe subjecta nie tak w swoich głosach publicznego szczęścia, iáko dzwięku workowego upátruią, że nie tylko same chcą milczeć, ále wszystkim obradom silentium przez przekupione niepozwalam nákázuią, aurum silens dokázuie. Cáleby trzeba teraz z Propercyuszem żalić się, iż *auro pulsa fides, auro venalia jura, aurum lex sequitur, nec sine lege pudor.* Gdy przez tákie venales animas osycha na zdrowych rádách Woiewodztwo, wolność bierze krzywda dobrá pospolitego, á prywátni interessanci tryumfuią: á przecię ieżeli zá pogáńskich Owidyuszá czásow, dopieroż teraz być by powinno *turpè reos emptâ defendere linguâ.*

 Szláchcic.

Szlachcic. Ják to Wielmożni Ichmość przezorni ostrowidzowie. Festucam widzą in oculo fratris ubogiego Szlachcica, á ná trabem swoich korrupcyi kretami zostáli. Porachuymy ieno się Mości Pánowie z szkátułámi, á náprzod z sumnieniem: iáko pełne są dla utrzymánia cudzych interessow, cudzego, á nie groszá, ále tysiącow. Ták to widzę: nie tylko práwa, ále iuż y Seymiki iáko paięczyna, bak się przebiia, á ná muchę winá. Záczym Mości Pánowie życzyłbym, żeby kocieł gárcowi, w tey mierze nie przyganiał, gdy obay smolą.

Szláchcic. Mości Pánowie zá násze myto ieszcze nas pobito. My według áffektácyi *W*ászeci mego *M*ościom Páństwá utrzymuiemy ná Seymikách ich interessa, co prawda nie grzech: y zá toż ná nas samych crucifige? że Brat Szláchcic weźmie iáki czerwony álbo bity, á czyli nie dignus operarius mercede? boli to gárło gádáć dármo. Jeżeli zás ta korrupcya vergit in nocumentum obrad Seymikowych y dobrá pospolitego? ruit to scelus ná Wielmożnych Ichmościow, iáko ná Authores iego; nie dáwáć korrupcyi, á Brat Szláchcic bráć iey nie będzie. Zás ieżeli nie głupi co dáie, dopieroż

mądry,

mądry, co bierze. Záczym ponieważ mutua relatio tego kryminału, życzyłbym y nam, y sobie dáć pokoy, bo kto w piecu lęga, niech drugiego ożogiem nie śiąga.

Szláchcic; Mos Pánię Brácie, Wielmożni Ichmość, ták to, widzę, teraz nas okrzyknęli, iák u Ezopá wilk báraná, báránie nie mąć wody.

Contra Votum. 4. Trudnoć w prawdzie nie przyznáć, iż liberum veto częstokroć degenerat in licentiam, y ruinę iáko zdrowey rády, ták przeszkodę boni publici. Prawda, że in ore piscis muti y sobie y komu inszemu cyt nakázuiącego znalazłby nie raz ftaterem: áleć to commune malum ták rwiących, iáko y utrzymuiących Seymiki nász Interessantow. Jáko zá czásow Helego, ták widzę, y tymi láty pretiosus sermo, wolnego głosu czy nie pozwaláiącego ná nic, czyli promowuiącego cudze interessa. Wcale teraz nummus vincit; munus regnat. Zeby zás temu zábieżeć y obicem ponere, áby post aurum non abeant tácy stypendyáryuszowie, sposobu nie widzę, chybá iedyną z sámey Ewángelyi pochwałę; *quis est hic? & laudabimus eum*. Insze zás ktorekolwiek z wolnego niepozwalam redundant ná dobre

pospolite inconvenientia, moim zdániem lepieyby cierpieć, á niżeli eradicare te zizania z niebespieczeństwem wykorzenienia oraz y wybornego ziárna wolności szlácheckiey.

Votum. 5. Godney reflexyi Jmści Paná N. y ia z mego mieysca podpisuię: iż dáleko bespieczniey iuż nam zwyczayne cierpieć mala, á niżeli nowa wszczynáć tempestatem. To się to teraz prawdzi, co y zá Márcyálisza było: *nunc & damna juvant, sunt ipsa pericula magni;* iż lubo poniekąd szkodliwe in suo abusu wolne nie pozwalam, przecięż to malum, iż iest necessarium, trzebá go ferre, ále nie znosić, ktorego iákikolwiek uszczerbek pewna by był utratą wolności nászey.

Pro: Votum. 11. Jużci wątpię Mośći Pánowie, áby większa być mogła niewola, iáko gdy iedno bez rácyi nie pozwalam wszystkim nam gęby zátyká, y rozumne głowy y zdánia captivat in obsequium sobie. Cále się obawiáć post has præmissas Cyceronowey nam trzebá sequeli, áby ta extrema libertatis licentia, extremæ servitutis nie byłá principium. I ledwie by nie lepsza była rozumnych rozkázow słucháć, niż wolnego bez rácyi głosu. Boć według Dyona: multo

pejus

pejus eſt, cum omnia licent omnibus, quàm cùm nihil.

Contra Votum. 6. Mośćiánie N. widzę: że iáko nullum ſine authoramento malum eſt, ták y niewola umyślona ná wolne głoſy náſze zabiera authoritatem od oſoby W. M. Páná, ále przyrzekam, że nie damy ſię ciągnąć zá ięzyki, gdy inutilis quæſtio, y pernitioſa Oyczyznie ſolvi powinna ſilentiô przez liberum veto.

Votum. 7. Oświádczam ſię Mośći Pánowie: że miłość wolnośći iáko u mnie ieſt ratione valentior omni: ták życzyłbym bráterſkim ſercom gruntownego przy niey ſtátku: boć *juſtum, & tenacem propoſiti virum non civium ardor prava jubentium mente quatit ſolida.*

Votum. 8. Znáć nam ſię trzebá Mośći *Pánowie* ná tych liſach farbowánych, czyli in veſtimentis ovium ná lupos rapaces, ktorzy pod publicznych obrad potrzebą, y niby licencyą wolnego niepozwalam, chcą nas w niewoli podáć pazury: zaczym iednoſtaynym ich okrzykniymy głoſem: nie pozwalam.

Votum. 9. Ani pro, ani contra, więcey chcę ſłucháć propozycyi w tey materyi, bo widzę,

widzę: że ſub dulci melle venena latent.

Marſzałek. Caleć ultra expectationem meam, iuż widzę, ad extrema przychodzi záczęty pod moią láſką ten Goſpodárſki Seymik, ktory ták nágle á ciężkie iuż biorą konwulſye. Zyczyłemci w prawdźie y ſobie tego ſzczęściá, żeby był zá moią dyſpozycyą feliciter dokonał, ále bárdziey bono publico, żeby było ták nie oſierociáło bez żadnego conſilium in miſerabili ſtatu zoſtáwione. Jáć ex parte przypiſuię niedoli moiey, iż nie umiałem moderari contradictionis ſpiritus, áby były tey niewſzczynáły burzy. Ale propter quem tempeſtas hæc? ták ſzkodliwa fortunie Woiewodztwá náſzego, ipſe viderit. Boć kiedy temu boni ordinis Seymikowi nie pozwolemy ſzczęśliwego dokonánia, czegoż ſię w *W*oiewodztwie ſpodziewáć? tylko piekłá, gdy nullus ordo będźie, ſed ſempiternus horror. Więc Mości Pánowie præſtaret motos componere fluctus, áby po tey burzy pogodnieyſza obradom publicznym záiáśniáłá chwila.

Votum 1, wnoſzace nowa illácyą. J. W. M. Pánowie y Brácia. Ponieważ podane medium ad melius eſſe Woiewodztwá náſzego; to ieſt utrzymánie Seymikow przez okrze-

ſanie

ſanie liberi veto, nie ieſt ſubſtancyá teráznieyſzego Seymiku, ále tylko accidens, toć ſine corruptione iego poteſt abeſſe vel adeſſe. Chociaż tedy per omiſſionem liberam, czyli coactam zaniechámy tę máteryą strony, zbyt licentioſum náſzego nie pozwálam; ieſzcze nie ſchodzi in aliis mediis, ktore ad meliorem ſtatum przywieść mogą Woiewodztwo náſze. Záczym iáko zoſtáie ieſzcze in ſuo vigore nigdy pro condigno niewychwalona kweſtya od J. W. J. Paná *Woiewody* rzucona, co ſię znayduie, co może obeſſe, álbo coby mogło prodeſſe, meliori eſſe Woiewodztwá, ták zoſtáie ieſzcze obfity campus konſultácyom náſzym.

Márſzáłek. Jedynieć ták ſzczęśliwych czáſow życzyć nam ſobie trzebá, áby ſię o náſzych Seymikowániách prawdzić dána czáſom Homera mogłá pochwała: haud unquam nos conſilium, neq; curia dictis audivit pugnare animo, ſed ſemper eodem & ſentire eadem, atq; eadem decernere vidit. Boć iáko człowieká iedynie zábiiá diſtemperies y pugna humorow, ták ná corpus Oyczyzny y Woiewodztwá nic byc nie może fatalnieyſzego, iáko humorowátá niezgoda. Tym ſpoſobem regnum in ſe

divisum

divifum defolatur, tym, nie tylko Oyczyznie viri rixæ & difcordiæ, ále y własnemuż væ fabrykuią fzczęściu. A záczym z tad záczynam votum moie, quâ finis erat głofow Bráterfkich, áby fię w fwoich kontrádykcyách chciały ufpokoić, á ná iedno nolle álbo velle fię zgodziły. Boć cui fini y náfze ziázdy, kofzta, fatygi? oto parturiunt montes, à nafcitur ridiculus mus, śmiechu godna máterya.

Votum. 2. Ponieważ iedyny ten Leo in via záftępuie, y nie pozwala dálfzego curfum Seymikowánia náfzego, to ieft okrzefanie liberi veto, toć według godney illácyi Jmści Páná N. lepiey by go pominać, á niżeli dáley drażnić. Záczym moiá rádá odftąpmy od tey máteryi, á záprzed fię weźmiemy łácwieyfzą viam obrádom náfzym, ktorabyśmy ad exoptatum finem Seymiku fzczęśliwie przyfzli.

Márfzáłek. Już że Mości Pánowie cále dofzłá fublewácya interdyktu włożonego ná Seymik náfz? od famychże *W.* M. Pánow, czy przywrocona activitas, ktora in fufpenfo przez nieiáki czás zoftáwáłá, czyli nie? chcę iednoftáynym głofem edoceri.

Szláchcic. Stante conditione podáney

od

od Jmści N. zgoda ná kontynuacyą Seymiku.

Márſzáłek, Ponieważ W. M. Pánowie iuż direxiſtis aſpera in vias planas, y liberum paſſum dáliście obradom náſzym, áby dáley in ſuo curſu proſperè procedant. Więc przyſtępuię do reaſſumpcyi Seymiku náſzego; y czekam rozkazow Bráterſkich, rychło laſce Márſzałkowſkiey annuere każą votom ſwoim.

Propozycya druga Seymiku boni Ordinis. Ták uniwerſału oblokwencyi, iáko y rzuconey z początku kweſtyi inſiſtendo, toby nam trzebá przez conſilia przezorne proſpicere, á żeby, ponieważ Seymik ieſt boni Ordinis, wſzyſtkie naprzod uprzątnąć obſtaculum bono publico, á potym zbáwienne remedia obmyślić, krore by ſkuteczne medium były ad hunc finem: á tákie zdami ſię być ſubſequens. Dał nam P. Bog Mości Pánowie práwie terram promiſſam zá Oyczyznę, Polſkę náſzę, mamy w náſzey ziemi nieprzebrány theſaurum abſconditum in agro, złote urodzáie, y żniwo, nie tylko melle & lacte, ále ták we wſzyſtko opływámy, iż oprocz właſney ſubſiſtentiam, możemy, iákoż dyſpergimus cum ſole manus, używczáiąc

cżáiąc cudzym kráiom ták victum iáko y amictum. Coż ſię przecię dzieie? że mercenarii naśi y przekupniowie abundant panibûs, u nas częſtokroć głody, gdy u nich gody, w więkſzym widziemy ſzczęściu te kráie, ktore od nas emendicatô pane żyią, niżeli Páńſtwo náſze. Cáła tego widzę rácya, iż nie tylko ná zbyciu ieſt u nas to ſzczęście, ále go ſami wypychamy z domow náſzych, gdy álbo zá gránice náſze merciinonia, álbo do pogránicznych portow wywoziemy. Przez co wielkie detrimentum fortunom náſzym: nie ták bowiem tantum pro tanto przedáiemy, iáko diſſipamus ſubſtantiam, zá co, zá to przepycháiąc. Chcieymy ieno Mości Pánowie fortunam reverentiùs mieć náſzę, załóżmy w Kázimierzu y po inſzych portowych miáſteczkách depoſitoria náſzym kupiom moribûs antiquîs. Niech Gdáńſzczánie y Cudzoziemcy iáko przedtym, nam ſię kłániáią, á áſſekuruię, że oni nie groſzem táńſi, á my droſzſi będziemy. Ten rzuciwſzy projekt meliori judicio J. W. W. W. M. Pánow, czekám decyzyi w tym punkcie, wiedząc: że quiſq; Patrem Civemq; gerit boni publici y ſwego.

Pro: Votum, 2. Rozumiem: że niemaſz

tákiego,

tákiego, ktoryby publicæ calámitatis cięża-
rem przyciśniony, miał to sobie za leve o-
nus, dopieroż za svave jugum; komuby miá-
ła smakowáć mizerya, chybaby zbyt cathó-
lici był ventriculi. Ze záś undiq; nas dura
in rebus premit egestas, experyencya káżde-
go uczy, kiedy nie tylko publicum ærarium
skárbu koronnego, ále y prywatnych oby-
watelow lamuzy, szkatuły otworem stoią,
á currens moneta áż w cudze Páństwá zá
gránice wyszłá. Ledwieby się wrocić nie-
powinny, iuż nie ołowne, álbo żelazne, iáko
ráczey skorzáne wieki, áby iáko przed láty
zá Przemysłáwá w Polszce nászey ze skory
bito pieniadze, ponieważ argentum & au-
rum non est nobis. Záczym w tey potrze-
bie mądrey trzebá duszy, ábyśmy efficaci
remedio, rebus mogli succurrere lapsis, ták
Woiewodztwá nászego, iáko y cáłey Oy-
czyzny: præsentius záś nie widzę, iáko po-
dáne od Jmści N. żeby żádne mercimonia
zá granice nie wywozić. Ale záłożmy zbo-
żu, wełnie, wołom, y inszym mercibus swoie
emporia, ktoremi żywiemy y odziewámy
pográniczne Páństwá, á uczyniemy to, że
illâ viâ, ktora z Polski wyszła, wroci się for-
tuna.

Votum.

Votum. 3. Wiedząc: że tantundem valet ſentire per ſe, & alteri bonam ſententiam dicenti accedere, záczym wielkie zdánie J. *W.* Jmści Páná Woiewody moim in præſens zdániem roboruię. *Piſzę* ſię ná to, áby żádnych defluitácyi, exportácyi, zá gránice náſze nie miały mercimonia, z ktoremi oraz fortuna cáłey Oyczyzny y nas wſzyſtkich zá gránice wychodzi. Obeyrzyimyno ſię ná poſtronnych facta Principum, ktore nie tylko ſą admiranda, ále też imitanda, iáko ſwoie kupie intra viſcera regnorum utrzymuią, przez co ludność miaſtom, ſkárbowi intratę, Páńſtwom ſwoim przynoſzą pretium. Godziłoby ſię w tey mierze oddáć talionem cudzoziemſkim rządom, áby od tąd záieżdzaiąc po mercimonia do Polſki, ták, iák *Polácy* do tąd w ich Páńſtwách, ták oni od tąd płácili ákcyzy, cłá, według náſzey kupowáli y przedáwali taxy, á ták, y ſkárb koronny, y krolewſkie komory, cudzoziemſkimby ſię, miáſtá, miáſteczka, wſie, zápomogły groſzem. Jákoż widzieć dáleko w lepſzym pierzu te poſſeſſye, w ktorych láda tárgi, álbo iármárki bywáią; dopieroż coby ſię zá aurea meſſis Polſzce náſzey otworzyłá? gdyby publiczne założono

żono ták poſtronnym, iáko y Polſkim kupiom emporia. Dla czego życzyłbym y ia intra limites gránic *Woiewodztwá*, publico laudo zátámowáć præjudicioſam fortunom náſzym, y bono publico exportácya wſzelkich towarow.

Votum. 4. Do tych ták gruntownych rácyi iedyną przydáię, o ktorey y mowić pacificè nie mogę. Czyliż, to ſervile, ktore gravat libera corda jugum, dáley cierpieć będziemy Pánow Gdáńſzczanow? áby inpingvati, incraſſati chlebem náſzym dáley y ſłuſzności y honorowi w tey mierze Polſkiemu recalcitrent. Wſzak nec fas nec jura ſinunt, áby kupiec według ſwoiey, nie przedaiącego płácił, woli, ktory ſobie záwſze bonus á iemu nequam. A przecięż to czyni Gdáńſk z námi, gdy táxy według ſwego awántáżu ná zboże y inſze mercimonia á z oczywiſtą náſzą krzywdą formuie. Y lubo ná czás podáie ſię pretium, iednák to tylko illicium bywa defluitácyi náſtępuiacey, ná ktorą ponętę Polakow iák dudkow łowi, y z nich dobrze ſię obłáwia. Widzieć proſzę Gdańſk, wielu w nim neq; laborant, neq; nent, á ledwie ktory Senator, dopieroż Brat Szláchcic, co do appárencyi fortuny,

M ſimilis

ſimilis im in gloria, co wſzyſtko ieſt labor manuum noſtrarum. Coż nam po tych niepotrzebnych koſztách? ktore łożemy ná ſpuſzczánie zboż náſzych? w poddánych y páńſzczyznie detrimentum, w leguminách prożna ſtráwa, w budowániu ſzkut, dubaſow, dáremna expenſa, periculum zátonienia, á ieſzcze ná mieyſcu álbo proſić ſię trzebá áby kupiono, álbo zá co záto przepchnąć. Nie lepieyże te wſzyſtkie ſtárania złożyć ná Pánow Gdáńſzczánow, álbo Cudzoziemcow; á żeby oni powoli náſzey ſkákáli. A pewnie złożemy, ieżeli oni do nas po chleb záieżdząć będą, nie my do nich z chlebem. Záczym upraſzam w tey illácyi o verbum placet.

Contra Votum. 1. Nie mogę magnum non adorare oraculum Wielmożnych W. M. Pánow, ktorzy pro bono publico ták Woiewodztwá náſzego, iáko y właſneyże intráty, iák drugi ſtáwácie pro Troja Apollo, podáiąc medium, iákimby do ſiebie przyść mogło ſzczęście náſze. Przyznam ſię: żebym niechciał ſpirare contra ventos ták zbáwiennego nátchnienia, tylko że ſervitutis quoddam genus eſt, ſi quis ſentiat, quæ non dicat, y ná tym Seymikowánia placu ſuum cuiq;

velle

velle est, nec voto vivitur uno, záczym bonâ veniâ godnego zdánia, nie pozwalam ná zátámowánie wolney exportácyi náſzych towárow, zá gránice. Bo w co ſię obroci palmaris owa gloria Polſki naſzey, ktora do tychczás zwałá ſię y byłá totius Europæ Ægyptus, meſſis regnorum, horreum exterorum. Dawna to praxis żeśmy ultro poſtronne żywili y odziewáli kráie. Ták zá Jágełłá do ſamego Konſtántynopola Polſkie przez czarne morze tranſportowáły ſię prowiánty. Ták w Roku 1590. Tuſcya, Genuenczykowie, Rzym ſám, náſzym ożywiony poſiłkiem, iáko w Boterze káżdy ſię może doczytáć, ku náſzey żyli chwale. A do tego podobnaż ieſt? áby między námi, y ſamſiedzwem ſpolne uſtáwáły commercia, było by to nie ták zbogácić Woiewodztwo, iáko ráczey extenuare. A zkąd ná ták liczne expenſy zábieráć mámy percepty? ieżeli nie á vicinia, w ktorey ręku wſzyſtkie náſze intráty. Zátámowáć laudo publico zá gránice Woiewodztwá wolną drogę, było by iedno, co auri obſtruere venam, zárzucić aurifodynę. Gdyby, czyli Gdáńſk, czyli pogránicza ná wytrzymáną z námi poſzły,

w coby śię doroczne obrociły krescencye, w co obory y owczárnie? gębá tego nászá nie przeie. Záczym powtornie nie pozwalam ná to medium, iáko injurium bono honesto & utili.

Votum. Do tego pondus rationum Jmści P. N. nie mnieyszy szkrupuł przydáię, to iest złotey wolności wáloru nie małą uymę przez zátamowánie wolney przedaży mercimoniorum, gdzie, iáko, kiedy y komu śię podoba. Daymy to: żebyśmy cum majore fructu profitowáli z krescencyi nászych, albo Inwentárzow tym sposobem: ále coż? przeważa to wszystko libertas, áby sobie gospodarz według swego beneplacitum, y exygencyi domowych interessow, ktore ad universalem & unam regulam reduci niemogą, mogł dysponowáć. Insuper nie trzebá nam pro norma & præcepto stáwiáć cudzoziemskie praxes, ktorym insita est in natura & libertate lex swoiey woli, á zátym tákie dopuszczáć prohibet contraria. Byłá byto oprocz wolności uymy tá Monárchickiego rzadu imitatio affectata, że absolut w swoich páństwách, poddánych ták circumscribit, więc y in Regno libero ták być powinno? ciężka ex his præmissis y concessis

idzie

idzie konſekwencya. Jeżeli gdzie, to tu argumentum á pari konkludowáć niepowinno. Wierzcie mi W. *M.* Pánowie, że tá rządow kompárácya, káżdemu ſynowi wolności ieſt, álbo być má odioſa. A do tego, y po te czáſy w Cudzoziemſkich Páńſtwách widziemy: iáko mercator per mare per terras y ná cudze záieżdża granicè, czego ſię y pod naſzym nápatrzyć Gdáńſkiem; záczym choć in ſervitute ta pozwolona wolność, y nám liberum paſſum otwiera. Toć wolno być powinno Szláchcicowi wolnemu przedáwáć wſzędzie, honeſtum lucrum ſzukáiąc z prácy rąk ſwoich. Więc z tych rácyi ná przeciwne temu vota nie pozwalam.

Pro: Votum. 5. Godnáć ieſt reflexya w prawdzie Jmści Páná in fundamento libertatis oſadzona, tylko że multum probat. Tym argumentem Jmść moy wielce *M.* Pan powinienby poznośić wſzyſtkie ſtatuta Regni, konſtytucye, práwá, dekreta koronne, bo te reſtringunt záwſze wolność Polſką, y certà lege określaią. Trzebá annihilare lauda Seymikowe, kontrákty, y cokolwiek może quoquo modo wolność ludzką obligowáć. Tą rácyą Herezyárſcy Libertyni,

śluby náwet, propoſita znieść uſiłuią, iż præjudicant libertati. Zaczym Mos Pánowie trzebá tę májorkę dobrze roztrząſnąć. Práwda że ab extrinſeco determinácya, dopieroż gwałtowna koakcya in anteceſſum poprzedzaiąca wolną determinacyą woli ludzkiey, ieſt præjudiciosa libertati. Przecięż ex ſuppoſitione conſequente dobrowolney elekcyi do czego mieć obligácyą, álbo ią ſobie uczynić nie præjudicium, ále y owſzem liberum ieſt exercitium. Záczym gdy ſię przez wolne głoſy zgodziemy ná utrzymánie mercimoniorum w gránicách Woiewodztwá; tákie laudum, nie tylko że chwalebne, że profituiące, będzie, ále inſuper liberrimum: ná ktore z mieyſcá mego upráſzam o zgodę.

Contra Votum 3 Akceptuię tę explikácyą ták liberi arbitrii, iáko y wolności Polſkiey, ná ktorey fundámencie tylko to in contra godney illácyi Jmści Páná N. wnioſę. Iż ieżeli włáſna determinacya żadnego nie czyni præjudicium wolności, ále tylko cudza ab extrinſeco determinácya; proſzę czyżby nie ſzáloney wolności było exercitium dobrowolnie kłáść ná ſię kaydány? y pozwáláć byłá wolnością? Práwdáć to Mości Pánowie:

wie: iż możemy się przez konstytucye Seymowe, lauda seymikowe obligowáć, ták iáko y liberum arbitrium częstokroć wiążemy ślubámi, propozytámi, bez żadney iego lezyi. Przecięż iáko in re illicita zá nic votum álbo obietnicá, ták knowáć lauda sámymże sobie injuriosa, áni nam, áni wolności rzecz zbáwienna. Záczym nie ták multum probat moiá propozycya, iáko iey przeciwna nihil probat.

Votum. 4. Łácwo rozumiem: cáłego kołá uniwersalna będzie ná tę propozycyą non exportandi merces zá gránice Woiewodztwá, zgoda, tylko proszę o adæquatam solutionem tych objekcyi, ktore oppugnuią validissimè tę sentencye. Náprzod Mości Pánowie, á ktoż nas áffekuruie: że Gdańsk, że Cudzoziemcy sami ultro w nasze progi záieżdżáć będą po zboża, y insze towáry? á kiedy w cudze się obrocą Páństwá? czyliż to iedna tylko Polski nászey, fert omnia tellus? tym sposobem certa amittemus, dum incerta petimus Práwda, że przed laty záieżdżáno pod Kázimierz do Szpiklerzow nászych po annonam, ále non omnibus annis omnia conveniunt, res priùs apta nocet, bo też y cudze kráie nie ták teraz steriles, á zá-

tym y nie tak głodne chlebá, iáko przed tym. A choćby bez Polskiego chlebá obeyść nie mogły się, przynaymniey ná wytrzymáná ná kilka álbo kilkánáście lat z nami poyść mogą, máiąc dobrze iuż uprowiántowáne szpiklerze; y w coż poydą roczne náfze krescencye? chyba żeby ie myszy y wołki gryzły. Nád to zkąd ná wiosce iedney y drugiey siedzący Szlachcic czy siebie y dom okryie, y insze expensa czy do Węgier, czy ná korzenie zkąd záſtąpi, ieżeli tá percepta choć do czásu ustánie? Łácwiey to Ichmościom millionowey fortuny ná to pozwolić, u ktorych grosz zależały, niżeli rowney Szláchcie, ktorzy od roku do roku in sudore vultûs sui vescuntur pane. Záczym non turpe puto, quidquid miseros fortuna jubet. Ná ostátek, czyż káżdemu niewolno zá co zá to przedáć? y te wyliczone in ante szkody w przedáży, krzywdą się zwáć niepowinny, ponieważ w tey rzeczy volenti non fit injuria.

Pro: Votum. 6. Ad invalidandum robur in medium przywiedzionych rácyi od Jmści N. ktore impugnant emporium *W*oiewodztwa náſzego, czytam informácyą, ktorąm wziął ze Gdańſka de data 31. Decembris.

Anni

Anni 1729. Iż tego Roku z Polski do Gdáńska wyszło zboża.

Pszenicy	Łásztow 19268.	korzec 1.
Zyta	Łásztow 39384.	korcy 21.
Jęczmienia	Łásztow 2788.	korcy 48.
Słodow	Łásztow 119.	korcy 47.
Owsa	Łásztow 1084.	korcy 3.
Jágieł	Łásztow 636.	korcy 13.
Gryki	Łásztow 479.	korcy 37.
Grochu	Łásztow 89.	korcy 38.

Odeszło záś ná Okręty.

Pszenicy	Łásztow 18990.
Zyta	Łásztow 31407.
Jęczmienia	Łásztow 1350.
Owsa	Łásztow 1073.
Jágieł	Łásztow 260.
Gryki	Łásztow 621.
Grochu	Łásztow 213.

z czego wnieść sobie káżdy może; że áni Gdáńsk, áni exteræ gentes, bez nàszego chlebá cále obeiść się nie mogą, gdy ták od ręku do ręku, práwie go sobie wydzieráią. *W*ięc nicby po tákiey *P*olszcze hoyności, áby indigentibus, ieszcze chleb wozić, satius go niech w progách nászych żebráią.

Contra Votum. 5. Popieráiąc godnego sensu Jmści Páná N. przeciwko nie exportowániu

mercimonio-

mercimoniorum, iednę ieszcze non minoris momenti przydáię objekcyą. Datô non concessô, że nasze *Woiewodztwo* publico laudo zátamuie liberam defluitationem. A insze Woiewodztwá iáko? czyliżmy im regulam præscribere możemy? mogłyby práwda nászym się regulując przykłádem toż u siebie postánowić: mogą też quod est certius, to consilium reprobare. I ták wszyscy insi będą lepiey profitowáć z swoich defluitácyi, á my sami ná koszu osiędziemy. Záczym Mos *Pánowie* meo judicio non est huius fori quæstio, nie Seymikowa lecz ráczey Seymowa máterya. Więc frustra de iis verba non fiant, ad quæ non suppetit perficienda facultas

Pro: Votum. 7. Uznáię, iż to cięszki Achilles káżda rácya *WW.* M. Pánow, ktory impugnat násze zdánie, á przecięż ieszcze, to nie iest insolubile argumentum. Náprzod że Gdánsk y pograniczni kupcy prosić się sami nám będą, w progách nászych tego dáwna experyencya probuie: záś według Plutárchá principium optimè consultant, qui rerum futurarum exempla ex præteritis sumunt. *Wszak* też krescencye są y teraz też do chleba gęby, co y potym bydź mogą w cu-

dzych

dżych kráiach, á przecięż millionowemi łásztámi chleb Polski idzie zá gránice. Jeżeli zaś idzie o lucrum cessans ná czás krotki, to być może: ále iáko zwyczaynie esse solent magno damna minora bono, ták y ta ná rok y drugi nie ták szkoda, bo quod differtur non aufertur, iáko patientia w stokrotny by się nam y dobru pospolitemu obrociła pożytek. Nád to iako fuit hæc sapientia quondam publica privatis secernere, ták y teraz niech będzie, áby prywátne wygody ustąpiły cáłego Woiewodztwá szczęściu, boć záwsze amor privati commodi venenum est boni publici. Widziemy iáko nie tylko intráty náſze szkoduią ná należytey percepcie tym sposobem, ále przez to nie małe detrimentum skarbu koronnego. Záczym semel accepto claudenda est janua damno, przez zamknięcie pasu wolney defluitácyi. Co záś Jmść Pan N. intulit, że to bárdziey Seymowa niż seymikowa materya; náprzod bonâ veniâ Jmści, myli się ex parte, boć to Gospodárskiego Seymiku proprium, obmyśláć dobru swemu: y do Seymiku to náleży knowáć sobie lauda, ktore żeby extendantur ná cáłe regnum, y vim konstytucyi sapiant, prawda że rzecz Seymowa. Záczym
nie

nie dáleko czekáćy Seymu, teraz to laudum uczyniwszy, wolno go będzie w Instrukcyą Ichmościom Posłom położyć.

Márszałek. J. *WW.* M. *W. M.* Pánowie y Brácia, Ponieważ státeczňie utraq; pars pro & contra przy swoich stoi rácyach, żeby ta lucta periculum náderwánia obrádom nászym nie uczyniłá, życzyłbym ná przed seymowy Seymik tę odrzucić máteryą, a zá sam czás te uspokoi kontrádykcye.

Votum interlocutorium. Obeyzrzáwszy się ná anteriorem sortem Oyczyzny nászey, czyli *Woiewodztwá* nászego dáwny splendor, y ná teráźnieyszy też statum oboyga, przyznáć trzebá, że nulla contentio lucis ad tenebras, zgáśliśmy respektem wiekow przeszłych: y ledwie nie trzebá mowić: iż nam fortuna peracta jam sua, gdy felix owa Arabia ziem nászych, cále się w desertam zámieniłá. Ze zás teráźnieyszych obrad to iest negotium, iákoby przeszłe aurea sæcula znowu do siebie revocare, obmyśláiąc qua viâ ma recurrere to szczęście, y co zá obices præpediebant mu do tych czás wolnego przystępu. Záczym życzyłbym nie ustáwáć in hoc passu ták szczęśliwych obrad, ále dotrzeć uciekłey fortuny, á żeby redeat ad Dominũ, quæ fuit ante suum *Respons.*

Respons. Mościánie N. proszę, niebądź Wászeć moy wielce mościwy Pan ták injurius latom naszym. Wżdyć y przedtym wisłá álbo bystrzycá, nie byłá Gangesem: y Antecessorowie też náśi chleb iádáli z mąki, nie záwsze biszkokty, kto nie miał piwá, ták piiał wodę iáko y teraz, báiecznych Saturnow, *M*idasow nie zázdrościć dáwnym czásom, bo y teraz nie trudno o tákie fikcye u Pòetow. Zwyczáynie to omnia post obitum fingit majora vetustas, chociaż też niemasz y co, przecięż laudamus veteres. Jeszcze chwałá Bogu zá nászey pamięci ze skory nie bito pieniędzy, ieszcze nie przybeczeliśmy dies calamitatis & miseriæ iák Przodkowie náśi.

Propozycya trzecia Seymiku boni Ordinis. *M*ości Pánowie nie ziecháliśmy się tu na táxę czásow y fortun prywátnych, ále ná ich melioracyą, upátruiąc co może prosperare dobro násze, álbo iemu być detrimentum, záczym hic Rhodus hic saltus niech będzie dálszym zámysłom. Wszak to Seymik, nie kwerele, mieysce tu publicznym obrádom, nie pártykularnym kwerymoniom. Słyszeliśmy iuż J. W. *W.M.* W.M. Pánowie y Brácia nie ktore media, ktorych crambe nie chcę

repetere,

repetere, providentiſſimè upátrzone ad emendandum ſtatum Woiewodztwa náſzego. Oprocz tych ieſzcze iednę obſervo viam, ktora z gránic Oyczyzny wychodzi fortuna, to ieſt Foryſterye y Peregrynácye. Czyliż to małe nadwerężenie Polſkich domow fortuny, kiedy co roczne ná Cudzoziemſkie exotyki práwie millionowe ſummy ſypáć ſię muſzą bez potrzeby. Boć ieżeli gdzie to tu ſine neceſſitate multiplicantur entia expens daremnych. Nie dla nábycia rozumu? boć qui fuit hic aſinus, non ibi fiet equus. Nie dla poprawy obyczaiow? bo doświádczeniem widziemy, iż exteri ſoles ráczey inurunt labem iáką, niż oświecáią. Do tego lubo cœli mogą influere in corpora, przecięż nie in animos. Záczym chociaż zła naturá mutabit cœlum ná czás, ále nie animum: á ieſzcze zá to płácić? I ták coby ktory ſyn Oyczyzny miał fortuną ſwoią dom, Oyczyznę weſprzeć; to on ledwie nie iák filius prodigus álbo diſſipatâ ſubſtantiâ, álbo ex parte utráciwſzy, ſtánie ſię partialis cauſa y domu y Oyczyzny z ubożenia, ktora przedtym intra viſcera Regni Pánowie Polacy fortunę utrzymywáli, iedynie ią łożąc, ná Chorągwie, nádworne, re-

krutý

kruty woyſka, Zamkow, miaſt, fortec zákłádánie, tę teraz z gárdłá iey wydárſzy, cudze wolą pánoſzyć Páńſtwá Ichmość Foryſterowie. Záczym nie dziwowáć ſię po częśći, gdzie ſię z Polſki z domow naybogátſzych fortuná podziewa, ci to inimici domeſtici ejus wynoſzą ią zá gránice.

Pro: Votum. 2. Piſzę ſię ná to z W. M. Pánem Mośćianie N. iż ſię w błoto práwie wrzuca fortuna Polſka, gdy ią Pánowie młodzi ná Lutecye albo inſze kráie łożą. Nie ználić Dziádowie, Pradziadowie náni Stáropolácy poſtronnych narodow, á day Boże, żeby to przynáymniey u Peregrynántow, teráźnieyſzych było w głowie, co u nich w pięcie. Możeſz to uſus magiſter y w Domu wſzyſtkiego náuczyć; á fortun Polſkich ut quid perditio iſta? A częſto gęſto táki pożytek, iż ná cudze kráie in onerando bona Ichmość alieno ære, ſami ubożeią y wielu Bráci Szláchty fortuny gubią, gdy przeładowáne dobrá nie mogą potym wyſtárczyć ná znieſienie długow.

Contra Votum. 1. Contra ſolem mowiących gdy contra ſoles exteros ſłyſzáłem *W. M.* Pánow, ktorzy tak cudzym kráiom, iáko y Peregrynántom Polſkim cenſoriam dáliśćie

liście cryſim. Jedynych w tey máteryi in contra ſtyſzę: boć pleni ſunt omnes libri, plenæ ſapientûm voces, plena exemplorum vetuſtas, opiſuiących y chwálących Foryſtyerſtwá. Był ten y w *Pogáńſtwie* chwalebny zwyczay, gdy Alexander *Mácedonow*, Kambizes Perſow, Ptolomeuſz Egyptu, Mitridates Pontu, krolowie iáko czytáć u Láercyuſza, cudze zwiedzali Páńſtwá. Náczytáć ſię pełno pochwał w Lipſiuſzu, Puteánie, Plutarchu, tych, ktorzy dla tego, Peregrynácye zálecáią, iáko y Ariſtoteles rádzi, ut mors, ut leges, ut ratio curiæ, ut forma militiæ condiſcatur, atq, cum Patria collata, quaſi ſub oculos ponantur, quæ in Patriam transferenda. *Przyznáię*, że tego Mágiſtra lectio y ápplikácya iák ták náuczyć może, możemy ex auditu mieć fidem w tey mierze, ále iáko w káżdey rzeczy ſegniùs irritant animum demiſſa per aures, quàm quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, ták y w tey właſna experyencya y prędzey y fundámentálniey poſtępuie. Jeżeli záś ktory Syn *Márnotráwny* in regionem longinquam poſzedłſzy, nie tylko ſubſtáncyą ále y poczciwość tráci, nie przeto gánić cudze kraie, bo y w ziemi Swiętey ſą hultáie: tym ſpo-
ſobem

sobem y Oyczyzna náganna u W. *M.* Pánow bydź powinna, gdyż y w niey nie ieden się znaydzie utrácyusz, Ták to; iáko virtuti, ták y vitiis żaden locus nie iest invius. Łożyć też pomiárkowáne sumpta ná cudze kráie, ieżeli gdzie, to tu sic perdere lucrum, gdy fortuny tálentámi dobrzy sludzy Oyczyzny, lucrantur alia talenta boni honesti, utilis & delectabilis.

Votum. 2. Mości Pánowie nie wszystkich nas żołwiámi felicitas nascendi porodziłá, ábyśmy z domow nászych wyniść sobie w cudze kráie nie mogli. Niech drudzy według Plutárcha, velut cochleæ, quæ nunquam suam domum deserunt, zásklepiwszy się iák ślimácy w skorupách, według swego urodzenia przy domie żyią, á drugim tey wolności nie gánią, ktorym y natura y fortuna liberum do tego dáłá passum. Boć cále nieznámy się bydź owemi szkolnemi modusami, ábyśmy byli entia affixa iednemu tylko mieyscu iednego kráiu. Niebieski to práwie proceder, mowię z Lipsyuszem: præcelsæ & generosæ animæ cœlum imitantur, dum gaudent motu, gdy Polskie subjecta iáko słońce y niebá, cáły gdyby można świát, lustruią. Komu włásne kąty y zápieckowe

ſię życie podoba, mowiąc ſobie z Klaudyánem, felix qui propriis ævum tranſegit in arvis, ipſa domus puerum quem videt ipſa ſenem; nie zázdrościemy. Ale też proſiemy nie cavillari chwalebnych peregrinácyi, ktorych iedni nie mogą æmulari, á drugim milſza mammoná, niż honeſta młodości edukácya.

Pro: Votum. 3. Ale Mości Panowie niepodchlebuiąc ſobie, bo wolę veris offendere, quàm placere adulando, trudno chwalić Polſkie peregrynácye, ktore iuż dáwno Euripides zgánił, non rectè ſapit, qui ſpretîs Patriæ finibûs, alienam laudat, & moribûs gaudet alienîs. Boć cále w Polſce naſzey cudzoziemſkie exotyki y praktyki áni potrzebne, áni popłacaią, ktora ſię koronnym práwem y wolnością rządzi Záczym Mos Pánowie niechapaymy tey Francuſkiey polityki, dość będzie káżdemu ná Polſkiey grzeczności.

Szláchcic. Mości Pánowie mnie ta reflexya przychodzi: czemu też to Cudzoziemcy nie ták curioſi, á żeby też viceverſa do Polſki, ſwoich na Foryſtyerſtwá wyſyłáli.

Reſpons. A było by co widzieć Mos Pánie, rudera ták wſpaniáłych zamkow! puſzcza

ták

ták obſzerne! błoto ták chędogie! y tym podobne raritates! U ſamego *W.* M. Páná ogrody? pełne kápuſty y konopi! Zwierzyniec? w páſtewniku świnia y ciele!

Nowa illácya. Mośći Pánowie nie trzebáć iuż więcey wywoływáć nam tych wilkow z láſa, dość ieſt tych ſzárpáczow fortuny Polſkiey, przy dworách, po miáſtách, przy ſkárbie, cłach, żupách, pocztách. Cudzoziemſkich Foryſtyerow, ktorzy niby przez ſwoie uſługi, bárdziey quærunt, quæ non ſua ſunt, ániżeli ſię przyſługuią Rzeczypoſpolitey: á iáko nie może być nic ſzkodliwſza, iáko gdy kto cum maximè nocet, hoc ſatagit, ut prodeſſe videatur, ták nikt bárdźiey obeſſe ſzczęśćiu náſzemu nie może, iáko ci domeſtici fures, ktorzy inſenſibiliter pod pretextem uſług, z ſkarbu, z domow Polſkich zá gránice wielkie ſummy wynoſzą Bo iák tylko te ſanguiſugæ wyſſą nas z groſza, ták prędko ſię z Polſki wynoſzą. Záczym chcieymy wiedzieć Mośći Pánowie iż między inſzemi Oyczyzny y Woiewodztwá wyniſzczenia przyczynámi, y tá nieposlednia, iż páſzáż właſna ſervat multos fortuna nocentes, gdy ſię w tych powierza ręce, ktorzy właśnie ią iák owi præclari

custodes, ut ajunt lupum, gdy ledwie ia do dzieśiątey nie łupią skory. Więc o tym by myśleć, iáko by ich poszczwáć ták dobrze, áby do swoich łożyszczá zá nasze uciekáli gránice.

Szláchcic. Mości Pánowie przyznaię: że to Niemieckie kieszonki są złodzieyki Polskiego groszá: ále tá perditio znas że samych. Niechbyśmy w Cudzoziemcách nie korzystáli, pewnie by ich tu nie nagnał. Ale to ládá szołdra, co tylko się ziáwi, aż pierwszy do respektu, do consilia, do podárunkow; á Brácia Szláchta dosłużyć się nie mogą.

Szláchcic. Prawda Mości Pánowie, widzę się nieprawdzi teraz owo stáropolskie przysłowie, poki świát świátem, nie będzie Polak Niemcowi brátem; gdy láda cudzoziemiec, że zá monsioruie, álbo zaszwárgoce, już ci brát á brát.

In Contra Votum. Mości Panowie ná coż się zda ták szpecić właśneż gniázdo, Oyczyznę. Jákby to my sami nieználi się ná ludziách, y według káżdego zasług nie byli acceptores personarum. Byłby to gruby przeciwko Justitiam error, żebyśmy nullô positô meritô mieli acceptare cudzoziemcow, y nullo posito demeritò mieli reprobare

Rodákow

Rodákow swoich, że záś Polska nászá konserwuie rożnego ięzyku cudzoziemcow, stárych to Polakow obyczay, zá ktorych, ná samych tłomáczow, Stárostwo Tłomackie chodziło. Znayduią się też y po cudzych kráiách Polacy, á rozumiem, że nigdy ná siebie tákich niesłyszeli clamantes. I owszem iák sobie Polskie poważáią Imie, dáłá tego dokument Francya, gdy in vitæ sociam korony swoiey wezwałá Polkę. A zátym Mości Pánowie: non sic tractantur amici: godziłoby się przynaymniey áffektem y dobrym słowem, nie dishonorem zá honor oddawáć. Jest to contra jus gentium, nie tylko contra humanitatis leges, obcym ludziom, ktorzy zá fortuną idą, támowáć drogę, ſy pewna invidyi proba ná cudzey fortuny blask nie moc pátrzyć. Niech będzie káżdy fortunæ suæ faber nie pártacz, á rozumiem, że będzie się mieć do káżdego szczęście. Aleć to według dáwnych epitheta, Germani laboriosi, Poloni otiosi, wielu nam do roboty, ciężą rękáwy, gdy drudzy ie záwiiáią; záczym niedziw, że par est magna fortuna labori.

Szláchcic. Mościanie N. insza wersya czytá: Poloni equites boni, Germani sunt vani,

záczym nie tákiey Antonomazyi ná nasz záżywáć proszę, ktora sarkázmem y infamią Imienia *Polskiego* páchnie.

Votum. 2. Mości Panowie: ná coż się to zda, darmo słowá psowáć? Nieprzeczę, że y cudzoziemcy, ktorych przy dworách Ministeryach Oyczyzny po dostátku, są polityczni publiczney fortuny fures, & loculos habent dla niey cudze kráie. Ale cui fini, iż tu ná nich będzie biy zábiy, iż ich virgæ, ná prászczęta ięzyczne ich pusczáć będziemy, ieżeli illis domi tergum, á ieszcze potentes de sede poplecznikámi ich będą. Już o to y ná Seymách przeszłych adintende dawáno, y tákie clamantes były; áż w Senátorskiey izbie dáłá się słyszeć tey illácyi zełożyá; coż więcey restat? tylko cierpieć á mowić, hæc est hora vestra & potestas.

Nowa illácya. Ja ieszcze chcąc indygencyi skárbu pospolitego, y ták meliori esse in genere Woiewodztwa nászego, iáko y nas samych upadłemu rękę podáć szczęściu, oprocz álienácyi cudzoziemcom ex lege sumptuaria zábieram sposob. Pytáliśmy się náprzod Mości Pánowie dla czego in flore y przy groszu są cudze Páństwá? á *Polska* lubo przy obfitszym kráiu, czemu się kurczy, gotowa

gotowa disparitatis ratio ex modo vivendi Cudzoziemiec chociaż y pingvioris fortunæ, dość ma ná szmelce przy iedney y drugiey potráwie, niechże przyda trzecią y czwartą przy wetách, iuż ci gody á wszystko idzie do worká. Záś Polska ochota záwsze huczno, záwsze buczno, á przeto nie dziw, że potym y w pięty zimno. Niech ieno okragleysze u nas będą stoły, nie tak częsta koley, to fortuna z swoim kołkiem wytáczáć się nie będzie z domow nászych. Niech nie będzie ley rozley, ná co milliony co rok do węgier Polskie szkátuły liczą, niech sub modio według miáry splendory y áppárencye będą, assekuruię, że w krotce záiáśnieie Polska. Miásto parterow, złotogłowow, iedwábiow, saget, niech nie cięży y paklak, álbo mádzelon, osobliwie zdolnieyszym bárkom, iáko chwalebna modá cudzoziemcow káże, to intrata w domu się zostawszy, zápewne nas uzłoci. Ale to co ręká zárobi, to w brzuch y gárło, álbo ná grzbiet idzie. Dla czego wielu się znayduie w Polsce káwalerow de bona fortuna, iż u nich bontempo bywáło: iednym się kontentowáć, álbo żołądka bono habere, álbo bono esse worka. Záczym hoc in puncto nie ták

trzebá publico laudo obmyśláć communi bono, ktore po wielkiey części z prywátnego coálescit, iáko żeby według proporcyi ſtatûs, kondycyi y fortuny káżdy circumſcribat życie ſwoie, quo ad modum ſubſiſtendi.

Szláchcic. Winſzuiemy ſobie nowego Kuchmiſtrzá Koronnego, Cześniká, oraz Kráyczego.

Szlachcic. Mos Pánie Brácie álboż to Seymiki náſze ieſzcze w cudze gárki záglądáć będą? y łokciem ſię álbo kwartą báwić? nie ta ich profeſſya. Jeśli ſię menſura podoba? co wola, czeka W. M. Páná zá klauzurą.

Szláchcic. Reformę to Was Pan, widzę zamyślá Polſce náſzey, chcąc nas mieć ſtrictioris obſervantiæ Fratres, zá klauzurę Mos Pánie z táką regułą.

Szláchcic. Mości Pánowie; nie ten to finis był propozycyi moiey, ábym miał komu kwáśić ochotę domową, wolno komu chcieć záwſze bacchanalia vivere, tom tylko wnioſł in medium kołá tego? iż to luxus Polſki ieſt populator opum, y nie według kondycyi życie. Záczym, iż nie trzebá dáleko ſzukáć rácyi, przez co ſię wyniſzcza Polſka: ktorzy zás máią ná zbyciu fortunę, czyniąc

amicos

amicos de mammona, ochoczym będą amicis sociis mensæ, nie wiąże wolnych rąk y worku.

Nowa propozycya Seymiku boni Ordinis. Prawdá, że y antecedens máterya należy iáko ad regularem vitam, ták niby ad seriem kátegoryi Seymiku tego boni Ordinis. Tylko, że curæ leves loquuntur, á ingentes stupent, tákie illácye zábieráią czás innym majoris momenti; záczym chcieymy ná repárácyą, boni publici y fortun nászych ad trutinam wziąć capitaliorem ich hostem; to iest kápitáły y summy duchowne. Kto nie czuie tego onus, ktore lubo się zda być onus Christi, iáko patrocinium iego, przecięż nie iest jugum leve, kiedy ledwie ktory klucz, máiętność, y wioskę by znalazł, áby nie byłá inonerowáná. My robiemy, háruiemy, krwáwym się zálewaiąc potem, á chwałá Bogu że in sudore vultûs káwáłkiem tym chlebá gębę ogonić przyidzie; á potior pars musi poyść ná prowizyę, wyderkáfy, zápisy, álbo ná kościoły, álbo kościelnych niby flug, ktorzy iák wroble cudzą tylko żyią pszeniczką. Widziemy Mości Pánowie, iáki pinguis panis Christi, ták wiele kápłánow, iák kápłonow tuczy; iż u Brátá Szláchcicá ná

iedney

iedney y drugiey wiosce osiádłego, niemasz tákiey áppárencyi, porządkow, tysięcy in deposito, ktore z krwáwey rąk nászych prácy czy w dziesięcinách, akcydensach, czyli czynszách, w gotowym do ich rąk idą groszu, iáká u Duchownych, ktorych antesignani sine sacculo & pera zbawieniu dusz ludzkich służyli. Zaczym życzyłbym Mości *Pánowie*, álbo cále excutere, álbo przynaymniey alleviare te ciężary, pod ktoremi cále fortuna nászá upada.

Pro: Votum. 2. In capite mowy moiey oświádczam się náprzod, iż nie myślę sacrilego ausu ták przeciwko kościołom, iáko y immunitatem Ecclesiasticam cokolwiek moliri. Nie chcę bynaymniey mową moią tangere Christos, żebym w iaką u kogo nie podpadł censurę. *Przecięż* co się tycze publicum bonum, dáwno præconceptum, y altâ mente repostûm, do tych czás zdania mego milczeć dáley niemogę, iż oprocz tego ciężaru, ktore W. Jmści P. N. mądrze uważył, ieszcze jugum supra jugum aggravant Duchowni ná kárki násze, kiedy zebrawszy z nászych álbo iáłmużn, y pia legata, álbo z prowizyi innodowánych summami swymi dobr nászych, znáczne summy, tymiż násze bona

bárdziey

bárdziey in dies okłádáią. I przez táki postępek, że nie rzekę uſuras ab uſuris exigendo, ále prowizye biorąc od prowizyi, nie tylko z groſza, ále y z dobr nas wyzuią. A co gorſza, iż ſtudioſe ták prægravant ſummámi Duchownymi, dobra Szlacheckie, áby in ſufficiens będąc wypłácánia Brat Szláchcic, dekretem przyciśniony z właſnego uſtępował kąta. I ták że nie mogą hæreditario modo wyzuwáć nas z dobr náſzych, wynaleźli medium terminum, áby iáko tenutarii oneż trzymáli; co ieſt idem aliter, bo álbo dziedzice, álbo ich ſucceſſores, álbo też inny Brát Szláchcic, widząc prægravata bona, nigdy ſię nie odwáży ná ich redempcyą. Záczym nil iuſtius by było, áby máiąc wzgląd Ichmość Duchowni ná náſze álbo Oycow náſzych funduſze y zápiſy, náſzey że łáſki, ná náſzę nie obrácáli oppreſſyą, ále táką ſię kontentowáli porcyą prowizyi, ktora by im byłá ſufficiens, á nam nie byłá gravaminoſa: á więcey nad primitivam fundationem ſumm, żadnych nie lokowali.

Votum. 3. J. WW. M. W. M. Pánowie y Brácia. Oprocz emergentia damna, ktore z Duchownych ſumm ná nas redundant,

zwáżyć

zwáżyć ieſzcze trzebá y diſcrimen boni publici. Jeżeli, co avertant Superi, ſwego czáſu ná trwogę uderzy *Márs* Polſki, ſwoim claſſicum wołáiąc ad arma, káże od śmiertelnego rázu záłożyć Oyczyznę armatâ manu, y przeciwny wytrzymáć zámách, iákoż: *nemo diu tutus eſt, qui periculo proximus,* Ktoż vim vi repellet? kiedy oſiedli przedtym heroés, ze wſiow, włośći, folwarkow, veteres migrâre coloni, y ledwie nie cáłe ziemie, Woiewodztwá ex equeſtri in Eccleſiaſticum ſię zámieniły ſtatum: chyba żeby woyná Polſka krucyátą być chciáłá. Albo ieżeli gdzie ſię ná ſwoim káwáłku trzyma Brat Szláchcic, to przez Duchowne prowizye exte nuatus, nie wiem, czy znaydzie zá co koniá kupić, áby wśiąść ná niego. *Poráchuymy* Mośći Pánowie klucze Biſkupie, Opácie włośći, máiętnośći kápitulne, klaſztorne wioſki, á obáczemy że większa część będzie terræ Sacerdotalis: á ieſzcze y náſze káwáłki majori ex parte z percept ſwoich idą in portionem prowizyi duchownych? y iákże ſię ma mieć dobrze Brat Szláchcic? iák bonum publicum ná nogi ſtáwiáć, kiedy ſam ták w ruinę idzie? Záczym podpiſuię magno judicio W. Jmśći N. zgoda ná defalkę

ſumm

ſumm duchownych, ktore ultra originalem fundationem ſię pokáżą y dyminucya prowizyi. Przez co nikomu injuryi nie będzie, ſobie zás niemałe uczyniemy levamen.

Contra Votum. 1. J. WW. M. W. M. Pánowie y Brácia, ſłyſzałem pro domo noſtra y boni publici dość chwalebny y plauſibilem w kole tym zelum, tych, ktorych nomina magna Catones, iedynie ná to oko máią, áby prowidencyą Páńſką iáko naylepiey proſpicere mogli Oyczyznie. Tylko iż ſzkrupuł mię po części bierze, że tá melioracya fortun náſzych y ſzczęścia poſpolitego, ieſt cum injuria tertii, á ieſzcze ſamego Bogá, gdy domu y ſług iego, záczym wybáczyć proſzę, iż murum me opponam pro Domo DEI. Náprzod zwáżyć nam trzebá, komu to chcemy czynić tę ſubtrákcyą? nie Duchownym? bo wiemy dobrze, że to oni tylko ſą adminiſtrátorowie Patrimonii Chriſti, więc Bogu; rapinam záś zámyśláć ex holocauſto, ciężkiego by tá winá nie uſzłá ſacrilegium. Wyſzło by to coś ná Judaſzá, chcieć kárbonę y worki Chryſtuſowe decymowáć. Nie z ubożeli Anteceſſorowie náſi, ktorzy tyſiące łożyli na kościoły, klaſztory, zápiſy, y rożne funduſze, certa lege okryśláiac y

obligu-

obliguiąc nas ſukceſſorow, ábyśmy byli świętey ich woli executores y tutores ich fundácyi. Więc czy dignum & iuſtum eſt ták święte ſancita Oycow náſzych, z kąd Bogu chwałá, Sanctuarii ozdobá, ſuffragium ieſt duſzom, depáktowáć? Gdybyśmy mieli nie tylko nie augere, ále ieſzcze violentis conſiliis ſtárych benefacta Polakow wydzieráć: coby ztąd przed niebem y światem zá obelgá urosłá Imienia náſzego. Więc *quod feciſſe decebit, occurrat, mentemq; domet reſpectus honeſti* Nie żáłuymy Mośći Pánowie po Káimowſku, co Ablowie Brácia náſi ná ofiárę Bogu dáli

Votum. 2. J. WW. M. W. M. Pánowie y Brácia. Cáłeć bym y ia nie chciał ubliżyć ták włáſney, iáko y publiczney fortunie: y owſzem omni meliore modo, rádbym ſuccurrere cadenti. Tylko że táká depáktacya, ſumm y prowizyi Duchownych dele; máiąc zápiſy, pia legata, po wielkiey, á pomnieyſzey części tylko im ie przypiſuiac, ſcribe, czyniłá by nas villicos iniquitatis, dla czego żadna mens conſcia recti, ná to zezwolić nie powinna. Boć Mośći Pánowie omnis krzywda grzech, tam metere, gdzie non ſeminavimus, żebyśmy z cudzych á ieſzcze Bogu

poświęco-

poświęconych offert mieli śię podpomagáć. Záczym moim zdániem á rozkázem Chrystusowym reddamus, quæ sunt DEI, DEO, ieżeli ktora u kogo znayduie śię Bogu inscriptio.

Votum, 3. J. WW. M. W. M. Pánowie y Brácia. Chcemy in fundamento inonerowánych Duchownymi summáni dobr nászych tę uczynić allewiácyą, utyskuiąc náto, że ledwie ktore są munda bona od tych grzechow. Ale pytam śię, ktoż te dobrá ob ærabat? my sami! záciągáiąc summy Duchowne ná dobrá násze, á coż iest zá injuria volenti? záczym w tey mierze ieżeli kto læditur, to niśi à se ipso; miło bráć summę? niechże nie będzie y ciężko, stare oneroso contractui. Do tego proszę Mośći Pánowie, godzi śię Szláchcicowi in necessitate záciągnąć z kąd tąd, choćby od żydá ná káwałek swoy iákiego groszá, á czemu nie od Duchownych? Czyliż iuż puszki Zydowskie będą do nas szczęśliwsze, niżeli karbony kościelne? I nászá w tym y Duchownych wolność vertitur. Jeżeli záś iákie zápisy zeználi ná Dobrách nászych in se & DEUM pii Oycowie náśi: y to nie wiem qua conscientiâ uciążamy sobie, dopieroż gdy zrzucáć chcemy.

Wolno

Wolno przepić, przehuláć, przedarowáć, gdyby w błoto wrzucić Szláchcicowi y cáłą fortunę? á Bogu, á zá duszę, nie wolno partem iey poświęcić? Uwáżmy do czego tc mortalia cogit pectora auri sacra fames. Zá czym Mośći Pánowie niech nas cudza fortuna w oczy nie kole, boć nie tylko przed ludzmi, ále y przed Bogiem, áby tákiem illácyámi non abscindat nostræ multum ser invida laudi, obáwiáć się trzebá.

Votum. 4. Já niechcąc do ostátká zgubi Oyczyzny y fortun Szlácheckich ná diminucyą prowizyi od summ Duchownych nie pozwalam. Nie tylko ex motivo altissimo iż to, gdy niszczyć będziemy sług Boskich poydzie w ruinę Chwałá Boská, religia, zatym y my sami, wszák ták peritura Troja perdidit primùm Deos, ták osądził dawny státystá Plutarchus: *motâ Religionis anchorâ periclitatur reipublicæ navis.* Ale też ex civili ratione: iż gdybyśmy Mośći Pánowie prowizyi Duchownych ad quinq; álbo ad tria à cento redukcyą uczynili, dopieroż by u bogi Szláchcic, á choć y non minùs habens tylko chcący mieć plus, záciągał summ Duchownych illectus małośćia prowizyi, ktoraby aliàs od kogo inszego dług záciągną

wszy

wszy in integro płácić muśiał, y ták nie wiem, czyby śię potym ktora wioska od tych grzechow, ná ktore teraz táki zelus nas bierze, immunis zostáłá. I owszem, ieżeli chcemy, áby to malum, perniciosum fortunom nászym, non serpat, efficacius nie widzę remedium nad to, áby nie tylko minorare, ále y owszem podwyższyć ad decem, á cento prowizye Duchowne. Bo ták wstręt weźmiemy od záciągánia tych długow, á ná swoim káwáłku iák ták, ogániáć śię będziemy.

Votum. 5. I ia ieszcze suffragor iustitiæ y innocentiæ w tey mierze Ichmośćiow Duchownych, vapulavit poniekąd w tym kole, ich fama, náprzod, iakoby ziádáli laborem rąk nászych. Wżdyć przećię dignus operarius mercede, áby, ktory altari servit, de altari & vivat, ktore prowidowáć iáko do kollátorow, debitores, y inszym iustitiali titulo obligatos náleży. Gdy oni zá nas czynią oremus, my też, słuszna iest, ábyśmy ná nich aremus. A osobliwie gdy śię portione substantiæ ich dorábiamy káwáłká chlebá, y fortuny, náleży śię y zárobkiem dzielić. Co záś do pregráwácyi dobr Szláchecckich? tá obiekcya nie mniey Duchownych, iáko

y nas petit. Pewnieby oni nie dáwáli, gdyby nie bráli; bo ultro importunis precibus, łáſki tey nie żebráli: y ieſzczeſz teraz mámy retribuere mala pro bonis? A do tego wſzak iuż dość y huic inconvenienti zábiegłá konſtytucya, żeby ultra medietatem dobr wáloru, ſumm nie importare, záczym ſam by ſobie był injurius, ktoby ták cudze prægravaret dobrá. Záczym Mośći Pánowie zda ſię to być injuſta vexa, bárdziey z náſzey malewolencyi, álbo zazdroſney awárycyi, niż ex amore boni publici pochodząca. Chcieymy być amici etiam ad Aras, lubo ſuper pauca náſ káwáłku ſwoim fideles, á ſpráwiedliwy zárobek ſupra multa nas conſtituet.

196 *Godzinki*

NA LAUDES.

Boże pośpiesz się ku wspomożeniu memu.

Pánie pokwap się ku ratunkowi memu.

Chwała Oycu, y Synowi, y Duchowi S[...]mu &c. *iáko ná Jutrzni.*

HYMN.

... Boskiey O...

Antyfo...

...że przych...

wspomożé...

woł... á ...

Y ze wszystkich uci...

Pánie, racz wysłuchać...

Módlm...

...*dzinki*

...*ímy się.*

Opátrzno...

...zrządzen...

...ábyś wszystkie izko...

...lił, á wszystkich nam

...zwolił. Przez Pána

Twarda iey skáła śrzodkiem wolne
przyście dáła.
Náleźiona od Oycá srodze potłuczona,
Y zá włosy zelżywie do domu wle-
czona. (mieście,
Náleźli mnie strożowie, co chodzą po